

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12897

MAYSELEKH FUN HUMESH FAR KINDER

Sholem Asch

.

The original of this title comes from the permanent collection of the

*YIVO Institute for Jewish Research,
New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום אש

oooooooooooooooooooo

מעשה הלען

פון

הומש

oooooooooooooooooooo

פאר קינדער

oooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooo

ווילנער פערלאג

פון ב. א. קלעצקין

oooooooooooooooooooo

דרוקר"י ב. א. קלצקין. וילנא,
קלין-סטעט-און-גאס איינציג היינט.

א אלם

 אָט האָט שוין געהאט בעשאַפּען הימעל און ערד,
 אַלע גרעזער אין פעלד, אַלע געוויקסען אין וואַלד,
 די פויגלען אין דער לופט, די חיות און די עופות
 אויף דר'ערד—נאָר ס'איז קיינער נישט געווען, ווער
 עס זאָל רעגירען איבער דאָס אַלץ. די ערד איז געשטאַנען
 ניט בעאַרבייט, די ווילדע גרעזער האָבען די חיות אויס-
 געגעסען, אָבער די פרוכטען פון די ביימער און די וויי-
 צען פון די פעלדער האָט קיינער נישט אָנגעריהרט. אויך
 האָבען ניט געקענט די חיות און די בהמות אַליין רעגירען
 איבער זיך, זיי האָבען נישט געוואוסט, ווי אזוי צו פיהרען
 זיך, האבען זיך נור געקריגט און געשלאָגען מיט אַנאנד.
 ווען זיי זענען זיך צוזאַמענגעקומען אויף אַ בעראַמונג, האָט
 איינער דעם צווייטען נישט פערשטאַנען און נישט געוואוסט,
 וואָס צו רעדען מיט אַנאנד. די בהמות זענען געווען צו
 נאַריש, די חיות צו שטאַרק, די פויגלען צו קוויטשענדיג,
 און געפלוניגען זענען זיי איבער די קעפּ פון די פּבּודיע
 לייבען און בערען, וואָס זענען געזעסען אין וואַלד צו
 דער בעראַמונג.

האָט גאָט געזעהן, אז די בהמות קענען נישט רעגירען אי-
 בער דער וועלט, האָט ער בעשאַפּען דעם מענשען, אז ער זאָל
 אויף אַלצדינג אַכטונג געבען, אַלץ זאָל געהערען צו איהם—און
 ער זאָל געוועלטיגען איבער אַלץ, וואָס איז דאָ אויף דער ערד.

האָט ער גענומען אַ שטיק ערד און געפורעמט דערפון דעם מענשען און אַרײַנגעבלאָזען אין איהם אַ נשמה. האָט דער מענש שוין געקענט געהן, הערען, זעהן און פערשטעהן אַלצדינג, וואָס איז אַרום איהם. איז געגאַנגען גאָט און האָט פאַר איהם פאַרבייגעפיהרט אַלע בעשעפענישען, וואָס ער האָט בעשאַפּען, זיי צו ווײַזען זייער האַר, און ער זאָל זיי אַ נאָמען געבען. וואָרום עס האָבען נאָך בײַ דאָן די אַלע בעשעפענישען קיין נעמען נישט געהאַט, עס איז נישט געווען ווער עס זאָל זיי אָנרופּען, דען די בהמות האָבען נישט געקענט רעדען און הערען. און גאָט האָט געזאָגט צום מענשען: „דאָס אַלץ האָב איך פאַר דיר בעשאַפּען, און אזוי ווי דו וועסט יעדען פון זיי אַ נאָמען געבען, אזוי וועט ער הייסען“.

איז דער מענש - געוועסען אויף אַ בערג, און ס'איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר איהם דער העלפּאַנד. האָט דער מענש געזאָגט: „דער האָט אזאַ לאַנגען נאָז, ווי אַ העלפּאַנד - דערפאַר זאָל ער הייסען העלפּאַנד“ - האָט מען איהם שוין אזוי גערופּען. איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר איהם דער לײב און האָט געברומט. האָט דער מענש געזאָגט: „דער ברומט, ווי אַ לײב“ - האָט מען איהם שוין גערופּען לײב. איז פאַרבייגעגאַנגען פאַר איהם דער פּערד, האָט ער אונטערגעשפרונגען און געהירושעט. האָט דער מענש געזאָגט: „דער שפּרינגט אונטער אין הירושעט, ווי אַ פּערד“ - האָט מען איהם שוין גערופּען פּערד. אזוי האָט גאָט פאַרבייגעפיהרט פאַר איהם אַלע בעשעפענישען, און אַדם האָט זיי אַלעמען אַ נאָמען געגעבן. און דער נאָמען, ווי אַדם האָט זיי אָנגערופּען, איז געבליבען ביזן היינטיגען מאָג.

ב. ח ו ה.

דמין איז אָבער געווען זעהר טרויעריג און אומעטיג
איינער אליין צו לעבען אויף דער גאַנצער גרויסער
ערד. האָט ער אָנגעהויבען צו וואַנדלען איבער
דער וועלט, צו זוכען נאָך אזאָ בעשעפעניש, ווי ער
איז. איז ער געגאַנגען, געגאַנגען און געגאַנגען—אויסגעגאַנגען
די גאַנצע וועלט, און נישט געפונען נאָך אַ מענשען, נור בלוז
חיות, בהמות און עופות. האָט ער אָנגעהויבען צו זוכען
זיך פריינד און חברים צווישען די חיות. דער לייב און
די בערען זענען איהם נישט געפעלען פאַר חברים,—ער
האַט מורא געהאַט, אז ער זאָל זיך נישט אָבלערנען פון
זיי, אזוי ביז צו זיין, ווי זיי זענען; אויך נישט די אָקסען
און די קיז,—זיי זענען איהם געווען צו נאַריש, אז ער זאָל
זיך מיט זיי קענען דורכשמועסען. שוין בעסער זענען איהם
געפעלען געווען דער פערד און דער הונט. זיי זענען געווען
געטרייע חברים, און ער האָט שמענדיג געקענט רעכענען
אויף זייער פריינדשאַפט—האַבען זיי זיך טאַקע געפונען
שמענדיג נעבען איהם. אָבער וואָס קומט אַרויס?—ער קען
נישט מיט זיי אויסרעדען קיין איין וואָרט, און אויך נישט
זיצען מיט זיי ביי איין טיש און עסען, וואָרום זיי זענען
געווען צו שמוציג און האָבען זיך אויפגעפיהרט ביי טיש
און געזעלשאַפט נישט זעהר מיט דרך ארץ.
האַט ער זעהר געבענקט נאָך אַ מענשען, ווי ער איז,

און איז מחמת דעם זעהר טרויעריג געווען. טיילמאלס
פלעגט ער קומען צו א וואסער, האָט ער אריינגעקוקט
אין דעם שפיגל פון וואסער און דערוועגן אינעווייניג אין
טייך גאָר אַנאַנדער מין בעשעפעניש, ווי ער האָט גע-
זעהן אויף דר'ערד. האָט ער עס אָנגעהויבען אַרויסצו-
רופען מיט'ן פינגער: „קום אַרויס, דו בעשעפעניש“—האָט
דאָס בעשעפעניש אין וואסער אויך אזוי מיט דער האַנד גע-
וואונקען. ווי ער, און גיט צוריק זיין ווידער=קול, פון
וואסער קומט עס נישט אַרויס.—איז ער אוועקגעגאנגען פון
דאָרטען און איז זעהר טרויעריג געוואָרען, און איז גע-
פאלען אויפ'ן ברעג אַ מיעדער און איז איינגעשלאָפען.

האָט גאָט געזעהן זיין צער, זיין בענקשאפט נאָך אַ
מענשען—האָט ער רחמנות געקראָגען אויף איהם, איז ער
אראָבגעקומען פון הימעל, בשעת אָדום איז געשלאָפען, און
האָט אַרויסגענומען אַ זייט פון זיין לייב און האָט דערפון
אויסגעקעמטען אַ פרוי און אין איהר אַ נשמה אַריינגעבלאָ-
זען, איז זי באַלד לעבעדיג געוואָרען, און אָדום זייט
האָט ער אזוי פּערהיילט, אז מען האָט גאָרנישט ניט אָנגעזעהן.
איז אָדום פון שלאָף אויפגעשטאַנען, האָט ער דער-
זעהן די פרוי נעבען זיך. איז ער זעהר דערפּרעהט גע-
וואָרען און האָט זי ביי דער האַנד אָנגענומען און געפרעגט:

— ווער ביסט דו? פון וואַנען קומסט דו צוגעהן?

האָט זי געענטפּערט:

— איך ווייס נישט.

— ביסט דו נישט פון וואסער אַרויסגעקומען, וואו

איך האָב דיר אין דעם שפּיעל פון די וועלטען דערוועגן?

האָט זי געענטפּערט:

— איך ווייס נישט, כיהאָב די אויגען אויפגעשעפענט
און האָב מיך געפונען נעבען דיר.
האָט ער זי ביי דער האַנד אָנגענומען און איז צום
וואַסער צוגעגאָנגען: געוואָלט זעהען, אויב עס געפינט זיך
נאָך דאָרט דאָס בעשעפעניש, וואָס ער האָט פריהער
דאָרט געזעהן. האָט ער אַריינגעקוקט און האָט שוין
דאָרט דערזעהן צוויי מענשען. האָט ער זיך זעהר פער-
וואונדערט, וואָס דאָס בעשעפעניש איז וואַסער האָט אויך אַ
ווייב—נור סיי ווי סיי האָט ער זיך זעהר דערפרעהט מיט
זיין ווייב. האָט ער זי ביי דער האַנד אָנגענומען און איז
געגאָנגען מיט איהר איבער דער וועלט.

ג.

דער גן-ערדן.

אָס לאַנד, וואו אַדם און חוה האָבען געוואוינט, איז געווען דער גן-ערדן. די שענסטע פרוכטען פון גאָר דער וועלט זענען דאָרט אויף די בוימער געוואקסן, און די ערד, אָהן געאַקערט און אָהן געזייהט, האָט באַלד ברויט אַרויסגעגעבען. מען האָט נישט געדאַרפט די זאַנגען דרעשען, די קערנדלעך מאַהלען, די מעהל קנעטען, די טייג באַקען, נור עס זענען באַלד פאַרטיגע געבאַקענע ברייטלעך און זעמעל פון דער ערד אַרויסגעוואַקסען. און דער וויין איז נישט געווען, ווי היינט, אין וויינטרויבען, נור אין בעכער פון רויטע רויזען-בלעטער האָט ער געבליהט, און מען האָט באַלד איהם פון בעכער אַרויסגעטרונקען. און די פויגלען זענען געווען געפוצט אין די שענסטע פעדערן און זענען אַרומגעפלויען אין דער לופט און די זיסטע נגונים געזונגען, און די היות און די בהמות זענען נישט געווען אזוי נאַקעט, ווי היינט, נור זיי זענען געווען געפוצט מיט בלומען-קליידלעך, געמאַכט פון רויזען-בלעטער און פון אַלערליי בלימלעך, וואָס וואַקסען אויף דר'ערד. און עס איז קיינמאָל דאָרט קיין נאַכט נישט געווען—נור שטענדיג טאָג; און קיינמאָל נישט ווינטער געווען, נאָר שטענדיג האָט די זון געשיינט. און דאָך איז נישט צו היים געווען, נישט קאַלט און נישט וואַרים, נור מיטעל. די זון האָט געשיינט, און אַ ווינטעל האָט געבילדערט די וואַרימע לופט.

אין דעם גן-עדן זענען אדם און חוה ארומגעגאנגען
 נאָקעט—און האָבען זיך נישט געשעמט איינער פאַר'ן צוויי=
 מען, אַלץ האָט געהערט צו זיי. האָבען זיי געוואָלט
 טרינקען, האָבען זיי געגעבען נור אַ פּיפּס—זענען באַלד
 צוויי טויבען אַראָפּגענידערט און האָבען אין די מיילער
 געהאַלטען צוויי רויזען=פעכער מיט וויין. האָבען זיי גע=
 וואָלט וואַנדערן איבער דער ערד, האָבען זיי נור געגעבען
 אַ וואונק—זענען באַלד צוויי אַדלערס אַראָפּגענידערט און
 האָבען זיי אַרויפגענומען אויף די פליגלען, זענען זיי גע=
 פּלויגען איבער דער ערד. זענען זיי אָנגעקומען צו אַים
 און האָבען געוואָלט אַריבערשווימען די וואַסער, האָבען
 זיי נור געגעבען אַ מאַך—זענען פון וואַסער צוויי וואַל=
 פיש אַרויסגעקומען; האָבען זיי זיך אויף די רוקענס פון
 די וואַל-פיש אַרויפגעזעצט און זענען דורכגעשוואומען
 דעם ים.

נור אין דעם גן-עדן זענען געווען צוויי בוימער. פון
 איינעס אַז מען האָט פון זיינע פרוכטען געגעסען, האָט
 מען שטענדיג געלעבט,—דעריבער האָט מען איהם גערו=
 פען „עץ החיים“, דער „לעבענס-בוים“. און פון צווייטענס
 פרוכטען אַז מען האָט געגעסען, האָט מען פון אַלצדינג
 געוואוסט און מען איז קלוג געווען,—מחמת דעם האָט מען
 איהם גערופען „עץ הדעת“, דער וויסענס-בוים. און גאָט האָט
 אָנגעזאָגט די מענשען: „פון אַלע בוימער פון גן עדן מעגט
 איהר פון זייערע פרוכטען געניסען, אויך פון דעם לע=
 בענס-בוים—נור פון די פרוכטען פון דעם וויסענס-בוים
 זאָלט איהר נישט געניסען. וואָרום ווען איהר וועט עסען
 פון זיינע פרוכטען, וועט איהר שטאַרבן.“

אין דעם גאַרטען האָט זיך אויך געפונען, מיט אַלע

אנדערע חיות, די שלאנג, נאך די שלאנג איז נישט געווען
 די זעלבע, וואָס זי איז היינט, א קריכענדיגע מיטן בויך אויף
 דרערד. ניין, דענסטמאָל האָט זי נאָך פיס געהאַט און
 איז אַרומגעגאַנגען צירליך-מאַנרליך צווישען אַלע
 ווערים אין גן-עדן. געפוצט אין איהר זיבען-פאַרביגער הויט,
 האָט זי גלייך אויסגעצויגען דעם לאַנגען גערייפטען האַלז
 און מיט שטאַלצקייט אַדאַפּגעקוקט אויף אַלע אנדערע
 ווערים. — זי האָט זיך אַינגערעדט, אז זי איז די קלינסטע
 פון אַלע אנדערע בעשעפענישען און קאָן זיי אַלעמען אַרייַ-
 נאַרען אין זאַק אַריין. קליגער איז זי אָבער נישט געווען,
 נאָר פאַלשער און געטריבען אין שמעלען הינטער-פּיסלעך.
 נאָר שטאַלץ איז זי געווען אויף איהר פאַלשקייט און
 אַינגערעדט זיך אויף איהרע הינטער-פּיסלעך, וואָס זי
 האָט געשטעלט אַלע אנדערע בעשעפענישען. האָט זי
 אַרומגעטראָגען אַ ביזע האַרץ אויף אַדמין אויך, וואָס
 אָדם האָט גענומען זיך פאַר אַ חבר'טאָרין נישט זי, נור חוה'ן.
 און חוה'ן האָט זי פּיינט געהאַט ביי גאָר, נאָר פאַלש איז
 זי געווען — האָט זי נישט אַרויסגעוויזען איהר פּינדשאַפט,
 נור פערקעהרט צוגע'הנפיעט זיך צו חוה'ן מיט איהרע
 פאַרשע ריידעלעך.

— האָט אויך גאָט פון אַלע בוימער נישט געהייסען
 עסען, וואָס געפינען זיך אין גאָרטען? האָט זי אַ מאָל
 געפרעגט חוה'ן, וועלכע זי האָט געטראָפּען נאָהענט ביים
 עץ הרעת.

— ניין, פון אַלע בוימער יא, נור פון דעם עץ הרעת,
 וואָס דורך איהם קען מען וויסען, וואָס איז גוט און וואָס
 איז שלעכטס, האט אונז גאָט נישט געהייסען עסען און
 נישט אַנריהרען דעם בוים.

— ווייל ער ווײס, אז קוים וועט איהר עסען פון איהם, וועט איהר אזוי קלוג ווערען, ווי ער איז; איהר וועט אויך קענען בעשאפען וועלמען, ווי ער, — האָט די שלאַנג געזאָגט און האָט שפּיעלענדיג זיך חוהין געגעבען אַ שטופּ צו צום „עץ-הדעת“.

— וואָס טוסט דו? האָט חוה אויסגעשריגען.
— זעהסט דו, אָט האָסט דו אָנגעריהרט דעם בוים, און דו ביסט נישט געשטאַרבען. — וואָגט די שלאַנג — דאָס האָט זיך נור גאָט אזוי געשראַקען. ער ווײל נישט, אז איהר וואָלט אזוי קלוג זיין, ווי ער. — און זי האָט אָבגעריי-סען אַ שענעם שמעקענדיגען עפעל און האָט איהם דער-לאַנגט חוהין.

חוה איז געווען אַ נייגעריגע פרוי — האָט זי געוואָלט וויסען, וואָס עס וועט זיין, אז זי וועט עסען דעם עפעל. האָט זי גענומען פון שלאַנג דעם עפעל און געגעסען. האָט זי מורא געהאַט, אז זי וועט אַרײן שטאַרבען, האָט זי נאָך אָנגערעדט אַדמײן אויך — האָבען זיי ביידע פון דעם עפעל געגעסען.

ווי זיי האָבען נור פון דער פרוכט געגעסען, זענען זיי באַלד זעהענדיג געוואָרען און קלוג געוואָרען, און האָבען אָנגעהויבען צו פערשמעהן, אז עס איז נישט שען אַרומצוגעהן נאַקט, און האָבען זיך אָנגעהויבען איינער פאַרן צווייטען צו שעמען. האָבען זיי זיך געניידט קלייד-לעך פון בלעטער און אָנגעטאָן זיך.

נאָר באַלד איז אַ שטאַרקער שטורמוניט אָנגעקומען צו בלאָזען, און פון איהם האָט זיך געהערט גאָסים שטים, או ער האָט גערופען:

— אַדם, אַדם, וואָס האָסטו געטאָן? צי האָסטו גע-

געסען פון דער פרוכט פון בוים, וואָס כ'האָב דיר גע-
זאָגט, זאָלסט נישט עסען ?

האָט אָדס געענטפערט :

— חוה האָט מיר געגעבען.

האָט גאָט גערופען :

— חוה, חוה, וואָס האָסטו געטאָן ?

האָט חוה געענטפערט :

— די שלאַנג האָט מיך אָנגערעדט.

האָט גאָט געזאָגט צו אדמ"ן :

— אָדס, דו אָדס ! דערפאַר וואָס דו האָסט מיך
נישט געפאָלגט און דו האָסט געגעסען פון בוים—זאָלסט
דו מיט דער שווייס פון דיין געזיכט דיין פרויט עסען, און
שווער זאָלסטו אַרבייטען אויפ'ן לעבען, און ניט אזוי גרינג
זאָל דיר די פרויט אָנקומען.

האָט גאָט געשאַלטען צוליעב אַדמ"ן די ערד, און
די ערד האָט שוין נישט אַרויסגעבראַכט קיין פאַרטיגע
פרויט; דער ווייץ איז שוין נישט צייטיג געוואָרען אין
רויזען-בעכערן. נור שווער האָט אָדס געמוזט אַקערן די
ערד, זייען און שניידען די זאָנגען, און פון דענסטמאָל
אָן האָבען פון דער ערד אָנגעהויבען אַרויסצו-וואַקסען די
אַלע שטאַכערס און דערנער, נאָדלען און ברענענדיג
גראָס, וואָס ברענגען גאָר קיין נוצען נישט, נור זיי שטע-
רען אַדמ"ן אין דער אַרבייט און צעשטעכען איהם די
הענד און די פיס.

און צייען פֿיערדיגע מלאכים האָבען אַראָפגענידערט
מיט שווערדען אין דער האַנד און האָבען אַדמ"ן מיט
חוה'ן אַרויסגעטריבען פון גן-עדן, אז ער זאָל געהן אויף
דער וויסטער ערד, זיי בעאַרבייטען, און האָבען זיך אוועק-

געשטעלט מיט די שווערדען אין דער האַנד אויף דער
וואַך ביים טויער פון גן-עדן, אז זיי זאָלען זיי צוריק נישט
אַריינלאָזען.

און די שלאַנג, וואָס האָט צוגערעדט חוה'ן צו זיין
דיגען, האָט גאָט געשאַלטען, אז זי זאָל פערלירען איהרע
פּים און אַרומקריכען אויף איהר בויך, און ווייל זי איז
געווען אזוי שטאַלק און אַיינגערעדט זיך אויף איהר
שענקייט, זאָלען זיך מענשען פאַר איהר עקעלן. און פון
דענסטמאָל האָבען מיר זי פּיינט, און זי האָט אונז פּיינט.

דער ערשטער טױט.

און אדם און חוה זענען פון גן-עדן ארויסגעטריבען געוואָרען, האָבען זיי ביידע אָנגעהויבען צו אַרביי-טען: אָדם האָט בעאַרבייט די ערד, און חוה האָט געפיהרט די שטוב. זיי האָבען זיך ביידע ליעב געהאַט. אַז זיי האָבען זיך ליעב געהאַט, האָבען זיי געבוירען צוויי זיידן, קין און הבל. אַז די קינדער זענען גרויס געוואָרען, האָבען זיי געזאָגט איינער צום צווייטען: „קום, לאָמיר זיך צעטיילען די וועלט“—האָט קין גענומען זיך די גאַנצע ערד, און הבל האָט זיך גענומען אַלע שעפּסען, וואָס זענען גע-ווען אויף דער ערד.

מיט דער צייט האָט הבל געבראַכט אַ מתנה גאָט פון זיינע שעפּסען, און קין האָט געבראַכט אַ מתנה גאָט פון די פרוכטען פון זיין ערד. האָט גאָט הבל'ס מתנה צוגענומען און קינים מתנה האָט ער נישט צוגענומען. פאַר וואָס, ווייסן מיר נישט.

האָט עס קינין פערדראָסען, און ער האָט זיך אָנגע-הויבען קריגען מיטן ברודער. קין האָט נישט געלאָזט הבל'ן די שעפּסען פאַשען אויף זיינע פעלדער: „די ערד געהער צו מיר“, האָט ער געזאָגט. האָט הבל נישט גע-וואָלט קיין שעפּסען-וואָל קינין געבען: „די שעפּסען גע-הערען צו מיר.“— געה דיר אין דער לופטען דיינע שעפּ-סען פאַשען!“— געה דיר צו דער ערד, זאָל זי דיר וואָל

אויף אַ קלייד געבען. ווי זיי האָבען זיך געקריגט, אזוי
האָט קיין גענומען אַ שטיק האָלץ און דערמיט דערשהאַ-
גען הבל'ן אויף טויט.

אז הבל איז געפאלען, האָט קיין נישט געוואוסט,
וואָס דאָס איז אזוינס. דער טויט איז נאָך דענסטמאָל
נישט געווען אויף דער וועלט. און זיי האָבען נישט גע-
וואוסט, אז מענשען שטארבען. האָט קיין געמיינט, אז הבל
שראָפט. אז עס איז פאַרנאכט געוואָרען, האָט קיין גע-
וואָלט אַהיים געהן, האָט ער הבל'ן געוועקט: „שמעה
אויף, קום אַהיים! די נאכט איז שוין צוגעפאלען.“ האָט
זיך הבל גאָר נישט אָנגערופען. האָט איהם קיין אויף די
הענד גענומען און געוועקט: „שמעה אויף, ברודער הבל“—
אַבער הבל איז טויט צוריק געפאלען. האָט זיך קיין
זעהר דערשראָקען און נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז
אזוינס.—האָבען איהם טראָפענס וואָסער פון די אויגען
אָנגעהויבען צו רינען—האָט ער די טראָפענס אויף דער
האַנד אויפגעהאַלטען און זיי אָנגעקוקט און נישט געוואוסט,
וואָס דאָס איז אזוינס.

גראָד דעמאָלט איז דורכגעגאַנגען דורכ'ן פעלד
דער פוקס. דער פוקס איז דער קלינסטער פון אלע
חיות—האָט איהם קיין געפרעגט:

— דו פוקס, וואָס דו ביסט געווען, בשעת מיין
פאָטער אָדם איז אויף דער ערד אָנגעקומען, ווייסט דו
נישט, וואָס דאָס איז אזוינס, וואָס מיין ברודער הויבט
זיך נישט אויף? און וואָס בעדייטען די טראָפענס, וואָס
פאלען מיר פון די אויגען?

— דאָס איז דער טויט! האָט דער פוקס אָפגעענט-
פערט: זינט דוין מוטער חוה האָט פון דעם עץ הדעת גע-

געסען, איז דער טויט געקומען אויף דער וועלט. און די
מראַפּענס, וואָס פליסען פון דייע אויגען, זענען טרערען.
וואָרום מימין ערשען טויט איז די ערשטע טרער גע-
קומען אויף דער וועלט.

אז קין איז געוואָהר געוואָרען, אז זיין ברודער איז
טויט, איז ער אַנטלאָפּען און האָט בעהאַלטען זיך אין
אַגראָבען פון זיין ערד. איז גאָט שמים געקומען אָנצו-
לויפּען און האָט איהם געפרעגט:

— קין, וואו איז דיין ברודער?

האָט קין אָבגענטפּערט:

— איך ווייס נישט. בין איך דען אַ היטער פון
מיין ברודער?

האָט גאָט געזאָגט:

— פאַר וועמען בעהאַלטסטו דו דיך? דיין ברודער
בלוט שרייט דאָך צו מיר פון דער ערד ארויס.
און גאָט האָט איהם פּערשאַלטען און האָט צו איהם
אזוי געזאָגט:

— דערפאַר, וואָס די ערד האָט צוגענומען דיין ברודער
בלוט, זאָלסטו דו זיין פּערשאַלטען אויף איהר, אַרומוואַג-
לען זאָלסטו דו איבער איהר, און זאָלסטו אין קיין אָרט
קיין רוה נישט געפינען.

האָט זיך קין געבעטען ביי גאָט: „מיין זינד איז
טאַקע זעהר אַ שווערע. אָבער ווי אזוי זאָל איך איבער
דער ערד אַרומוואַגלען אליין, אז דו האָסט מיך פּער-
שאַלטען? יעצט, ווער עס וועט מיך טרעפּען, דער מעג
מיך צו טויט שלאָגען.“

האָט גאָט געמאַכט אַ צייכען אויף זיין שמערן, אז
מען זאָל איהם אויס דעם וועג געהן און נישט הרגייען.

קין והבל חבלי.

האָט קיין געלאָזט זיך וואָגלען איבער דער ערד.
וואו ער איז געגאנגען, האָט די ערד געצימערט אונטער
זיינע פיס. און די חיות און די בהמות, אז זיי האָבען
דערזעהן דעם צייכען אויף זיין שטערן, זענען זיי אַנטלאָ-
פען פאַר איהם און געהאַלטען זיך. אזוי האָט קיין לע-
בעדיג נפש נישט געוואָלט זיין נעבען איהם, אַלע זענען
איהם אויס דעם וועג געלאָפען. איז איהם דאָס לעבען
פערמיאוסט געוואָרען. ביז אַ מענש איז אָנגעקומען, וואָס
האָט איהם פאַר אַ חיה געהאַלטען און איהם דערשאָסען.
דער נאָך, אז אָדם מיט חוה'ן האָבען געפונען הבל'ים מייטען
קערפער, האָבען זיי נישט געוואוסט, וואָס צו טון מיט איהם.
ווייל עס איז נאָך ביז דאָן קיין מענש נישט געשטאַרבֿען—
האָבען זיי נישט געוואוסט, ווי צו בעגעהן זיך מיט אַ
מייטען. פלוצלונג האָבען זיי דערזעהן, ווי אַ ראָב איז
אָנגעקומען צו פליהען און האָט אין זיין שנאָבעל געהאַל-
טען אַ מייטען פויגעל. און דער ראָב האָט אויסגעגראָבען אין
דער ערד מיט זיין שנאָבעל אַ גריבעל און בעהאַלטען דערין
דעם מייטען פויגעל. האָבען זיי פערשמאַנען, אז די מייטע
געהערען צו דער ערד,—האָבען זיי אויסגעגראָבען אַ גרוב
און הבל'ן בעגראָבען. פון דענסטמאָל אָן בעהאַלט מען
אַלע געשטאַרבֿענע אין דער ערד. דען פון דער ערד איז
געקומען דער מענש, און צו דער ערד גיט מען איהם
צוריק. און פון די מענשען, וואָס מען בעהאַלט אין דער
ערד, וואַקסען דאָס אַרויס אין זומער די אַלע בלומען,
גרעזער און געוויקסען אויף אַלע פעלדער און אַלע וועלדער
איבער דער גאַנצער ערד.

ה.

נח מיט דער תיבה.

 ס זענען שוין געווען פיעל מענשען אויף דער וועלט. זענען זיי אָבער זעהר שלעכט געווען, האָט זיי גאָט געוואָלט פּערטיליגען. איז אָבער געווען צווישען זיי איינער, אַ גוטער און אַ פּרוּמער, נח. — האָט גאָט גע-וואָלט איהם לאָזען לעבען, מיט די אלע בעשעפענישען, וואָס ער האָט אויף דער וועלט בעשאַפּען. האָט גאָט געזאָגט צו איהם: „נח, איך וויל ברענגען אַ מבול אויף דער וועלט. מאַך דיר אַ גרויסען קאַסטען און זען זיך אין איהם אַרײַן, און אז די וואַסער וועט קומען, וועסטו דו אין איהם אַרױם-שווימען. אלע וועלען דערטרונקען ווערען, נור דו אַלײַן וועסט ניצול ווערען.“

איז געגאַנגען נח און האָט זיך געפלאַנצט גרויסע טענען=בױמער, האָבען די מענשען געלאַכט און געשפּעט פון איהם: „צו וואָס פּלאַנצט דו דיר טענען=בױמער?“ — האָט ער זיך געטראַכט: „איהר לאַכט, און איך. ווייס וואָס איך טו.“ אז די טענען=בױמער זענען אויסגעוואַקסען, האָט נח זיי אויסגעהאַקט און גענומען זיך בויען דעם קאַסטען. דריי הונדערט איילען לאַנג, פּופּציג איילען די ברייט, און פון אינטווייניג און פון אויסווייניג האָט ער איהם אויס-געקלעפט מיט סמאָלע, פּרי די וואַסער זאָל אין איהם נישט אַרײַנריגען. אז די מענשען האָבען געזעהן, זיי ער מאַכט זיך דעם קאַסטען, האָבען זיי ווידער געלאַכט פון איהם:

„נאך וואָס מאַכסטו דו דיר אַזאַ קאַסמען?“—האַט ער זיך געטראַכט: „איהר לאַכט, און איך ווייס וואָס איך טו.“
אַז דער קאַסמען איז פאַרטיג געווען, האָט גאַט געזאָגט צו נחין:

„געהט מיט איין דיין קאַסמען צו צוויי פון אַלע בעשע-
פענישען, וואָס זענען נאָר דאָ אויף דער וועלט, סיי אין
פעלד, סיי אין וואַלד, סיי אויף דער טריקעניש, סיי אין
ים, פון אַלע חיות, בהמות, פויגלען און ווערים צו פאַר-
לעך, אַמאָן מיט אַווייב, בדי אַז זיי זאָלען לעבען
בלייבען מיט דיר און זיי זאָלען זיך דערנאָך מעהרען און
בעלעבען די וועלט.“
האַט נח געזאָגט:

„פון וואַנען וועל איך זיי נעהמען? עס זענען דאָך
דאָ אַזעלכע פייגעלעך, וואָס וואוינען אויף די בעהאַל-
טענסטע אינזלען; עס זענען דאָך דאָ אַזעלכע ווערימלעך,
וועלכע וואוינען אין די פערבאָרגענסטע לעכער, וואָס קיי-
נער ווייסט נישט פון זיי.“
האַט גאַט געזאָגט:
„איך וועל זיי שוין דיר שיקען.“

האַבען אָנגעהויבען אָנקומען צו נחין אַלערליי חיות,
וואָס געפינען זיך אויף גאָר דער וועלט, פערשיידענע
בהמות און אַלערליי פויגלען, און וואו עס איז נאָר געווען
אַ פערבאָרגענער ווערימלעך ערגיץ וואו בעהאַלטען אין האַרץ
פון אַשטין, אָדער אַ פויגעל פערוואַרפען אויף אַווייטען
אינזעל, וואָס קיין מענשענס טריט טרעטען קיינמאָל נישט
דאָרטען. אַלע זענען זיי אָנגעקומען צו נחין, אַזער זאָל זיי
מיטנעהמען אין דער תיבה אַרײַן. און געקומען זענען זיי
אַ פאַרלעך-ווייז, פון יעדען מין צוויי: אַמאָן מיט אַווייב.

17 ספטמבר 1944

פענסמערל, איז ער צוויי ארום דערהאלטען געוואָרען.
 און אויף דער ערד איז גאַרנישט מעהר געווען,
 נור וואַסער. אַלע בערג זענען געוואָרען בעדעקט מיט
 וואַסער, און מען האָט גאַרנישט מעהר אַרויסגעזעהן,
 נור ים און הימעל, און די תיבה אַליין איז אַרומגעשוואַ-
 מען איבער די וואַסער. און אויף דער ערד איז גאַר-
 נישט מעהר געבליבען, נור דאָס, וואָס איז געווען מיט
 נחין אין דער תיבה. דאָרט איז געהאַנגען אַ גרויסער
 פּעריל-שטיין, וואָס האָט ליכטיג געמאַכט אין דער גאַנ-
 צער תיבה. וואָס קומט אָבער אַרויס? די בהמות און
 חיות קריגען זיך צווישען זיך. אַז מען האָט זיי גלייך נישט
 עסען געגעבען, איז געוואָרען אַ ברומעריי, און איינער האָט
 אויפֿן צווייטען ליגען געזאָגט, און איינער האָט דעם צוויי-
 טען געשאַלטען. האָט זיך נח אַרומגעקוקט: וואָס איז די
 מעשה? האָט ער דערוועהן—דער שקר און די קללה, וואָס
 ער האָט אין דער תיבה מיטגענומען, זענען אַרומגעלאָפען
 צו אַלע בעשעפענישען, און יעדען מאָל זענען זיי אין אַני-
 אַנדערנס מויל געווען. האָט ער גענומען דעם פּאַריל און
 איינגעשלאָסען זיי אין אַניאייזערנער שטייג אַרײַן. און אַני-
 געזאָגט האָט ער זיי, אַז אויב זיי וועלען פון דער שטייג
 אַרויס און צווישען די חיות אַרײַן, וועט ער זיי אין וואַסער
 וואַרפען. איז שלום געוואָרען אין דער תיבה.

האָט זיך נח אויסגעלערנט די נאַטורען פון יעדער
 בעשעפעניש בעזונדער און האָט זיי צו עסען געגעבען אימ-
 ליכער אין איהר צײַט. ער האָט געביך זעהר אַ שווערע
 אַרבייט געהאַט מיט די אַלע בעשעפענישען, וואָס יעדע
 בעזונדער פון זיי האָט אַנאַנדער געווענהייט, און זעהר
 לאַנג האָט עס געדויערט, ביז ער האָט זיך צוגעוועהנט

צו זיי. נור דערפאר האָט ער אַ גרויסע מצוה פּערדיענט, וואָס ער האָט די אַלע בעשעפענישען דערהאלטען ביים לעבען, אז זיי זאָלען דערנאָך בלייבען אויף דער וועלט. נור בריוו דער פעניקס—אזא קליין פויגעלע, וואָס איז גע- ווען שמילער פון אַלע אנדערע בעשעפענישען—האָט נישט געשריגען עסען, נור נחץ מיטגעהאַלפען אין זיין שווערער אַרבייט ביים אומגעהן מיט אַזוי פיעל חיות. דערפאר האָט איהם נח געוואונשען, אז ער זאָל אייביג לעבען, און די פויגעלע פעניקס לעבט טאקע אייביג ביז היינטיגען טאָג.

גאָט האָט זיך אָבער דערמאָנט אָן נחין אין אָן די בעשעפענישען, וואָס זענען מיט איהם אין דער תיבה— האָט ער פּערשלאָסען די הימלען, מעהר קיין רעגען נישט געגאָסען און אַווינט געשיקט, אז ער זאָל פּער- טרייבען די וואַסערן אין ים אַרײַן.

אין זיבען חדשים אַרום איז די וואַסער קלענער גע- וואָרען, און אין צעהן חדשים האָט זען שוין אַרויסגע- זעהן די שפיצען פון די בערג פון וואַסער אַרום, און די תיבה האָט שוין געזעהט אויפן שפיץ פאַרג אַרײַם.

האָט נח אַ פענסטער אויפגעעפּענט פון דער תיבה— און אַרויסגעשיקט דעם ראָב זעהן, ווי עס האַלט מיטן וואַסער, איז דער ראָב אַוועקגעפלוגען און איז באַלד צוריקגעקומען.

האָט נח געוואַרט זיבען טעג אין האָט די שוין אַרויסגעשיקט זעהן, אויב די וואַסער איז שוין קלע- נער געוואָרען, האָט זי נישט געפונען קיין שטיקעל אָרט, וואו איהר פיסעל אפצושטעלען, איז זי צוריקגעקומען און האָט זיך געשטעלט אויף דעם דאָך פון דער תיבה.

הָאָם נח אַרויסגעשטרעקט נאָך איהר די האַנד און זי צו-
ריק אַרײַנגענומען.

הָאָם ער געוואָרט נאָך זיבען טעג און הָאָם ווידער
אַרויסגעשיקט די טויב, איז זי שוין צוריקגעקומען קעגען
פאַרנאַכט און הָאָם אין מויל געהאַלטען אַבלאַט פון
אַנאײַלבערט. הָאָם נח געוואוסט, אז די וואַסער איז שוין
אזעק, אז דאָס גרינס בעווייזט זיך שוין אויף דער ערד.
הָאָם ער געוואָרט נאָך זיבען טעג און הָאָם ווידער
אַרויסגעשיקט די טויב, איז זי שוין מעהר נישט צוריק-
געקומען. הָאָם נח אויפגעעפענט דעם אויבערדעק פון דער
תיבה און דערוועקן, אז עס איז שוין טריקעניש אַרום און
אַרום, איז ער אַרויס פון דער תיבה און הָאָם אַרויסגע-
לאָזט אַלע חיות מיט אַלע בהמות, די פויגלען פריי גע-
שיקט, און די ווערים אָבגעלאָזט, און אַלע טויבען מיט
אַלע ראָבען, אז זיי זאָלען פליהען איבער דער וועלט,
מעהרען זיך און ווידער בעלעבען די ערד, זיי פריהער.
און פאַר גאָט הָאָם ער געשטעלט אַמוזב און איהם
קרבות געבראַכט און געדאַנקט, וואָס ער הָאָם איהם פון
דעם מבול מציל געווען, איהם מיט אַלע בעשעפענישען.
און יעדע בעשעפעניש הָאָם גאָט דערפאַר אַלויב-ליעד
געזונגען. הָאָם גאָט די מתנה צוגענומען און געשוואוירען,
מעהר שוין קיין פערפלייצונג נישט צו ברענגען איבער
דער וועלט, און אַזייען הָאָם ער איבער דער וועלט
געשיקט—דעם רעגענבויען, אז ער זאָל צום אַנדענקען
זיין, אז גאָט וועט שוין מעהר קיין פערפלייצונג נישט
ברענגען איבער דער ערד.

דער טורם פון בבל.

צח מיט די זייניגע זענען פון דער תיבה ארויס און האָבען זיך איבער דער וועלט פערשפרייט. זיי האָבען געמעהרט זיך און באלד ווידער בע-לעבט די גאַנצע ערד. האָבען די מענשען מורא געהאַט, אז גאָט זאָל ווייטער קיין מבול נישט שיקען איבער דער וועלט, האָבען זיי געקלערט און עצות זיך געהאַלטען. האָבען אייניגע געזאָגט, אז ווען אַ מבול קומט, ברעכען זיך די געוועלבען פון הימעל — מחמת דעם גיסט די וואַסער פון הימעל אַראָפּ, דאַרף מען אַגרויסען טורם אויפמויערן, וואָס זאָל מיט זיין שפיץ אונטערהאַלטען די הימעלען. און אַנדער האָבען געזאָגט: „ווייסט איהר וואָס? אז גאָט וועט אַראָבשיקען אַ רעגען, וועט מען דורך דעם טורם אויפן הימעל אַרויפגעהן און מיט גאָט מלחמה האַלטען.“ האָבען זיי געמויערט דעם טורם וואָס אַ מאָל העכער און העכער, ביז ער האָט שוין באלד צום שפיץ הימעל דערגרייכט. וואָס טוט גאָט? אין איין שענעם פריהמאָרגען, אז די מענשען זענען זיך צונויפגעקומען צו דער אַרבייט, האָט יעדער פון זיי אויף אַנאַנדער שפראַך גערעדט, וואָרום גאָט האָט ביי-נאַכט יעדען דעם לשון אָבגענומען און אַנאַנדערע שפראַך געגעבען. האָט איינער דעם צווייטען ניט פערשטאַנען. דער האָט געזאָגט: „גיב מיר ציגעל“—האָט מען איהם דערלאנגט לייחם. האָבען זיי זיך געקריגט

איינער מיטן צווייטען, צעשלאָגען זיך און די אַרבייט גע-
וואָרפען. פון דענסטמאַל אָן שטעהט נאָך דער טורם אין
בבל אונגענדיגט, און פון דענסטמאַל אָן רעדען די
מענשען אויף די פערשיידענע שפראַכען און פערשטעהען
נישט איינער דעם צווייטען.

אונזער פאטער אברהם.

ענסטמאל האָבען די מענטשען נאָך גאָט נישט גע-
 קענט, האָבען זיך געמאכט קליינע געצען פון
 שטיין און האַלץ און האָבען געדויענט צו זיי און גע-
 גלויבט אין זיי. תרח, אברהם'ס פאָטער, האָט געהאנדעלט מיט
 אזעלכע געצען, האָט געהאלטען אַ קלייט פון קליינע און גרוי-
 סע געצען, און די מענטשען זענען געקומען ביי איהם קיי-
 פען, יעדער אַגאָט, לויט זיין יכולת, איז ער געווען
 אַרױבער—האָט ער זיך געקויפט אַ גרויסען גאָט, איז ער
 געווען אַ אַרױבער—האָט ער געקויפט אַ קליינען גאָט. ביי
 דעם געצען-הענדלער תרח'ן איז געבוירען געוואָרען אַ זון
 געל אברהם, אַז דער אברהם איז אלט געוואָרען דריי
 יאָהר, האָט ער שוין פערטטאָנען, אַז די געצען קאָנען
 נישט זיין קיין געטער: „זיי אַזוי קען עס זיין אַגאָט, וואָס
 מען האָט עס אַליין מיט די אייגענע הענד געמאכט?“
 האָט ער זיך געוואָגט, איז ער אַרױסגעגאַנגען און האָט
 געזעהן די זון—האָט ער געמיינט, די זון איז גאָט, איז גע-
 קומען פאַרנאכט, איז די זון אונטערגעגאַנגען—האָט ער
 זיך געטרעכט: „זיין, אויך די זון איז קיין גאָט נישט.
 קומט דער אָבענד, געהט זי אָפּ.“—אַז עס איז נאכט גע-
 וואָרען, האָט ער דערזעהן די לבנה מיט די שטערען—
 האָט ער געמיינט, אַז די לבנה מיט די שטערען זענען
 גאָט, האָט זיך אויף טאָג אַז שאַרען אַנגעהויבען, זענען

די לבנה מיט די שטערען פערשוואנדען — האָט ער גע-
וואוסט, אַז אויך זיי זענען קיין געטער נישט. האָט ער
פערטשאַנען, אַז עס מוז עפּים זיין, העכער פּון זיי אַלע-
מען, וואָס איז גאָט און געוועלטיגט איבער אַלץ.

אינמאָל האָט איהם דער פּאָטער אין גאָס געטיקט
מיט אַ קאַרב געמלעך צו פערקויפּען. האָט ער זיך אין
מאָרק אויסגעשטעלט מיט זיין סהרה — זענען אָנגעקומען
פערטיידענע מענישען, זינגע און אַלמע, סוחרים, צו קוי-
פּען זיינע געצען. האָט מען איהם געפרעגט: „קענען עפּים
דיינע געטער וואַנדער טון?“ האָט ער געענטפּערט: „יאָ.
נאָר זיי טוען וואַנדער דערנאָך, זייען מען אַזאָלעט אָב
פאַר זיי די געלד.“ אַז זיי האָבען די געלד אָנגעשאַהלט
און די געטער אָנגענומען, האָט אַברהם אָנגעהויבען צו
אַרבעטן פּון זיי: „זיי אַזוי קענען זיי וואַנדער טון, אַז אויך
האָט דאָך אַליין געזעהן, זיי טון פּאָטער תּרה האָט זיי
פּון „יהם געקעטען?“ האָבען זיי איהם די געטער צוריק-
געוואָרפּען און די געלד צוריקגענומען — האָט ער צוריק
די סהרה צום פּאָטער אַהיים געבראַנגט.

אַז דער פּאָטער האָט געזעהן, אַז פאַר קיין סוחר
טוהט ער נישט — נישט אַיין גאָט פערקויפּט, האָט ער איהם
פאַר אַגלח געמאַכט און איהם אַריינגעשטעלט אין דער
טומאה אַרײַן, וואו עס זענען געשטאַנען זיינע געטער.

זענען געקומען מענישען קרבוות ברענגען פאַר די
געטער. האָט איינע אַ יודענע געבראַכט אַגרויסען טעלער
מיט עסען. האָט ער דעם טעלער צווישען די געטער
אויסגעשטעלט און אַרומגעקוקט זיך, אויב קיינער איז
נישט דאָ, האָט ער גענומען אַ שטעקען און אַעבראַכען אַלע

קליינע געטער, און דעם שטעקען אריינגעשטעקט אין דער האנד פון דעם גרעסטען גאָט.

אז דער פאָטער איז געקומען און דערוועהן דעם חורבן פון די צעבראכענע געטער, האָט ער אויף איהם געשריגען: שגן! וואָס האָסטו געמאָן?
האָט אברהם געוואָגט:

„איך נישט, נור דער גרויסער גאָט. א פרוי האָט געבראַכט אַ שיסעל עסען פאַר זיי. האָבען זיך אלע צו-געכאַפט צו דער שיסעל, האָט דער גרויסער גאָט גענומען אַ שטעקען, אלעמען אוועקגעוואָגט און צעבראַכען און אליין אלצדינג אויפגעגעסען.“

האָט דער פאָטער פערשטאַנען, אז עס איז ליגען, און האָט איהם פערקלאָגט פאַר דעם קעניג נמרד. האָט יענער געהייסען, מען זאל אָנלעגען אַ פייער אין אַנאני-ווען און אברהמין פערברענען. האָט מען אברהמין אין פייערדיגען אויווען געוואָרפען. האָט גאָט געמאַכט אַ וואונ-דער, אז ער איז נישט פערברענט געוואָרען, נור ער איז גאַנץ ארויסגעגאַנגען פון אויווען. האָבען אלע אַרום פער-שטאַנען, אז זיי זענען די ענען צו געצען, און נאָר אברהם האָט דערקענט דעם איינציגען לעבעדיגען גאָט.

ח.

ווי אברהם האט דערקענט גאט.

אז אברהם געגאנגען איבער דער וועלט גאט זוכען. איז ער אָנגעקומען אין אַ לאַנד אויף אַ פעלד, האָט ער געטראפּען אַ שאַר ווערנימלעך, וואָס זענען געקראַכען איבער דער ערד. האָט ער געהערט, ווי זיי זאָגען: „דער געהט דאָ גאָט זוכען, און מיר ווייסען שוין לאַנג, וואו גאָט איז.“ האָט אַברהם געשפּעט פון זיי: „די מענשען קענען נאָך נישט גאָט, און ווי ווייסען שוין?“

איז ער ווייטער געגאנגען, האָט ער אָנגעטראָפּען אַ מוהנה פּויגעלעך פּליהען. האָט ער געהערט ווי פּישטשען און זינגען אַ לויבליעד: „מיר זינגען אַ ליעד פאַר גאָט.“ האָט אַברהם ווידער געלאַכט פון זיי: „די מענשען ווייסען נאָך נישט, ווער גאָט איז, און די פּייגעלעך זינגען שוין ליעדער פאַר איהם!“

איז ער ווייטער געגאנגען און האָט אָנגעטראָפּען אַ סטאַדע חיות. עס איז געווען פּרוּה-מאָרגען, זענען זיי אַלע געלעגען אין וואַלד אויסגעשפּרייט—די קעפּ אויפגעוויבען צום הימעל און געברומט אַ ליעד. האָט ער זיי געפרעגט: „פאַר וועמען ברומט איהר אַוויז?“ האָבען זיי אָפּגעענטפּערט: „דאָס זינגען מיר אונזער ליעד פאַר גאָט. דען יעדע בע-שעפעניש, אַז זי הויבט זיך אויף אין דער פּרוּה, זאָגט איהר לויב פאַר גאָט, יעדער איינע, ווי זי קען.“

האָט ער זיי געפרעגט:

— פון וואָסען ווייסט איהר, ווער גאָט איז?

האָבען זיי איהם געענטפערט:

„ווי אזוי זאָלען מיר נישט וויסען, וואו גאָט איז?
ווער שפּייזט אונז דען, אז נישט גאָט? ער זאָרגט פאַר
אונז און שיקט אונז צו יעדען זיין געהרונג צו זיך צייט.
אַט האָבען מיר אין אונזער משפּחה אַ קליין ווערימעל—
קען ער זיך אַנדערש נישט אויפהאַלטען, נאָר אין דער
טיעפעניש פון שטיין. ווילסטו זעהן? שפּאַלט דעם קיזעל—
שטיין, וועסטו איהם געפינען.“

האָט אברהם גענומען אַ קיזעלשטיין און געשפּאַל-
טען, האָט ער דאָרט אין דער טיעפעניש געפונען אַ ווע-
רימעל. האָט ער איהם געפרעגט: „ווער שפּייזט דיך דאָ?
ווער ווייס, אז דו ביסט דא בעהאַלטען?“

האָט דער ווערימעל געענטפערט: „גאָט דער פּאָטער,
וואָס איז אין הימעל—שפּייזט אַלע בעשעפענישען אויף
דער וועלט—ער ווייס אויך, אז איך בין דאָ בעהאַלטען, און
שיקט מיר צו טיין שפּייז צו יעדער צייט.“

האָט זיך אברהם געוואונדערט: „דאָס, וואָס די מענ-
שען ווייסען נאָך נישט אין דער וועלט—ווייסען שוין דאָס
די חיות אין וואלד און די ווערימלעך אין די שטיינער!“
האָבען זיי איהם געענטפערט: „ווייל מיר זענען אין
דעם לאַנד פּנען, אין ארץ-ישראל, וואו עס וועט אַמאָל
דער בית-המקדש שטעהן—דערזיבער ווייסען מיר, ווער
גאָט איז.“

גאט בעווייזט זיך צו אברהם.

אל

אַט אברהם מקנא געווען די ווערימלעך און די פויגלען און די חיות פון לאַנד פנען: זיי וויי= סען גאָט צו לויבען, און ער נישט. איז עס נאכט געווען. האָט ער צום הימעל אַרויפגעקוקט, אויס= געשפּרייט די הענד און אָנגעהויבען צו בעטען ביי גאָט: — גאָט, גאָט, ווייז זיך מיר! איך וויל וויסען, ווער

דו ביסט, און וויל דיענען צו דיר.

האָט גאָט געוואָרפען אַמיעדקייט און אַשלאַפּקייט אויף אברהמען, איז ער אַנידערגעפאלען ביים ברעג ים און איז אַינגעשלאָפען. אז אברהם איז אַינגעשלאָפען, האָט זיך גאָט געוויזען צו איהם אין חלום ביי דער נאַכט און האָט צו איהם אַזוי געוואָגט:

„איך בין דער, וועמען דו זוכסט, — איך בין דער בע= שעפּער, וואָס האָט אַלע דעבעדיגע און טויטע בעשאַפען. איך בין דער, וואָס איך גיב אַכטונג אויף דעם מינדע= סטען בלימעלע און גרעזעלע און זעה, אז זיי זאָלען וואַק= סען, און ווייס פון דעם קלענסטען פויגעלע און ווערימעל, און זעה, אז זיי זאָלען געפינען זייער דערנעהרונג. און וויל דו האָסט פּערשטאַנען מיך צו זוכען — און נישט גע= גלויבט אין די האַלצערנע געטער פון דיין פאָטער תּרה, — האָב איך זיך ליעב געקראָגען און איך וויל מיך בעהעפטען מיט דיר אויף שטענדיג. אַזאייביגער באַנד פון פּרײַנד=

שאפט זאל זיין צווישען מיר און צווישען דיר און דייע
קינדער, וואָס וועלען קומען נאָך דיר.

„קוק דורך ארום, אברהם, און זעה דאָס גאַנצע לאַנד
פּנען-אַט דאָס לאַנד וועל איך דייע קינדער אָפּגעבען.
דאָס וועט זיין דאָס פּאַטערלאַנד פון די יודען, מיין
מען-ארץ ישראל.“

אז אברהם האָט זיך אויפגעכאַפט, האָט ער פּער-
שטאַנען, אז גאָט האָט זיך צו איהם בעוווּזען. האָט ער
אָנגעהויבען צו בעטען פאַר גאָט אזוי:

— ווי אזוי וועסטו דו מייע קינדער ארץ-ישראל אָב-
געבען, אז דו האָסט מיר גאָר קיין קינדער נישט געשענקט?
איז אַ גרויסע שרעק אָנגעפאַלען אויף אברהמן, און
גאָט האָט זיך ווידער צו איהם בעוווּזען אין האָט איהם
אזוי געזאָגט:

— קוק, אברהם, אין הימעל אַרײַן און זעה די שטע-
רען אויפן הימעל. אזוי פיעל, וויפיעל שטערען עס זע-
נען דאָ אין הימעל, אזוי פיעל וועלען דייע קינדער זיין,
און אזוי גרויס און שען, ווי די שטערען זענען, אזוי שען
און גרויס וועלען זיי זיין.

האָט אברהם געגלויבט גאָט און האָט פאַר איהם אַ
מוזבא אויפגעשטעלט אויף דעם אָרט, וואו גאָט האָט זיך
צו איהם בעוווּזען. האָט ער גענומען אַ פעט קאַלב, אַ פעטע
ציג און אַ פעטע שעפּסיל, אַ טױב אַזכר און אַ טױב אַנקבה,
האָט ער דעם קעלביל, די ציג און דעם שעפּסיל צעשניטען
אויף צוויי שטיקער און אוועקגעלעגט אין שטיק נעבען
אַנדערן; די פּױגלען האָט ער אָבער נישט צעשניטען. אָב-
געלאָזט זיי, האָבען זיי זיך אוועקגעשטעלט אויף די צעשני-
טענע פּלײַש. קומט גאָטס שטים אָן און זאָגט אזוי:

— אברהם, אברהם! זאלסט וויסען, דיינע קינדער ווע-
לען אמאל אין גלות זיין: קיין מצרים וועל איך זיי פער-
טרייבען און וועל זיי פון דאָרט אַרויסנעהמען; קיין בבל
וועל איך זיי פערטרייבען און וועל זיי פון דאָרט אַרויס-
נעהמען; נור דער דריטער גלות—מיינט מען: אונזער גלות—
וועט זיין דער לענגסטער פון אלע. נור איך וועל זיי פון
דאָרט אויך אַרויסנעהמען, משיחין שיקען און זיי צוריק
אָהיים פיהרען קיין ארץ-ישראל.—

דערנאָך איז אַראָב אַ פייער פון הימעל, האָט עס
געפלאָצט, ווי אַ ברענענדיגער אויווען, און האָט פערברענט
די שטיקער צעשניטענע פלייש. האָט דאָן גאָט גוט=
פריינדשאַפט געשלאָסען מיט אַברהם'ען און מיט זיינע
קינדער, — מיינט מען: אינו יודען. און גאָט האָט אונז דאָן
ארץ-ישראל אַוועקגעשאַנקען, און זי געהער צו אונז ביז
אויפ'ן היינטיגען טאָג.

די מלאכים ביי אברהם.

פון זיין ווייב שרה'ן האָט אַברהם נישט געהאַט קיין קינדער, נור פון זיין דיענסט הגרין האָט ער געהאַט איין זוהן ישמעאל'ן. זעהר אַ ווילדער יונג און אַ גראָבער איז ער געווען, האָט מיט אַלע שכנים געהאַט צו טון, און אַברהם האָט געהאַט פון איהם פיעל עגמת-נפש. האָט אַברהם געבעטען צו גאָט, אז ער זאָל איהם אַ זוהן שענקען פון זיין ווייב שרה. האָט איהם גאָט געשיקט דריי מלאכים צו טרייסטען איהם. אַמאָל איז געווען אהיסער זומער-טאָג. איז אַברהם געוועסען פאר דער טיר פון זיין געצעלט און האָט אָב-געווארט אורחים, וואָס זאָלען צו איהם אַריינקעהרען און עפּים געניסען. האָט ער דערזעהן פון וועג אַנקומען דריי אורחים. אברהם איז געווען אַ גרויסער מכנים אורת, און אַלע רייזערע, וואָס זענען דורכגעגאַנגען דעם וועג פארביי דעם געצעלט, וואו ער האָט געוואוינט, האָבען אַלע גע-מוט ביי איהם אַבשמעלען זיך עסען און איבערנעכטיגען. האָט ער אויך די דריי אורחים אַריינגעבעטען צו זיך אין שטוב אַריין. די דריי אורחים זענען אָבער געווען דריי מלאכים, נאָר אברהם האָט נישט געוואוסט דערפון און האָט זיי געהאַלטען פאר מענשען. האָט ער וואָסער דער-לאַנגט און—ווי דער מנהג איז דאָן געווען—ביי די אורחים די הענד און די פיס געוואָשען. דערנאָך האָט ער

אברהם בקריעת דו דרוי סלאכים,

פלינק דעם מיש געגריימ אינמער א שאמענדיגען בוים
 אין גארטען און איז מיט דעם יונג ישמעאלין אין שטאל
 געלאפען, א שפעסיל געקוילעט און דערלאנגט אויפ'ן מיש
 ברויט, פוטער און קעז און געבעטען די אורחים עסען.
 די אורחים האָבען זיך געמאכט, ווי זיי וואָלטען געווען
 געגעסען. פאר'ן אוועקגעהן האָבען זיי אברהמי'ען געוואונ-
 שען, אז זיי זאלען דערלעבען פון היינט אין אַיאָהר אַרום
 צו זיין ביי איהם אויף אַ סעודה ביי זיינעם אַ זוהן, וואָס
 ער וועט האָבען פון זיין ווייב שרה. שרה איז געווען אין
 געצעלט, און אז זי האָט זיך צוגעהערט דורך דער
 טיר, וואָס די אורחים ווינשען איהם, האָט זי געלאָכט,
 וואָרום זי איז שוין געווען אַנאַלמע יודענע, און אברהם
 איז שוין געווען אַנאַלמער יוד, און אַלמע לייט האָבען
 קיין קינדער נישט. האָט גאָט געזאָגט צו אברהמין:
 — וואָס לאַכט דאָס שרה אַזוי?— ביי גאָט איז דאָך אַלץ
 מעגליך.

און עס איז טאָקע אַזוי געווען. אין אַיאָהר אַרום
 האָט שרה אַ זוהן געבוירען—האָט מען איהם אַ נאָמען
 געגעבען יצחק.

די דריי מלאכים זענען אָבער פון דאָרט אַוועק קיין
 סדום, בכדו די שטאָדט חרוב צו מאַכען.
 ווארום די שטאָדט סדום איז געווען זעהר אַ זינדיגע
 שטאָדט, און די מענשען זעהר שלעכמע מענשען, — מחמת
 דעם זאָגט מען אויף אַ שלעכמען מענשען: „ער איז פון
 סדום“. וואָס האָבען זיי געמאָן אַזוינס?— למשל, אז עס
 האָט ווער אין סדום אַנאַורח צו זיך אהיים געבעטען און
 איהם געלעגט נעכטיגען אין אַ בעטיל אַרײַן—איז די בעטיל

צו קורץ געווען פאר איהם, האָט דער בעל הבית ביים
 אורח אויסגעצויגען די פים אזוי לאַנג, ביז זיי האָבען
 פונקט צוגעפאַסט צום בעטיל; זענען אָבער די פים גע-
 ווען צו לאַנג פאַר'ן בעטיל—האָט ער זיי ביי איהם אָפּ-
 געהאַקט און צוגעפאַסט אזוי, אז ער זאָל פונקט קענען
 צרײן אין בעטיל. און עס איז דאָרט געווען אַ מיידעל,
 האָט זי אַניאַרימאַן אַ שטיקעל ברויט געגעבען. האָבען זיי
 גענומען די מיידעל, אַיינגעמונקט זי אין אַ שונדעל האַנג
 און אויפ'ן דאָך אַרױפגעשמעלט. זענען געקומען צו פליהען
 די ביהנען און האָבען זיי אויפגעגעסען. אזוי שלעכט זע-
 נען די מענשען געווען אין סדום. די פייגעלעך האָבען
 זיי געלאָזט אויסהונגערן, פאַלען אין גאָס פאַר אַ קרישעלע
 ברויט. דערפאַר האָט גאָט בעשטימט די גאַנצע שטאָדט
 סדום אונטערצוברענגען.

אברהם האָט אָבער דאָרט געהאַט אַ קרוב וואוינען—
 לוט מיט זיין משפחה. יאָ אַ גוטער, ניט אַ גוטער—אזא
 גוטער, ווי מען קען זיין אין סדום. האָט גאָט געזאָגט:
 — איך וויל דאָ ברענגען איבער סדום אזא אומגליק,
 און מיין פריינד אברהם זאָל איך גאָרנישט דערצעהלען
 דערפון?—

האָט גאָט פערטרויט אַברהמען, אז ער האָט בע-
 שטימט סדום אונטערצוברענגען. האָט אַברהם אָנגעהויבען
 צו בעטען נישט בלויז פאַר זיין משפחה לוט, נאָר אויך
 פאַר דער גאַנצער שטאָדט: „אפשר געפינען זיך דאָרט
 פופציג צדיקים, אפשר פערציג, אפשר צוואַנציג, אָדער
 גאָר צעהן, וועסט דו אַ שטאָדט אונטערברענגען מיט
 צעהן צדיקים? נור אפילו איינער האָט זיך אויך נישט
 געפונען אין סדום.

אז די מלאכים וענען קיין סדום אָנגעקומען, האָבען זיי זיך אין מאַרק אָפגעשטעלט. איז געגאָנגען פאַרבײַ לוט, אַברהאַם קרוב, דערזעהן פרעמדע אורחים אין שטאָדט, האָט ער זיי אַהיים געבעטען צו זיך, זעהר שיען זיי מכבד געווען, וואָסער דערלאַנגט, די פים געהייסען זואשען, מצות געבאַקען פאַר זיי. אז די מענשען פון סדום וענען געוואָהר געוואָרען, אז לוט האָט אורחים צו זיך אַהיים געבעטען, האָבען זיי באַלד אַרומגערינגעלט די הויז, אָנגעהויבען צו קלאַפען אין דער טיר ביי לומין און געשריען:

— גיב אונז דיינע אורחים אַרויס — אַנישט! ...

איז לוט צו זיי אַרויס און האָט זיך אָנגעהויבען ביי זיי בעטען:

— זיי וענען זעהר אָנשטענדיגע מענשען, די אורחים, טוט זיי קיין שלעכטס נישט. זיי וענען מיינע געסט, גע-קומען צו מיר אין שטוב אַרײַן — און וואָס איהר ווילט, וועל איך אײך געבען דערפאַר, אפילו מיינע אייגענע טעכטער, נאָר די אורחים לאָזט צו רוח! האָבען זיי לומין אַוועקגעשמופט און געשריען נאָך אײף איהם:

— אַ פרעמדער איז דאָ געקומען — וועט ער אונז דרך-ארץ לערנען, פערצעהלען, ווי מיר דאַרפען זיך מיט פרעמדע בעגעהן?! אַוועק פון דאַנען!

האָבען זיי געוואָלט די טיר ברעכען, די אורחים אַרויסנעהמען, זיי שלעכטס טון. האָבען אָבער די מלאכים געגעבען אַנעהם אַרײַן לומין אין שטוב אַרײַן, און די מענשען פון סדום, וואָס וענען געשטאַנען אַרום טיר, האָ-זיי מיט בען בלינדהייט געשלאָגען. האָט אײנער אָנגע-

טרעטען אויפ'ן צווייטען, איינער געשלאָגען דעם צוויי-
טען, — און די מיר האָבען זיי נישט געקאָנט געפֿינען.
זאָגען די מלאַכים צו לומין אזוי:

— נעהם אַלע דייניגע צוזאַמען און קום מיט אונז אַרויס
פון שטאָדט. האָסט דו טעכטער, האָסט דו איידעם —
נעהם אַלע צוזאַמען, וואָרום מיר זענען געקומען די שטאָדט
חרוב מאַכען.

האָט לוש צוזאַמענגענומען אַלע זיהן און טעכטער,
שניר און איידעם, און איידער עס איז פאַרטאָג געוואָ-
רען, האָבען זיי די מלאַכים אָנגענומען ביי די הענד און
אויסען שטאָדט געבראַכט און אָנגעזאָגט זיי, אז זיי זאָלען
זיך נישט דערוועגען אומצוקוקען זיך זעהן, וואָס פון דער
שטאָדט ווערט, וואָרום זיי קענען אויך מיט איהר פער-
לירען געהן.

האָבען זיי די מלאַכים פלינק געכאַפט און זענען
אַנטלאָפען מיט זיי אויף אַ באַרג אַרויף הינטער דער
שטאָדט. האָט אָבער לוש'ס ווייב זיך נישט געקענט אַיי-
האַלטען — זי איז געווען נייגעריג צו וויסען, וואָס ווערט
פון דער שטאָדט — האָט זי זיך אומגעדורעהט און אויף
דער שטאָדט געקוקט. איז באלד פון איהר אַ שטיק זאלץ
געוואָרען.

דער פעטער ישמעאל

Rז יצחק איז געבוירען געוואָרען—האָט שרה פער-
לאַנגט פון אברהם'ן, אז ער זאָל פערטרייבען די
דיענסט הגר מיט איהר זוהן ישמעאל'ן.—זי האָט
מורא געהאַט, אז איהר יצחק זאָל זיך נישט אָבלערנען
פון ישמעאל'ן ביזע מדות. האָט אברהם נישט געוואָלט
איהר פאַלגען,—עס איז איהם געווען אַרחמנות אויף זיין קינד.
נאָר, אז שרה האָט איהם פיעל מאָל איבערגערעדט און איהם
נישט רוהען געלאָזט, האָט ער איהר נאָכגעגעבען. וואָס
האָט ער געטאָן? ער האָט גענומען אַ לאַגעל וואָסער מיט
אַ לעביל ברויט, האָט דאָס הגרין אויפן פלייצע געגעבען
און דאָס קינד אין האַנד אַרײַן און האָט זי מיט ישמעאל'ן
פערטרייבען פון דער היים.

עס איז געווען אַ שענער פריהמאָרגען, בשעת הגר
מיט איהר קינד זענען אין דעם מדבר אַוועק, אז זי איז
מיט געוואָרען, האָט זי זיך אונטער אַ בוים געזעצט אָב-
רוהען און האָט אויפגעגעסען מיט איהר קינד דעם לע-
ביל ברויט און אויסגעטרונקען דעם לאַגעל וואָסער. דער-
נאָך זענען זיי ווײַטער געגאַנגען. אז די ברויט האָט זיך
שוין אָבער געהאַט אויסגעלאָזט, און קיין וואָסער איז שוין
נישט מעהר געווען, און דער יונג האָט געוואָלט טרינקען,
האָט זי גענומען דעם יונג און אונטער אַ בוים איהם
אַרונטערגעלעגט, און אַליין איז זי אַוועקגעגאַנגען אַ ביסעל

ווייטער און אוועקגעשמעלט זיך אַבְקֹקען, וואָס וועט פֿונעם
קינד ווערען. האָט זי געהערט, ווי דער יונג וויינט און
בעט זיך טרינקען—האָט עס איהר מוטער=האַרץ געריהרט.
האָט זי אָנגעהויבען צו וויינען און צו בעטען פֿאַר גאָט:
„גאָט, גאָט, זעה מיין נויט! מיין האַריגמע שרה האָט זיך
צעפֿייזערט אויף מיר, האָט מיך דער האַר אַברהם פֿון
שטוב אַרויסגעטריבען, און יעצט געהט מיין קינד אויס
פֿאַר אַ טרונק!“

האָט גאָט אויף איהר רחמנות געקראָגען און האָט
צו איהר אַ מלאַך אַראָפֿגעשיקט. איז דער מלאַך צוגע-
גאַנגען צו איהר און האָט איהר אַזוי געזאָגט:

— האָב נישט מורא, הגר! געה, הויב אויף דעם
יונג,—גאָט וועט איהם בענשען, ער וועט נאָך ווערען
אַ פֿאַטער פֿון אַ גרויסען שטאַם, ווייל ער איז דאָך אַברהם'ס
קינד.

און דער מלאַך האָט איהר אָנגעוויזען אַ ברונים—
האָט זי גענומען דעם יונג און אָנגעטרענקט איהם מיט
וואַסער. און זי האָט זיך דאָרט בעזעצט ביים ברונים מיט
איהר קינד.

דער יונג איז אויפגעוואַקסען און איז אין וואַלד גע-
גאַנגען, האָט חיות געפֿאַנגען און דערפֿון זיך דער-
נעהרט. דערנאָך האָט ער חתונה געהאַט, קינדער
געהאַט, און פֿון איהם זענען דאָס אַרויסגעקומען
אַלע טערקען, וואָס געפֿינען זיך אויף דער וועלט. מחמת
דעם רופֿט מען אָן ביי אונז דעם טערק דער „פעטער
ישמעאל“, ווייל אונזער פעטער ישמעאל איז געווען דער
פֿאַטער פֿון אַלע טערקען.

אברהם פערשטויסט הגרין.

י.ב. אברהם ב"י ישמעאל אין מדבר

 ס איז אוועק א צייט מיט יאָהרען, האָט אברהם זיך דערמאָנט אָן זיין אַרױסגעטריבענעם זוהן און האָט געוואָלט זעהן, וואָס ער מאַכט. האָט ער געוואָלט געהן אין מדבר איהם בעזוכען. האָט שרה מורא געהאַט, אז ער זאָל נישט דאָרט בײַ איהם פערבלייבען, האָט זי איהם בעשוואוירען, אז ער זאָל נישט אַראָב פון אייזעל, נור אַהין רײטען און צוריק רײטען. איז אברהם אין מדבר אָנגעקומען אין מיטען האַלבן מאָנ, האָט ער דאָרט ישמעאלים ווייב געמראָפּען פאַר׳ן הייזעל שטעהן. האָט ער זי געפרעגט: „וואו איז ישמעאל?“ האָט זי איהם געענטפּערט: „ער איז מיט דער מוטער אין מדבר געגאַנגען פּרוכטען און טײטלען ברענגען“. האָט אברהם געזאָגט צו איהר: „גיב מיר אַ מרונק וואַסער, גיב מיר אַ שטיקעל ברויט—איך בין מיער פון וועג“. האָט זי אָב-געענטפּערט: „מיר האָבען נישט קיין ברויט, און מיר האָ-בען נישט קיין וואַסער“. האָט אברהם איהר געהייסען: „אז דיין מאַן ישמעאל וועט אַהיים קומען, זאָלסטו דו איהם זאָגען: אַנאַלטער מאַן פון לאַנד כנען איז געקומען דיך זעהן, און ער האָט געזאָגט, אז די שוועל פון דיין מיר איז נישט-קײן גוטע“.

איז ישמעאל אַהיים געקומען, האָט די ווייב איהם דאָס דערצעהלט.—האָט ער פּערשטאנען, אז דער פאָטער

איז דאָ געווען, און וואָס ער מינט מיט זיינע רייד. האָט ער גענומען די ווייב און זי משלח געווען און האָט חתונה געהאַט מיט אַנאַנדער ווייב.

אין אַ צײַט אַרום איז ווידער אַברהם געריטען אין מדבר ישמעאל'ן זעהן. האָט איהם ווידער שרה בע-שוואוירען, ער זאָל נישט אַראָב פון אייזעל, נור אַהין רייטען און צוריק רייטען. איז ער ווידער אָנגעקומען אין מיטען האַלבען טאָג, האָט ער געטראָפען ישמעאל'ס ווייב פאַר'ן הייזעל שטעהן. האָט ער זי געפרעגט: „וואו איז ישמעאל'?" האָט זי אָבגענטפערט: „ער איז געגאַנגען מיט דער מוטער די אייזעל פּיטערן אין מדבר". האָט איהר אַברהם געזאָגט: „גיב מיר אַטרונק וואַסער, גיב מיר אַ שטיקעל ברויט—איך בין מיעד פון וועג". האָט זי איהם געבראַכט, וואָס ער האָט געוואונשען. האָט אַברהם איהר געהייסען: „אז דיין מאַן וועט אַהיים קומען, זאָלסטו די איהם זאָגען: אַנאַלטרער מאַן פון לאַנד בנען איז דאָ גע-ווען און דיר געוואונשען, אז אַזוי ווי די שוועל פון דיין הויז איז גוט, אַזוי זאָל תמיד זיין הויז זיין פול מיט גוטס".

איז ישמעאל אַהיים געקומען, האָט איהם די ווייב דערצעהלט, וואָס דער אלטער מאַן האָט געזאָגט. האָט ער פערשטאַנען, אז דער פאָטער איז דאָ געווען, און אז ער איז צופרידען פון זיין הויז. האָט ער אַרומגעכאַפט די ווייב און האָט זי געקוישט און ער האָט זיך זעהר, זעהר געפרעגט.

עקדת יצחק.

ברחם איו שוין דאן זעהר רייך געווען און האָט געהאַט זעהר פיעל שעפּסען, אָקסען און רינדער, אַ גרויס שטיק פעלד און איו געווען אַ קעניג איבער דעם אָרט, וואו ער האָט גע- וואוינט. זיין קליינער זוהן יצחק האָט זיך אויפגעצויגען, און די מוטער שרה האָט איהם געליעבט און נאָכגעגעבען איהם ביו גאָר, אַזוי ווי מען גיט נאָך אַ בן-יחיד, און נאָך דערצו אַ בן-זקונימיל.

אַז די מוטער האָט איהם אַנטוועהנט, האָט אַברהם געמאַכט אַ גרויסאַרטיגע סעודה פאַר דער גאַנצער וועלט. אין גאָלדענע בליים האָט מען דעם עסען דערלאַנגט, אין גאָלדענע בעכער האָט מען דעם וויין אָנגעגאַסען.

קומט צו געהן דער שטן צו גאָט און זאָגט אַזוי:
— זעהסט, רבנו שר עולם, פאַר דער גאַנצער וועלט האָט ער געמאַכט אַ מאַלצייט, און דיר, וואָס דו האָסט דאָך איהם געשאַנקען דעם זוהן, האָט ער אפילו קיין טויב נישט געבראַכט!

זאָגט גאָט: „די גאַנצע סעודה האָט ער דאָך נור געמאַכט צוליבע זיין זוהן יצחקין, און אַז איך וועל פון איהם וועלען יצחקין, וועט ער מיר איהם אָבעגעבען.“

זאָגט דער שטן: „לאַמיר זעהן.“
זאָגט גאָט: „אַט, וועסט דו זעהן.“

הָאָם זיך גאָט בעוויזען צו אַבראַהאַמען אויפֿין פעלד
בשעת ער האָט געגראָבען אַ פֿרוניס, און האָט געזאָגט
צו איהם:

— אַבראַהאַם, שעכט דיין זוהן יצחק'ן אַ קרבן פֿאַר מיר.
הָאָט אַבראַהאַם געזאָגט: „גוט“.

אין אשענעם פֿריהמאָרגען האָט זיך אַבראַהאַם אויפֿגע-
הויבען, געזאָמעלט זיין אייזעל, גענומען האָלץ און געגאַנגען
אויפֿוועקען יצחק'ן. יצחק איז נאָך דאָן אַ יונגעל געווען און
איז געשלאָפען מיט דער מוטער. ווי שרה האָט געזעהן,
אַז אַבראַהאַם וועקט דאָס קינד אויף און וויל איהם מיט-
נעהמען, האָט זי געפרעגט: „וואו אהין פֿיהרסט דו מיר
דאָס קינד?“

זאָגט אַבראַהאַם: „עה, דו מאַכסט מיר איהם גאָר
קאַליע, מוטער שרה. דער יונג ווערט דערוואַקסען, מען
דאַרף איהם לעהרנען, און דו האַלטסט איהם אין איין
ליעב האַבען. מען דאַרף איהם אין חדר אַפֿגעבען, מיין
ווייב שרה.“

האָט שרה איינגעזעהן, אַז דער מאַן האָט רעכט,
האָט זי אַליין נאָכגעגעבען. מיט טרערען אין די אויגען
האָט זי דעם פעקיל געמאַכט פֿאַר'ן קינד אין וועג אַרײַן
און האַרציג זיך מיט איהם געזעגענט. שווער איז אָנגע-
קומען אַבראַהאַמען איהם פֿון די מוטערס אַרעמס אַרויס-
צונעהמען, און ער האָט געשריגען: „שוין גענוג, שוין גע-
נוג“—און גענומען דעם יונגעל מיט זיינע מענשען און גע-
לאָזען זיך אין וועג אַרײַן.

האָט זיך דער שטן פֿערשמעלט פֿאַר אַנאַלמען
מאַן און איז אַבראַהאַם אַקעגען געקומען. פרעגט ער איהם:
— וואו אהין געהסט דו אַבראַהאַם?

— איך געה גאָט בעטען—ענטפערט אברהם.
— און צו וואָס דאַרפסט דו דעם חלף מיט די

האַלץ?

— אפשר וועלען מיר זיך דאַרט פערזוימען, וועט מען עפּים צו עסען מאַכען.

זאָגט דער שטין:

— אַלטער נאַר! דו מיינסט, איך ווייס נישט, אָז דו געהסט דיין זוהן שעכטען? הונדערט יאָהר האָסט דו גע-
וואָרט אויף איהם, יעצט געהסט דו איהם פאַר גאָט
שעכטען!

זאָגט אברהם: „גאָט הייסט אַזוי.“—און לאָזט איהם
שטעהן און געהט ווייטער.

האָט דער שטין געזעהן, אָז ער קען גאָרנישט מיט
איהם מאַכען, נעהמט ער און ווערט מגולגל אין אַ טייך
און פערשטעלט אברהם'ען דעם וועג. געהט אברהם אין
טייך אַריין ביזן האַלז. שרייט גאָט אָן אויפן טייך, ווערט
ער באַלד אויסגעטריקענט.

אַז עס איז געקומען דער דריטער טאָג, האָט אברהם
עפּים פון דערווייטענס דערזעהן. פרעגט ער זיינע יונגען:
„זעהט איהר עפּים פון דערווייטענס?“—ענטפערן זיי: „מיר
זעהען גאָרנישט.“—פרעגט ער יצחקן, זאָגט יצחק: „איך
זעה אַוואַנדערשענעם הויכען באַרג, און וואַלקענס רוהען
אויף איהם.“ דאָס האָט גאָט געהייסען די אַרומיגע בערג,
זיי זאָלען זיך צוזאַמענקומען, און עס זאָל ווערען פון זיי
אַין באַרג, וואָס איבער איהם זאָל די שכינה שיינען.
דערפון איז געוואָרען דער באַרג מוריה, וואָס אויף איהם
וועט דער בית-המקדש שטעהן.

האָט אברהם איבערגעלאָזט זיינע יונגען אויף יענעם

אָרט און גענומען יצחקין אליין, אָנגעלאָדען אויף איהם
די האַלץ און געפיהרט איהם צו די בערג, וואו דער
קרובן זאָל געבראַכט ווערען.

אז יצחק האָט געזעהן, אז דער פאָטער פיהרט מיט
זיך האַלץ, פרעגט ער: „טאַטע, וואו אַהין געהען מיר?“
ענטפערט אברהם: „אַקרובן ברענגען, מיין זוהן“.

— און וואו איז דער שעפסעלע? פרעגט יצחק:
האַלץ האָבען מיר און אַ שעפסיל האָבען מיר נישט.
— דעם שעפסעלע, דעם שעפסעלע, מיין קינד—

דאָס וועלען מיר שוין זעהן.

אז זיי זענען אָנגעקומען צום באַרג, וואו דער קרובן
האַט געזאָלט געבראַכט ווערען, זאָגט אברהם צו יצחקין:
„דער שעפסעלע—דאָס ביסט דו, מיין קינד. ווילסט דו
פאַר גאָט אַ קרובן ווערען?“

זאָגט יצחק: „יא, מן הסתם, אז גאָט וויל אזוי, דאַרף
אזוי זיין. נור ווייסט דו וואָס, טאַטע? איך האָב דאָך
מורא, טאַמער וועל איך זיך נישט לאָזען שעכטען—בינד
מיר די הענד צו, כדי איך זאָל מיך נישט קענען וועה-
רען. און מיין מאַמען שרה זאָלסט דו גאָרנישט זאָגען
דערפון, איך האָב מורא, זי וועט עס נישט אַריבערטראָ-
גען. נור אין אַ צייט אַרום גיב איהר אָב מיין אַש, וועט
זי כאַטש אַנאַנדענקען האָבען פון איהר בן-יחיד. אָבער
וואָס וועט איהר זון אויף דער עלטער אָהן מיר?...“

זאָגט אברהם: „קינד, מיר זענען שוין אלטע לייט,
מיר וועלען עס סיי ווי סיי נישט לאַנג איבערטראָגען.
אָבער עס איז פערפאַלען, מיין קינד, גאָט פערלאַנגט דאָס
פון אינו, מוזען מיר איהם האַרבען, דען גאָט ווייס, וואָס
ער שוואַט.“

זאָנט יצחק; „טאַטע, בינד מיך. איך בין גרייט...“
 איז גענאָנגען אַברהם, האָט אַראָפּגענומען די האַלץ
 פון יצחקים פלייצעס, אָנגעלעגט אויפֿן מזבח צו פֿער-
 ברענען און האָט גענומען יצחקין און האָט איהם געבונדען
 די הענטלעך און די פיסלעך, ווי מען בינט אַ שעפּסעלע,
 און איהם אַרויפגעלעגט אויפֿן מזבח. און נאָך אַ מאָל
 איהם געפֿרעגט: „בייז גרייט, מײַן קינד?“

ענטפֿערט יצחק; „יא, טאַטע, איך בין גרייט“.
 האָט אַברהם גענומען דעם מעסער און איז גענאָנגען
 שעכטען יצחקין. ווי ער שטרעקט אזוי אויס דעם מעסער
 צו יצחקים האַלו, קומט אַ מלאַך אָנצופליהען פון הינטען
 און כאַפט אָן דעם מעסער. קוקט זיך אַברהם אום און
 שרייט אויס מיט געבייזער: „ווער וויל מיר דאָס שטערען
 גאָטס געבאָט אויסצופיהרען?“

זאָגט דער מלאַך: „אַברהם, דו זאָלסט מיר גאָרנישט
 טון דעם יונגעלע. דאָס האָט דיך נור גאָט געוואָלט
 אויספֿרובען—לאָז איהם אָב“

האָט אברהם געפֿרעגט: „ווער ביסט דו?“
 האָט ער געענטפֿערט: „אַ מלאַך פון גאָט“.

זאָגט אַברהם: „גאָט האָט מיר געהייסען שעכטען, זאָל
 ער אַליין קומען“.

האַבען זיך אויפגעעפֿענט די הימלען, און גאָט האָט
 אַראָפּגערופען: „לאָז איהם אָב, אַברהם!“—האָט ער יצחקין
 אָפּגעבונדען. ווי ער קוקט זיך אזוי אום, דערזעהט ער, ווי
 עס שטעהט אַ בעקעלע מיט די הערנער אַריינגעטאָן אין
 אַ פֿערזוילדערטען קוסט און קען זיך נישט דערפֿון אַרויס-
 קריגען. האָט אַברהם גענומען דעם בעקעלע און געבונ-
 דען איהם מיטן שטריק, וואָס ער האָט געהאַט געבונדען

מיט איהר יצחקין. און יצחק האָט דעם בעקעלע אין קעפּיל
געקושט, און געזאָגט אזוי: „בעקעלע, זיי דו מיין פּפּרה! זיין
בלוט, וואָס וועט פּערגאַסען ווערען, זאָל זיין ווי מיין בלוט;
דייע ביינדעלעך, וואָס וועלען פּערברענט ווערען—זאָלען
זיין ווי מייע ביינדעלעך.“

האָט אַברהם געבראַכט דעם בעקעלע אַ קרבן פאַר
גאָט. איז באלד גאָט אַראָפּגעקומען אויף דר'ערד צו איהם
און האָט איהם אזוי געזאָגט:

— אַברהם, אַברהם! דערפאַר, וואָס דו האָסט מיר
זיין איינציגען זוהן געוואָלט פאַר אַ קרבן ברענגען, פּער-
בינד איך זיך מיט דיר אין אַ באַנד פון אייביגער פריינד-
שאַפט, אויף תמיד, תמיד, מיט אַלע דייע קינדער, וואָס
וועלען געבוירען ווערען נאָך דיר. און דער אָרט, וואו
דו האָסט געוואָלט דעם קרבן ברענגען, וועט זיין דער
הייליגסטער אָרט פון גאָר דער וועלט. אויף דעם אָרט
וועט דער בית-המקדש שטעהן, און אַהער וועלען קומען
צו שווימען אַלע תפילות פון דער גאַנצער וועלט, און זיי
וועלען צו מיר אין הימעל אַרויפגעהן. און אפילו דערנאָך,
ווען די גוים וועלען דעם בית-המקדש צעשטערען, און די
יודען וועלען זיין פּערטריבען אין גלות אַרײַן, איז אומע-
זום, וואו זיי וועלען נור זיין, זאָלען זיי שאַלען צו מיר
אין אַ האָרן פון אַ שעפּס. דאָס הייסט: אז זיי וועלען
בלאָזען שופּר, — וועל איך מיך דערמאָנען אן דעם
בעקעלע און געדענקען, וואָס דו האָסט געוואָלט זון, און
וועל זיי קיינמאָל, קיינמאָל נישט פּערלאָזען ביזן היינטי-
גען טאָג אַרײַן. און זאָלסט דו וויסען זיין, אז איך וועל
זיי צוריק אין זייער לאַנד אַרײַנברענגען און איך וועל זיי
צוריק דעם בית-המקדש אויף דעם הייליגען אָרט אויפ-
=

אברהם פרעהם זיך מיט יצחקין.

שמעלען און איך וועל זיי דעם משיח שיקען.
האָט זיך אַברהם זעהר געפרעהט און געקושט
יצחק'ן אין קאָפּ אַרײַן און איז מיט איהם פלינק אַהיים גע-
גאַנגען צו זײַן מוטער שרה, איהר אָנוואַגען די פרעהליכע
בשורה.

נאָר דערווײַל, אײדער אַברהם [איז אַהיים געקומען,
איז דאָך שרה געווען אונרוהיג און האָט געבענקט נאָך
איהר קינד. איז געגאַנגען דער שטן און האָט זיך פער-
שמעלט פאַר יצחק'ן און אַרונטערגעשמעלט זיך אונטער
שרה'ס פענסטער און האָט אָנגעהויבען צו ווײנען מיט
יצחק'ס שטים: „מאַמע, מאַמע, דער מאַמע האָט מיר
שלעכטס געטאָן!“

פרעגט שרה: „וואָס האָט ער דיר געטאָן? קום אין
שטוב אַרײַן, מײַן קינד!“

ענטפערט דער שטן מיט יצחק'ס שטים: „איך קען
נישט, מאַמע. דער מאַמע האָט מיר געשאַכטען, און די
פויסעלעך מיט די בײַנדעלעך האָט ער פאַר די פײַגעלעך
אויף דעם דאָך געוואָרפען.“

ווי שרה האָט דאָס דערהערט, איז איהר די נשמה
אויסגעגאַנגען, און אז יצחק איז אַהיים געקומען, איז ער
שוין איתום געווען.

אליעזר און רבקה.^{יד.}

Rברהם איז שוין געוואָרען אַנאלטער מאַן, און יצחק איז אונטערגעוואַקסען, צײַט געווען חתונה צו מאַכען איהם—און קיין מוטער האָט ער נישט געהאַט. האָט אַברהם מורא געהאַט אַרײַנצונעהמען אַ שנור פון די פּנענים, וואָס מיט זײ האָט ער געוואוינט, זי זאָל נישט אײנפיהרען בײ איהם אין שטוב אַ גוי'איש לעבען, און האָט געוואָלט נעהמען פאַר יצחק'ן אַ ווייב פון דער הײם, פון וואַנען ער קומט אַרויס. האָט ער גערופען זײן הויזפיהרער אליעזר, —דאָס איז געווען זײן געטרייסטער קנעכט, —און האָט צו איהם אַזוי געזאָגט:

— מיין פריינד אליעזר! איך ווער שוין אלט, און מיין זוהן וואַקסט אונטער. יעצט מוזט דו מיר צושווערען, אַז דו וועסט נישט נעהמען אַ ווייב פאַר מיין זוהן פון די היגע טעכטער, נאָר איך וויל, אַז דו זאָלסט אַהיים געהן אין מיין געבוירענלאַנד, פון וואַנען שרה קומט אַרויס, און פון דאָרט וועסט דו אויך נעהמען אַ פרוי פאַר מיין זוהן. האָט איהם אליעזר דערױף צוגעשוואָרען. איז ער געגאַנגען און האָט מיטגענומען צעהן קעמלען און אַסך מתנות און איז אַוועק אין אַרם-נהרים, פון וואַנען אַברהם איז אַרויסגעקומען—אויסקלייבען אַ ווייב פאַר יצחק'ן. איז ער אָנגעקומען קיין אַרם-נהרים, אין דער שטאָדט, וואו

אברהמ'ס ברודער נחור האָט געוואוינט, האָט זיך אָפגע-
שטעלט הינטער דער שטאָרט נעבען דעם ברונים און
האָט ביי זיך אזוי געטראַכט:

— איך וועל דאָ מיר שטעהן מיט מייע קעמלען,
און יענע מיידעל, וואָס וועט צוערשט אַרויסקומען צום
ברונים, און איך וועל איהר זאָגען: „גיב מיר אַ טרונק
וואַסער“—וועט זי מיר געבען צו טרינקען—איז עס אזויב
פאַר מיין האַר יצחק; וועט זי מיר אָבער נישט געבען
צו טרינקען, איז עס נישט קיין ווייב פאַר מיין האַר.

ווי ער רעדט אזוי צו זיך, קומט אַרויס צום ברונים
רבקה, אברהמ'ס ברודערס אַנאייניקעל, אַ שען יונג מי-
דעל. מיט אַ קרוג אויפן אַקסעל איז זי צוגעגאַנגען צום
ברונים וואַסער שעפען, זאָגט צו איהר אליעזר:

— מיידעל, איך בין דאָרשטיג, גיב מיר אַ טרונק
וואַסער פון דיין קרוג.

זאָגט די מיידעל: „טרינק געזונטערהייד“, און האָט
איהם דערלאָנגט דעם קרוג. דערנאָך האָט זי נאָך אַמאָל
אָנגעשעפט און געזאָגט צו אליעזרין:

— אפשר זענען דייע קעמלען אויך דאָרשטיג—וועל
איך זיי אָנטרענקען.

נעהמט אליעזר אַ האַלזבאַנד און שענקט איהר
און פרעגט ביי איהר:

— וועמענס טאָכטער ביכט דו, מיין קינד? אפשר
איז ביי דיין טאָמען דאָ אַנאָרט איבערצונעכטיגען
פאַר אונז?

זאָגט זי: „איך בין בתואלים טאָכטער, לבן איז מיין
ברודער, און אברהם איז מיין משפחה. ביי אונז אין דער
היים איז דאָ פיעל אָרט, און פוטער איז אויך דאָ פאַר

די בהמות. קום מיט מיר - וועט די נעכטיגען זיי אונז.
אוי אליעזר געפאלען צו דריערד און האט גאט גע-
דענקט פאר דעם חסד, וואס ער האט איהם צוגעשיקט אזוי שיען
מידעל, און נאך דערצו פון אברחם'ס משפחה. אזוי ווי
זי איז געווען צו זיין יצחק'ס כלה. און אזוי מיט איהר
אחים געזאגען צו איהרע עלטערן.

ווי איהר ברודער לובן האט דערהערט, וואס פאר
אמתות זיין שוועסטער האט געקראגען פון דעם ריזיגען
סוחר פאר אטרונק וואסער, איז ער איהם אויך אקאגען
געלאפען מיט גרויס פרוי (ער האט געזען, ער האט
דא קריגען די גרויסע פרוי, וואס ער איז געווען א
קאנערא יונג, און וואס:

— קום צו אונז סוחר! אט האט אידן שיען די שפעל
אויסגעדיינט פאר דייע קעמלען, אגעזעלט פאר דיר
אויפגעשטעלט, זען זיך צום טיש, לאז וועל אידן דיר די
פיס וואסען און ברעט דערלאזען. קום, קום און יאמב
אריין!

וואס אליעזר: „אידן וועל זיך פרוהער ניטט צו טיש
וועגען, איהרע אידן וועל אידן ניטט פערזעהלען, צו וואס
אידן בין דא אהער געקומען.“

האט ער זיי פערזעהלט די נאנעט מעשה: אז אברחם
איז געווען רייך און געהר אלט און האט זיין אייגענען
ישעס וואו יצחק, וואס פאר איהם וועל ער צוויי געה-
מען פון דערהיים: און זיי ער, אליעזר, איז געשטאנען
ביים פרוים און האט זיי זיך געטראכט, אז די מידעל,
וואס וועט ציערשט ארויסקומען און וועט איהם וואסער
דערלאזען, וועט ער זי פאר אלה נעמען פאר זיין
כלה, און זיי רוקט איז ארומגעקומען, און זיי האט

איהם וואסער געגעבען און די קעמלען אָנגעטרענקט. זי
איז, זאָגט ער, די איינציגע, וואָס איז ווערט צו זיין די
די פֿלה פֿאַר זיין האַר, אַזאַ גוטע; בעט ער ביי זיי, אַז
זיי זאָלען זי פֿאַר אַ שטור אַברעהימען געבען.

ענטפֿערט דער פֿאַטער מיטן ברודער: „ביי אונז
איז דער מנהג, אַז מען דאַרף די מידעל אַ דעה פרעגען“.
האַבען זיי אַריינגערופֿען רבקה'ן און זי געפרעגט,
אויב זי וויל זיין אַ פֿלה פֿאַר יצחק'ן. האָט רבקה אָפֿ-
געענטפֿערט: יאָ. האָט זיך אליעזר זעהר געפרעהט און
האַט איהר אַ סך שענע מתנות געגעבען און אויך איהר
פֿאַטער און איהר ברודער לבניען האָט ער אַ סך מתנות
איבערגעלאָזט.

איז זי נאָך געווען אין דערהיים אַ פֿאַר טעג, און
מען האָט געמאַכט סעודות, און זי האָט זיך אָבגעווענט
מיט איהרע חבר'טאָרינס. האַבען זי די עלטערן געוואָלט
אין דערהיים נאָך האַלטען אַ פֿאַר טעג, האָט אליעזר אָבער
נישט געוואָלט, ער האָט זיך אַהיים געצאָלט. האָט ער
זי אויף אַניאָועל אויפגעזעצט און געפיהרט זי צו אַברעהימען.
אַז זיי זענען פֿאַר דער שטאָדט אָנגעקומען, וואו
אַברהם האָט געוואוינט, איז יצחק אַקעגען געגאַנגען זיין
פֿלה. אַז רבקה האָט דערוועהן אַזאַ שענעם יונגען מאַן
געהן, האָט זי געפרעגט אליעזר'ן:

— ווער איז דער שענער יונגער מאַן, וואָס געהט אונז
אַקעגען?

האַט איהר אליעזר אָבגעענטפֿערט: „דאָס איז דיין
חתן“.

האַט זי זיך זעהר פֿערשעמט, און פֿאַר בושה האָט
זי זיך מיט אַ מיכעל דעם פֿנים און די האַר פֿערשטעלט.

איז יצחק אָנגעקומען, האָט ער זי ביי דער האַנד
אָנגענומען און געפיהרט זי אין זיין מוטער שרה'ס שטוב
ארײַן. האָט ער איהר דעם פנים אויפגעדעקט און געזעהן,
אז זי איז זעהר שען—האָט ער זיך זעהר געפרעהט און
האָט זי זעהר, זעהר ליעב געקראָגען און מיט איהר חתונה
געהאט אין גליקליך מיט איהר געלעבט.

און דער אַלמער אַברהם איז ביי זי נאָך געווען אַ
שטיק צייט און האָט געזעהן, ווי די קינדער האָבען זיך
ליעב, האָט ער דערפון נחת געהאַט. דערנאָך איז ער גע-
שטאַרבען אין אַ שענעם עלמער—האָט מען איהם בעגראָ-
בען נעבען שרה'ן אין דער מערת-המכפלה, וואָס ער האָט
געהאַט געקויפט פון די בני-חת פאר פינף הונדערט גולדען
פאר אַ בעגרעבעניש פאר זיך מיט אַלע אַבות. און דאָרט
ליגט ער בעגראָבען ביזן היינטיגען טאָג.

טו.

יעקב און עשו.

צחק און רבקה האָבען קיין קינדער נישט געהאַט. איז יצחק געשמאַנען אין איין ווינקעל און האָט געבעטען אויף קינדער, און רבקה איז געשמאַנען אין אַ צווייטען ווינקעל און האָט געבעטען אויף קינדער. האָט גאָט געהערט זייער געבעט, איז רבקה טראָגעדיג געוואָרען. האָט זי געטראָגען אַ צוויילינג מיט אַמאָל, יעקב'ן מיט עשו'ן. האָבען זיך די ביידע קינדער געקריגט ביי איהר אין בויך: איז זי געגאַנגען פאַרביי אַ בית=המדרש, האָט יעקב געוואָלט אַרויסשפּרינגען און געהן אין בית=המדרש אַרײַן; איז זי פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי אַ טומאָה, האָט עשו געוואָלט אַרויסשפּרינגען און געהן אין טומאָה אַרײַן. האָט זי נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז אַזוינס.

איז זי אונטערגעגאַנגען צום רב פּרעגען אַ שאַרה. האָט מען איהר געזאָגט, אַז צוויי פעלקער טראָגט זי אין איהר בויך, יודען און גוים, נאָר די גוים וועלען דיענען צו די יודען. וואָס האָבען זיי זיך געקריגט? יעקב האָט געוואָלט רעגירען איבער דער וועלט, און עשו האָט גע-וואָלט רעגירען איבער דער וועלט. צום סוף האָבען זיי שלום געשלאָסען און אָבגעמאַכט צווישען זיך, אַז עשו וועט רעגירען אויף דער וועלט, און יעקב וועט דערפאַר

האָבען די צווייטע וועלט. האָבען זיי זיך ציינגעשטימט און
זענען רוהיג געוואָרען.

אז עס איז געקומען די צייט, אז זי זאל זי געבוי-
רען, האָט יעדער איינער געוואָלט אַרויסגעהן פריהער פון
בויד, ווייל יעדער האָט געוואָלט זיין דער בכור און האָ-
בען די בכורה. נאָר עשו איז געווען שטאַרקער, האָט ער
יעקב'ן אַוועקגעשטופט און איז פריהער אַרויס. ער איז
געווען אַרויטער און אין גאַנצען בעוואַקסען מיט האָר, —
דערביער זאָגט מען: „רויט ווי עשו“. יעקב האָט איהם אָבער
אַנגעכאַפט ביים פוס און האָט איהם געוואָלט אַינהאַלטען.
האָט ער זיך נאָך איהם אַרויסגעשלעפט.

אז די זיהן זענען דערוואַקסען געוואָרען, איז יעקב
געגאַנגען אין שם-ועבר'ים בית-המדרש אַרײַן תורה לער-
נען, און עשו איז געגאַנגען אין פעלד אַרײַן — חיות פאַנגען.
יצחק אָבער איז שוין אַלט און בלינד געווען, האָט איהם
עשו געבראַכט פון פעלד די געפאַנגענע חיות און געמאַכט
פאַר איהם מאַכלים. האָט דער עסען געשמעקט יצחק'ן,
און ער האָט דערפאַר עשו'ן ליעב געהאַט. רבקה האָט
אָבער געוועהן, ווי יעקב ויצט גאַנצע טעג אין בית-המדרש
און לערנט, און פון איהם וועט אויסוואַקסען אַ לײַט, האָט
זי יעקב'ן ליעב געהאַט.

אַמאָל האָט יעקב געהאַט אַבנעקאַכט זיך אַטאַפּ
רויטע לינוען. איז עשו אַהיים געקומען פון אַגאַנצען טאַג
אַרומלויפֿען, זאָגט ער צו יעקב'ן:

— גיב מיר פון דינע לינוען!

זאָגט צו איהם יעקב: „אז דו וועסט מיר פערקויפֿען
די בכורה, וועל איך דיר אַוועקגעבען דערפאַר דעם גאַנ-
צען טאַפּ.“

עשו איז געווען אַ גראַפער זינג, האָט ער נישט גע-
וואוסט, וואָס די בכורה איז—זאָגט ער:
— סײַ זיי טײַ וועל איך שטאַרבען — נעהם זיך די
בכורה.

האַט ער פערקויפט יעקבן די בכורה, אין יעקב
האַט איהם אָפגעגעבן דעם טאַץ ליניען. דערנאָך זאָגט
טען: „עשו האָט פערקויפט די בכורה פאַר אַ טאַץ ליניען“.

יצחק בענשט יעקבן.

ו עס איז שוין געזאגט, אויף דער עלטער איז יצחק בלינד געוואָרען און האָט שוין געהאַלט מען פאַרן שטאַרבען. עס איז געווען דער ערשטער מאָג פסח, ווען די ערד שמעקט, און דער טוי פאַלט איבער דער ערד און טרענקט זי אָן, אז זי זאָל שען בליהען. רופט יצחק צו עשוין און זאָגט צו איהם:

— מיין זוהן, דער פרייהלינג איז געקומען, און די ערד ווארט אויף אַ ברכה. געה, נעהם דיין פייל און בוי גען אין געה אין פעלד אַרום און פאַנג פאַר מיר אַ חיה לַע און מאַך מיר אַ שען געריכט און ברענג עס מיר. אז איך וועל עס עסען, און עס וועט מיר שמעקען, וועל איך דיך בענשען, מיין זוהן, פאַרן טויט און דיר איבער געבען די אלע ברכות, וואָס מיין פאָטער אַברהם האָט מיר איבערגעגעבען פאַרן טויט.

האָט דאָס רבקה געהערט הינטער דער טיר. האָט זי גערופען איהר זוהן יעקבן און זאָגט צו איהם אזוי:

— געה, מיין זוהן, אין שמאַל אַרײַן, נעהם פון דאָרט אַ ציקעלע אַרום, ברענג עס מיר, וועל איך פאַרן מאַטען אַגעריכט צוגרייטען, אזוי ווי עס שמעקט איהם. און דו געה אַרײַן צום מאַטען, פערשמעל זיך פאַר עשוין און דערלאַנג דעם געריכט— זאָל ער פאַרן טויט דיך בענשען.

ואגט יעקב: „עשו איז דאך א האַרטיגער, וועט דאך
מיך דער טאטע דערקענען.“

ואגט רבקה: „טו אן אויף די הענד פעלבלעך, וועט
ער דיך שוין נישט דערקענען.“

האַט יעקב אַזוי געטאָן, ווי די מוטער האָט איהם
געהייסען: געשאַכטען צוויי ציקעלעך און זיי געבראַכט
דער מוטער. האָט די מוטער עס צוגעגרייט, אַזוי ווי דער
פאָטער האָט עס ליעב. אין קאַמער זענען נאָך געהאַנגען
עשׂים יום-טובֿ'דיגע קליידער, וואָס דאָס זענען געווען
אַדמ'ס ערשטע פעלד-קליידער, און עשו האָט זיי בירושה
געקראָגען. אַן ערשטען פעלד-יעגער נמרדין. האָט רבקה
גענומען די קליידער און אָנגעטאָן יעקב'ן און די פעל-
בלעך אויף די הענד אַרויפגעלעגט און דעם פּייל און
בויגען אויפ'ן רוקען אויפגעהאַנגען, און ער איז אַרײַן
מיט'ן געריכט צום פאָטער.

האַט ער נאָכגעמאַכט עשׂים שטים און האָט גערױ-
פען הייך: „שמעה אויף, טאטע! נאָ, איך האָב דיר גע-
בראַכט צו עסען.“

ואָגט יצחק צו איהם: „וואָס ביזט דו עס היינט
אַזוי פריה צוריקגעקומען, מיין זעהן?“

ואָגט יעקב: „גאַט האָט מיר געהאַלפען, און איך
האָב באַלד אַ חיה'לע געטראָפען.“

ואָגט צו איהם יצחק: „אַך, דו ביסט פרום געוואָ-
רען, מיין קינד, און דערמאַנסט גאַטס נאָמען.“

ואָגט יעקב: „איך האָב געהערט דיין שמראָך, טא-
טע, און פון היינט אָן וועל איך זיך בעסערן און וועל
שוין פרום זיין.“

ואָגט יצחק: „קום נאָר אַהער צו מיר, מיין קינד,

לָאָז מִיךְ דִּיךְ נָאָר אָנְטאַפּען, זעהן, אויב מיט אַנאַמט
בִּיזֶמו עשו".

איז יעקב צו איהם צוגעגאַנגען, האָט יצחק איהם
אַנגעטאַפּט די הענד, קלאַפּט יצחק מיט די ליפּען און
זאָגט:

— הענד האָסט דו עשוים, און רעדען רעדסט דו,
ווי יעקב. קום אַהער צו מיר, מיין קינד, און דערלאַנג
מיר דאָס עסען!

האָט יעקב דערלאַנגט איהם די שפּיין, וואָס די
מוטער האָט געהאַט צוגעגרייט, און עס האָט יצחק'ן
זעהר געשמעקט.

און בשעת יעקב האָט זיך דערנעהנטערט צו יצחק'ן,
האָט גאָט געשיקט אַרייַך פון גן-עדן און אָנגעפּילט דער-
מיט די שטוב. פרעגט יצחק:

— וואָס שמעקט דאָס אַזוי, מיין קינד?
ענטפּערט יעקב: „דאָס שמעקען מיינט קליידער אַזוי,
ווייל איך בין אין זיי אַגאַנצען טאָג אין פעלד“.
זאָגט יצחק: „קום אַהער צו מיר—וועל איך דיינע
קליידער שמעקען, און קוש מיך“.

יעקב איז אָבער געגאַנגען אָנגעטאָן אין עשוים קליי-
דער, וואָס זיי האָבען געהאַט אין זיך דעם געשמאַק פון
פעלד נאָך פון אָדם הראשון אָן און פון נמרדין אָן, וואָס
זיי האָבען זיי שטענדיג געטראַגען אין פעלד. שמעקט
יצחק די קליידער און זאָגט:

— אַך, דו שמעקסט, מיין זעהן, אַזוי ווי דער ריח
פון פעלד, וואָס גאָטס ברכה ליגט אויף איהם. גאָט זאָל
דיר טאַקע געבען שוין פון הימעל, און די ערד זאָל דיר
פעט זיין, און די פיש זאָלען זיך דיר אין די טייכע

מעהרען. פעלקער זאלען צו דיר דיענען, לענדער זאלען
דיר אונטערטעניג זיין. אהאר זאלסטו די איבער דיין בר-
דער זיין און מיין מאטען אברהמים ברכה גיב איך דיר!
וועמען די וועסט בענשען, דער זאל זיין געבענשט; ווע-
מען די וועסט שילטען, דער זאל זיין פערשאלטען.

האָט יצחק אַרויפגעטאָן די הענד אויף יעקב'ס קאָפּ
און האָט איהם אַזוי געבענשט.

עשו איז דערוויל געשטאַנען אין וואַלד און האָט
געפאַנגען געווילד מיט זיין פייל און בויגען. ווי ער האָט
אן הירשעל געכאַפט, האָט ער איהם צו אַ בוים צוגעבונ-
דען. איז דערוויל געקומען דער שטן און האָט איהם
אויפגעבונדען און געלאָזט אין פעלד אַרײַן. האָט ער
אַזווייטען הירש געפאַנגען, איהם אָנגעבונדען צו אַ שטאַר-
קען בוים—איז ווידער דער שטן געקומען, איהם ווידער
אויפגעבונדען און אין וואַלד געלאָזט. האָט עשו זיך אַזוי
אַרומגעיאָגט מיט דעם געווילד אַגאַנצען טאָג, ביז יצחק
האָט געבענשט יעקב'ן. קעגען פאַרנאַכט האָט ער שוין
אײַנעם געפאַנגען, פלינק אַוועק אַהיים—אָנגעבראַטען איהם,
אַגעריכט צוגעגרייט און איז דערמיט אַרײַן צום פאַטער
און שרייט מיט עשוים קול:

— מאַטע, הויב דיך אויף! איך האָב דיר עסען גע-
בראַכט, און בענש מיך, מאַטע!

פרעגט יצחק: „ווער ביסטו דו?“

ענטפערט עשו: „דערקענסט מיך נישט, מאַטע? איך
בין דאָך דיין עלטסטער זוהן עשו.“

זאָגט יצחק: „אוי וועה! און ווער איז דאָס דער,
וואָס איז ערשט וואָס ביי מיר געווען? איך האָב דאָך
איהם אַלע ברכות אַוועקגעגעבען!“

ווי עשו האָט דאָס דערהערט, האָט ער אָנגעהויבען
צו שרייען און צו וויינען מיט אַ שרעקליך קול:
— בענש מיך אויך, מאַטע! איך וועל נישט פריהער
אָוועקגעהן. בענש מיך, מאַטע!

זאָגט יצחק: „וואָס זאָל איך טון? יעקב האָט אַלע
ברכות אויסגענאַרט פון מיר. פאַר אַהאַר איבער דיר
האָב איך איהם שוין געמאַכט, און דעם טוי פון הימעל
האָב איך איהם געשאַנקען; פאַר דיר איז שוין גאַרנישט
איבערגעבליבען.

זאָגט עשו צום פאָטער: „דעם צווייטען מאָל גע-
נאַרט ער מיך שוין אויס! פאַר אַ מאָפּ לינוען האָט ער
מיר די בכורה אויסגענאַרט, און יעצט נאָך דעם מאַ-
טענס ברכות! איך וועל איהם נישט שווייגען. בענש
מיך אויך, מאַטע! איך וועל נישט אָוועקגעהן, בענש מיך!
אָווי האָט עשו געוויינט און געשריגען. זאָגט יצחק:
— דיין ברודער זאָלסט דו דיענען, וועט דיר גוט
זיין. נור, אַז יעקב וועט שלעכטס טון, דענסטמאָל וועסט
דו דרך קענען בעפרייען פון איהם. און אויף דיין שווערד
זאָלסט דו לעבען, און די ערד דייע זאָל דיר גוט זיין,
און טוי פון הימעל זאָלסט דו אויך האָבען.
האָט איהם יצחק אויך געבענשט.— איז עשו אַרויס
פון פאָטער און האָט זיך געטראַכט:
— לאָז נאָר דער אַלטער שטאַרבן—וועל איך זיך
שוין מיט יעקב'ן אָפּרעכענען.

יעקב אנטלויפט פאר עשׂון.

ר בקה האָט מורא געהאַט, אז עשו זאָל יעקבין קיין שלעכטם נישט טון. איז זי געגאנגען אַמאָל אין אַ פאַרנאַכט אַרויס שפּאַצירען אין פעלד מיט יעקבין, זאָגט צו איהם די מוטער אויף:

— וואָס זיצט דו, מיין קינד, אין דער היים? דיין ברוי דער איז דאָך אויף דיר אין בעס, איך האָב מורא, אז ער זאָל דיר קיין שלעכטם נישט טון. געה אַהין צו מיין ברודער לבן, זיי ביים פעטער אַ ביסעל צייט, ביז דער בעס פון דיין ברודער וועט זיך שטילען. אַגב, איז שוין צייט, אז דו זאָלסט וועגען אַ שטיקעל תכלית זעהן, דו ביזט שוין דערוואַקסען און דאַרפסט חתונה האָבען. איך ווייס, טאַמער וועט דער רבונז של עולם העלפּען, און דו וועסט דאַרמען געפינען דיין זוג. וואָרום איך וועל עס נישט איבערמאַגען, אז דו וועסט נעהמען פון דאַנען אַ גויה פאַר אַ ווייב.

זאָגט יעקב: „גוט, מאמע, איך וועל געהן.“
איז רבקה אַריין צו יצחקין און האָט מיט איהם גערעדט:

— דאָס קינד געהט אַוועק אין דער וועלט אַריין, געזעגען זיך מיט איהם.

יצחק—וועל איך דיענען צו איהם און וועל אָנואַגען מייע
קינדער פאר מײן טויט, אז זיי זאָלען אויך דיענען צו
איהם, און איך וועל זיך בעהעפטען אָן איהם און גלוי-
בען אין איהם שטענדיג.

אַזוי האָט ער זיך געטראַכט און איז אין זײַן וועג
געגאַנגען.

עשו, דערווייל, האָט געזעהן, אז יעקב איז אַוועק—
האָט ער געפרעגט: „וואו איז יעקב?—האָט מען איהם גע-
ענטפערט, אז ער איז אַוועק חתונה האָבען. זאָגט עשו:
— איך וויל אויך חתונה האָבען, און וועל דעם טאָ-
מען אַנחת-רוח אָנטון און מיר נישט נעהמען קיין גויה
פון דאַנען, נור פון טאַמענס משפּחה.

איז ער אַוועק צו ישמעאלין אין מדבר אַרײַן און
גענומען זיך זײַנע אַטאַכטער פאַר אַווייב, האָט זי צום
פאָטער אַהיים געבראַכט און האָט זי געוויווען איהם:

— זעהסט, טאַטע, וואָס פאַר אַווייב איך האָב מיר
גענומען? אַ יודיש קינד!

זאָגט דער פאָטער: „גוט, גוט“.

יעדער איינער ציהט צו סײַנײַגע: עשו צו ישמעאלין,
יעקב איז דערווייל געגאַנגען אַרײַן אויפֿן וועג און
אַלץ געטראַכט וועגען גאָט. איז נאַכט געוואָרען, איז ער
אָנגעקומען אויף אַנאַרט, וואָס דאָרט זענען געלעגען שטײ-
נער. האָט ער גענומען די שטײנער און אַרומגעלעגט
אַרום זיך, אז די חיות זאָלען איהם נישט אויפֿעסען, און
דעם גרעסטען שטײן האָט ער זיך געלעגט צו-קאָפענס
און זיך אַנידערגעלעגט.

ווי ער איז געלעגען אַזוי, האָבען זיך די שטײנער
אָנגעהויבען צו קריגען איינער מיטן צווייטען: יעדער האָט

געוואָלט ליגען אונטער יעקב'ס קאָפּ. דען דער אָרט איז פונקט געווען דער זעלבער אָרט, וואו אַברהם האָט זיין פאָטער יצחק'ן אויף דער עקדה געבראַכט, און די שטיי-נער זענען דאָס געווען די שטיינער נאָך פון מופת, וואָס אַברהם האָט געהאַט געמאַכט פאַר גאָט.

ווי יעקב איז איינגעשלאָפּען, האָט ער געזעהן אין חלום, ווי אַפּייערדיגע לייטער שטעהט אויף פון דער ערד און גרייכט מיטן שפיץ אין הימעל אַריין, און מלאכים געהען אַרויף און אַראָב איבער דער לייטער פון הימעל אויף דער ערד, פון דער ערד אין הימעל אַריין. וואָרום דער אָרט איז דאָך געווען דער אָרט, וואו דער בית-המקדש האָט געוואָלט שטעהן—און דאָרט געפינט זיך דער שער הרחמים, וואָס אַלע טרערען פון מענשען און אַלע תפלות פון קינדער ברענגען די מלאכים דורך איהם צו גאָט אויף דער לייטער אין הימעל אַריין. האָט זיך גאָט טאַקע בעוויזען צו יעקב'ן און האָט צו איהם געזאָגט:

— האָב נישט קיין מורא, יעקב, איך בין מיט דיר. איך בין דער גאָט, וואָס האָט זיך בעוויזען צו דיין זיי-דען אַברהם און צו דיין טאָטען יצחק. און אַזוי ווי איך בין געווען מיט זיי—וועל איך זיין מיט דיר,—און דייןע קינדער וועלען זיין מיין פאָלק—די יודען. זיי וועלען דייע-נען צו מיר, און פאַר זיי וועל איך דעם בית-המקדש אויפשמעלען אויף דעם אָרט, וואו דו נעכטיגסט. און דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס דו זעהסט, וועל איך זיי אַוועקגעבען, און זיי וועלען זיין מייןע קינדער, אַזוי לאַנג ווי די וועלט וועט שטעהן. זיי זיכער, יעקב, איך וועל דיך נישט פּער-לאָזען און אויספיהרען אַלץ, וואָס איך האָב דייןע על-טערן און דיר צוגעזאָגט.

ווי יעקב האָט זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף, האָט
איהם אַגרויסע צימערניש אַרומגענומען, און ער האָט
געוואָגט:

— דער אָרט איז אזוי פאַרכטערליך און הייליג!
אַנדערש נישט—דאָ וועט אַמאָל דער בית=המקדש שטעהן.
האָט ער צוזאַמענגענומען די שטיינער, אַרויפגעלעגט
איינעם אויפֿן צווייטען, און אויף דעם שפיץ שטיין האָט
ער אײַל געגאַסען און געוואַלט דעם אָרט פאַר גאָט און
האָט איהם גערופֿען „בית=אל“—דאָס איז טײַטש: גאָטס
אָ הויז, און ער האָט דאָרט אַ נדר געטאָן פאַר גאָט און
האָט אזוי געוואָגט:

— רבּונו של עגלם! אַז דו וועסט טאַקע זיין מיט
מיר, אַז דו וועסט מיך נישט פּערלאָזען, וועסט מיר גע-
בען אַשטיקעל ברויט צו עסען און אַמלבוש אַנצוטון,
און איך וועל בשלום אַהיים קומען צוריק צו מײַנע על-
טערן,—וואָל דאָ זיין דער הייליגער אָרט, וואו דיין בית=
המקדש וועט שטעהן, און די שטיינער—די הייליגע שטיי-
נער, וואָס פון זיי וועט דער בית=המקדש געבויט ווערען
און מײַנע קינדער וועלען קומען צו דיר דריי מאָל אין
יאָהר אין קרבנות דיר ברענגען און דיענען צו דיר.

און עס איז טאַקע אזוי געווען, ווי יעקב האָט גע-
וואָגט. אויף דעם אָרט האָט מען טאַקע דערנאָך דעם בית=
המקדש אויפגעשטעלט, און די שטיינער ליגען נאָך דאָרט
ביזן היינטיגען טאָג. דאָס זענען די שטיינער פון כּוּתל
מערבי—דאָס איז די וואַנט, וואָס איז איבערגעבליבען פון
בית=המקדש, וואָס טיטוס הרשע האָט פּערברענט. און
יודען קומען אַהין אַראָב צו יענער וואַנט און צינדען
אין די שפּאַלטען ליכטלעך אָן און בעטען דאָרט פאַר

גאָט. איך בין דאָרט געווען און האָב די שטיינער מיט
מינע אויגען געזעהן: גרויסע זענען זיי און פיערקאנטיגע.
און ב'האָב אין זייערע שפאלמען אַליכמעל אָנגעצונדען
און מיט אַניערה יודען דאָרט מנחה געדאווענט. און אז
דער רבונז-של-עולם וועט העלפען, און משיח וועט קו-
מען—וועט מען נעהמען די שטיינער און מען וועט ווידער
פון זיי דעם בית-המקדש אויפשטעלען.

י.ח. יעקב מיט רחל'ן.

פון דאָרט איז שוין יעקב אַוועק מיט אַ געטרײַם =
 מען האַרצען אין מיט במחון אויפֿן רבונ־של =
 עולם, אַז ער וועט איהם העלפען. — איז ער
 געגאַנגען, געגאַנגען און איז אָנגעקומען פֿאַר
 אַ שטאָרט צו אַ ברונים צו. עס איז געווען אין מיטען מאָג,
 די זון האָט געשיינט, און דאָס גאַנצע לאַנד אַרום איז
 ווייס געווען, אָבגעברענט פֿון דער זון. ביים ברונים האָט
 ער געטראָבען דריי שטעפער מיט טשערעדעס שאָף הוי =
 ערן. וואָרום אויפֿן טויל פֿון ברונים איז געלעגען אַ גרוי =
 סער שטיין, און די שטעפער האָבען געוואַרט, ביז אַלע
 וועלען צוזאַמענקומען ויך, אַראָבקיילערן דעם שטיין, די
 סטאָדעס אָנטרייבען און אָנטרינקען די שאָף. פרעגט זי
 יעקב:

— פֿין וואַנען זענט איהר, ברידער?

ענטפערן זי: „פֿון חרין“.

פרעגט ער זי: „קענט איהר נישט איינעם ביי אַיך

לבו, דעם זוהן פֿון נחור?“

זאָגען זי: „יא, מיר קענען איהם. זיין מאַכטער רחל

פיטערט זיינע שאָף. זי וועט אַודאי אויך באַלד אָנקומען
 צום ברונים“.

פרעגט זי יעקב: „פֿאַרוואָס מרענקט איהר נישט

אַן די שטעפֿען? — עס איז דאָך נאָך גרויסער מאָג, קענט

איהר דאך נאך געהן צוריק אין פעלד אריין פאשען".
זאגען זיי: "דער שטיין איז צו שווער איהם אראפ-
צוקוילערן, ווארטען מיר, ביו אלע שעפער וועלען זיך
צוזאמענקומען, וועלען מיר אינאיינעם דעם שטיין פון ברו-
נים אראפבוילערן".

אזוי ווי זיי רעדען, קומט אן אמידעלע מיט איהר
סטאדע, טרייבט שען און רוהיג אונטער די שעפסעלעך,
ווי זי וואלט זיך מיט זיי געשפיעלט. זאגען די שעפער:
— אָט קומט רחל אָן מיט לבנים שאָף; זי איז
אַ שעפערין.

ווי יעקב האָט זי דערזעהן, איז ער זעהער דער-
פרעהט געוואָרען—און עס איז איהם אינאיינעם זעהר טרוי-
עריג געוואָרען, וואָרום ער האָט זי באַלד ליעב געקראָ-
גען, אזוי שען איז זי געווען. געהט ער צו צו איהר און
זאָגט צו איהר אזוי:

— שוועסטער, לאָן, איך וועל דיינע שאָף אַנטרענקען.
האָט ער גענומען אלײן דעם שטיין און אראַפּגע-
קוילערט איהם פון ברונים—אזוי שמאַרק איז ער געווען—
און אלע איהרע שעפסען אָנגעטרונקען. האָבען זיך אלע
שעפער געוואונדערט. דערנאָך איז ער צוגעגאנגען צו רחל,
האָט זי אָנגענומען ביי דער האַנד, געפאלען איהר אויפן
האַלז און האָט זי אין דערשמיל געקושט, און ער האָט
געוויינט. פרעגט איהם רחל:

— וואָס וויינטסטו, דו, דו שענער שעפער? ווער ביזט דו
דען, דו פרעמדער, וואָס דו ביזט אזוי גוט צו מיר?
ענטפערט ער איהר: "איך בין דיין שוועסטערקינד
יערה, מיין מאמע רבקה איז דיין מוהמע".

האָט זי זיך זעהר דערפרעהט און זאָגט צו איהם:

— קום אהיים צו אונז, ביי אונז וועסט דו וואוינען;
עס איז דאָ אַ בעטמיל פאַר דיר אָנגעגרייט.

איז זי פלינק אהיים געלאָפּען און פּערצעהלט איהר
פאָטער, אז די מוהמע רבקה'לעס זוהן יעקב איז געקומען
צו זי צו גאַט. זענען איהם אלע אַקעגען געלאָפּען, איהר
עלטערע שוועסטער לאה און איהר פאָטער לבן. ער האָט
געמיינט, אז ער האָט אַסך געלר און מתנות מיטגעבראַכט—
אזוי ווי אַמאָל אַברהמים שליח אליעזר. וואָרום ער האָט
געוואוסט, אז זיין פאָטער יצחק איז זעהר רייך. איז ער
איהם געפאלען אויפן האַלז, אַרומגענומען איהם און גע-
קושט. זאָגט צו איהם יעקב:

— פעטער לבן! איך האָב גאָרנישט מיטגעבראַכט,
נור דעם בלויען שטעקען, וואָס איך האָב אין האַנד.

מאַכט לבן אַ טרויעריגע מינע און זאָגט:

— ביזט דאָך אונזער משפּחה, וועסטו בלייבען ביי
אונז אַ שטיקעל צייט.

ענטפּערט אָבער יעקב אָב: „מיין פעטער, דיין ברויט
בחנם עסען וויל איך נישט. איך וויל ביי דיר אַרבייטען,
איך וויל דייןע שאַף פאַשען“.

זאָגט צו איהם לבן: „און וואָס וועסט דו פּערלאַנגען
דערפאַר?“

זאָגט יעקב: „ווייסט דו וואָס, פעטער? דיין טאַכטער
רחל געפּעלט מיר, זי איז מיר צוערשט אַקעגען געקומען
און איז געווען גוט צו מיר, און איך האָב זי ליב. איך
וועל גערן אָבדיענען ביי דיר זיבען יאָהר פאַר איהר,
און גיב זי מיר פאַר אַ ווייב“.

— זאָגט לבן: „גוט“.

האָט זיך יעקב אַוועקגעשטעלט ביי לבניען דיענען

זיבען יאָהר—און עס איז ביי איהם געווען ווי זיבען טעג,
וואָרום אזוי לייעב האָט ער רחל'ן געהאַט.

לבן האָט אָבער געהאַט צוויי טעכטער: איינע אַנאָ
עלמערע—לאה און איינע אַ יונגערע—רחל. לאה איז געווען
אַ מיאוס'ע, האָט טריבע אויגען געהאַט, און רחל איז גע-
ווען אַ שענע. האָט לבן אויסגעקלערט אַ קינד, ווי אזוי
יִעקב'ן צו גענאָרען און נישט צו האַלטען זיין הבטחה.

לבן גענארט יעקבן.

אָט יעקב אזוי אָבגעדיענט ביי לבניען פאַר רחל'ן ויבען יאָהר. רחל איז צו איהם אין פעלד אַרויסגעקומען, וואו יעקב האָט געפּי-טערט זיינע שאַף, און זיי האָבען ביידע גע-צעהלט די חדשים, די וואָכען און די טעג, ווי לאַנג עס איז נאָך צו זייער חתונה. געטריי איז יעקב געווען לבניען. איז אַ שטעפלע פערבלאָנדושעט געוואָרען—איז ער געגאַנגען אין פעלד זי זוכען און פריהער נישט אַהיים געגאַנגען, ביז ער האָט זי נישט געפונען. איז אַ שטעפלע קראַנק געוואָרען און האָט נישט געקענט נאָך דער סטאָדע נאָכ-לויפען, האָט ער זי אויף די הענד גענומען און נאָכגע-טראָגען. און די שאַף האָבען איהם אויך לייעב געהאַט. ער האָט קיינמאַל אויף זיי דעם הונט נישט אָנגערייזט, נור ער האָט זיי צוזאַמענגערופען מיט זיין שטים. די שאַף האָבען שוין געקענט זיין שטים—אז זיי זענען זיך אין פעלד צעגאַנגען, האָט ער זיי גערופען, און ווי זיי האָבען נאָר געהערט זיין שטים, זענען זיי געקומען אַליין צו איהם צו לויפען.

אזוי האָט ער געטאָן זיין אַרבייט געטריי—ביינאַכט האָט איהם אויפגעגעסען די קעלט, און ביי טאָג האָט איהם פערברענט די היץ. און ער האָט מיט רחל'ן אָב-

געוואָרט אויף דער גליקליכער מינוט, ווען זיי וועלען זיך
שוין קענען נעהמען און חתונה האָבען.

איינמאָל איז רחל אַרויסגעקומען צו איהם אין פעלד
אַ טרויעריגע און האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען איהם און
האַט געשוויגען. פּרעגט ער זי:

— וואָס איז מיט דיר דער מעהר, מיין בלה? פאַר=
וואָס ביזט דו אַזוי טרויעריג? האָט דיר ווער בעלידיגט?
זאָגט זי: „ניין. נאָר, יעקב, איך האָב דיר צו פּער=
טרויען זעהר אַ טרויעריגע זאָך“.

פּרעגט ער זי: „וואָס איז?“

זאָגט זי: „איך האָב זיך אַינגעהאַרכט הינטער דער
טיר, ווי דער טאַטע האָט מיט דער מאַמען גערעדט ווע=
גען דיר. און איך האָב געהערט, אַז זיי האָבען בעשטימט
דיך אַבצונאַרען, אָנשטאַט מיר וועלען זיי דיר געבען מיין
עלטערע שוועסטער לאָה פאַר אַ ווייב“.

זאָגט יעקב: „דיין עלטערע שוועסטער האָב איך
נישט לייעב, און זי פאַר אַ ווייב וויל איך נישט נעהמען.
פאַר דיר אַרבייט איך, רחל, און נור מיט דיר אַליין
וויל איך חתונה האָבען“.

זאָגט רחל: „ווייסט דו וואָס, יעקב? לאָזען מיר זיך
אַסימן מאַכען. אַז עס וועט קומען אויף דער נאַכט, אַז
מען וועט אונז אונטער דער חופּה פיהרען, וועל איך דאָך
זיין פּערשטעלעט, וועסט דו דאָך נישט וויסען, ווער עס
שטעהט אונטער דער חופּה—וועסט דו מיך פּרעגען: „דאָס
ביסט דו מיין בלה רחל? וועל איך דיר ענטפּערן: „דאָס
בין איך, מיין לייעבער יעקב“—וועסט זיי שוין דערקענען
אַן מיין שטייב, אַז איך בין רחל“.

זאָגט ער: „גוט—אַזוי וועט בלייבען. און אַז איך וועל

נישט הערען דיין שטים, וועל איך פון אונטער דער חופה ארויסטרעטען און וועל דעם שדוך אַבלאָזען".
האַבען זיך שוין געהאַט געענדיגט מיט גרויס פרייד די זיבען יאָהר. איז יעקב געקומען צו לבני'ען און זאָגט צו איהם:

— גיב מיר דיין טאָכטער רחל'ין. איך האָב דאָך אַבגעדיענט ביי דיר פאַר איהר זיבען יאָהר געטריי. זאָגט לבן: „גוט, מיר וועלען געסט בעטען, מיר וועלען מאַכען אַ חתונה און שטעלען אַ חופה".

האַבען זיי אַבגעשטימט אַ טאָג אויף חתונה. אז עס איז געקומען פאַר דער חתונה, האָט רחל געזעהן, ווי מען פּוצט אויס איהר שוועסטער לאָה און מען מאַכט איהר נייע קליידער, האָט זי זיך געטראַכט: „דו פרעה דיך, און מיין חתן יעקב וועט מיך שוין דערקענען".

איז אָבער געקומען פאַר דער חופה—און די מוטער איז צוגעגאַנגען און האָט לאָה'ן געבענשט, און מען האָט זי אונטער דער חופה געפיהרט. האָט רחל געזעהן, ווי איהר שוועסטער לאָה פרעהט זיך אַזוי, האָט זי אויף איהר שטאַרק רחמנות געקראָגען און זי האָט ביי זיך געטראַכט: „אוי וועה! אז יעקב וועט זי דערקענען, וועט ער דאָך פון דער חופה אַוועקגעהן, וועט זי דאָך, נעביך, פערשעמט ווערען". האָט רחל נישט געקענט איבערטראָגען דעם צער, וואָס די שוועסטער וועט האַבען. האָט זי זיך געזאָגט: „ניין, גלייכער, אז איך זאָל פערבלייבען זי צען, אַבי מיין שוועסטער זאָל נישט פערשעמט ווערען". האָט זי איהר שוועסטער לאָה פערטרויט דעם סימן, וואָס זי האָט זיך אַבגעמאַכט מיט יעקב'ן און איהר אַנגעזאָגט: — אן יעקב וועט דיך פרעגען: „ביזט דו דאָס

מיין בלה רחל?—ואלסט די זיך גארנישט אַנרופען—נור
איך וועל שוין שמעהן הינטער דיין רוקען און איך וועל
איהם שוין אָבענטפערן פאַר דיר.

איז טאַקע אזוי געווען. מיט איהרע אייגענע אויגען
האַט רחל געזעהן, ווי מען פיהרט איהר שוועסטער אונטער
טער איהר חתנים חופה, און זי האָט בעהאַלטען דעם צער
אין זיך און געשלאנגען די טרערען, כדי זי זאָל נישט
טרויעריג מאַכען איהר שוועסטער, און די שוועסטער גע-
קושט און געפרעהט זיך מיט איהר. און אז מען האָט
לאָהן אַרונטערגעפיהרט אונטער דער חופה אַפערשליי-
ערטע, כדי יעקב זאָל זי נישט דערקענען, האָט זיך רחל
אַרונטערגעשמעלט הינטער איהר רוקען. האָט יעקב לאָהן
אין דער שטיי געפרעגט:

— דאָס ביסטו די מיין בלה רחל?

האַט רחל געענטפערט הינטער לאהים רוקען:

— יא, דאָס בין איך, מיין ליעבער יעקב.

האַט האָט ער זי געפרעגט: „פאַר וואָס איז עפּים

דיין שטים אזוי טרויעריג, מיין בלה?”

האַט רחל געענטפערט: „איך בעט, אז דער רבנו

של עולם זאָל אונז אַגוטען מול געבען.”

זאָגט ער צו איהר: „זיי געטרייסט, מיין בלה. דער

רבנו של עולם וועט אונז העלפען, און מיר וועלען האָ-

בען אַגוט לעבען.”

האַט רחל אַיינגעשלאנגען אין זיך די טרערען, אז

יעקב זאָל זי נישט דערקענען. אזוי ארום האָט יעקב מקדש

געווען לאהין.

דערנאָך, אז מען האָט חתן כלה אהיים געפיהרט,

האַט זיך רחל אונטערן בעט בעהאַלטען. און אז יעקב

האָט גערעדט צו לאהין און געוואָלט פון איהר דעם
 שלייער אַראָבנעהמען, זעהן, אויב זי איז רחל, האָט
 רחל אַפּוירגערעדט פון אונטערין בעט:
 — איך שעם מיך, יעקב. מו מיר נישט דעם שלי—
 ער אויס.

האָט רחל געהערט, ווי יעקב קושט לאהין און האָט
 זי זעהר ליעב, האָט זי דאָס אין דער שטיל איבערגע-
 טראָגען און האָט נישט מקנא געווען איהר שוועסטער.
 דערפאַר האָט זי די זכיה געהאַט אָנגערופען צו ווערען
 „די מוטער פון יודישען פּאָלק“. און צוליבע איהר זכות
 האָט גאָט געשוואוירען, אז ער וועט די יודען צוריק אין
 ארץ ישראל ברענגען און משיחן שיקען, ווי מיר וועלען
 עס שפעטער בעשרייבען.

צו מאַרגענס אין דערפריה האָט יעקב געזעהן, אז ער
 האָט גאָר חתונה געהאַט נישט מיט רחל'ן, נאָר מיט
 לאהין. איז ער דאָך געקומען צולויפען צו לבניען און האָט
 גע'מענעט:

— פאַרוואָס האָסטו די מיך גענאַרט? איך האָב
 דאָך דורך פאַר דיין טאָכטער רחל געדיענט זיבען האַרטע יאָהר!
 ער זאָגט לבן: „יא, אָבער ביי אונז פיהרט מען זיך
 נישט יאָהר איז עלטער — דאַרף זי פרוהער חתונה
 האָבען. איך ווילסט רחל'ן אויך פאַר אַווייב, מוזטו זיך
 אוועקשטעלען אָבדיענען נייע זיבען יאָהר—וועל איך דיר
 רחל'ן אויך פאַר אַווייב געבען“ (דעמאָלט האָט מען נאָך
 געמעגט האָבען צוויי ווייבער).

האָט זיך יעקב אוועקגעשטעלט דינען פאַר רחל'ן
 נייע זיבען יאָהר אין האָט מיט איהר חתונה געהאַט—
 אזוי ליעב האָט ער זי געהאַט.

יעקב אנטלויפט פון לבן.

דער רבונו של עולם האָט אָבער געזעהען לאהים צער, און יעקב האָט זי נישט ליעב, האָט ער איהר געשאַנקען קינדער. דער ערשמער, דער בכור איז געווען ראובן, דער צווייטער—שמעון, דער דריטער איז געווען דער פרומסטער—האָט מען איהם גע־רופען לוי—פון איהם קומען דאס ארויס אלע לויים ביי יודען. נור דער פערטער איז געווען דער שטאַרקסטער פון אלע ברידער, אַזוי שטאַרק ווי אַ לייב איז ער געווען. און ער איז בייז געווען, האָבען זיך איהם די האר פון הארץ אויפגעשטעלט און דורכגעשטאַכען זיין העמדיל. פון איהם קומען דאס ארויס אלע מלכים ביי יודען, אויך דוד המלך קומט אַרויס פון איהם.

רחל אָבער האָט גאָר קיין קינדער נישט געהאַט. האָט זי פאַר יעקבין געוויינט, נאָר יעקב האָט זי גע־טרייסט און געזאָגט:

— דיר האָט גאָט געשאַנקען שענקייט, דיין שוועם־טער האָט ער נישט בעשאַנקען מיט שענקייט—האָט ער איהר געגעבען קינדער.

האָט רחל געזאָגט: „וואָס טויג מיר די שענקייט, און איך האָב קיין קינדער נישט!“

האָט זי ביי גאָט געבעטען, און ער זאָל איהר די שענקייט אָפּגעהמען און דערפאַר איהר קינדער געבען.

האַט גאָט אויף איהר רחמנות געקראָגען און האָט געזאָגט:
— דערפאַר, ווייל דו האָסט געוואָלט דיין שענקריט
אוועקגעבען, אז דו זאָלסט קינדער האָבען—וועל איך דיר
שענקען אַזוהן, וואָס וועט זיין דער שענסטער מענש אויף
דער וועלט.

האַט ער איהר געשאַנקען יוספּין, וואָס איז געווען
דער שענסטער מענש אויף דער וועלט.

האַט יעקב מיטגענומען זיינע קינדער אין פֿעלד
אַרײַן, וואו ער האָט געפּיטערט זיינע שאַף, און ער האָט
זיי אין הימעל געוויזען, וואו גאָט וואוינט. און אז עס איז
געקומען די נאַכט, און די שטערען זענען אויפֿן הימעל
אַרויס, איז יעקב געלעגען מיט זיינע קינדער אַרום די
שאַף און ער האָט זיי פּערצעהלט פון זיין זיידען אַברהם,
ווי אזוי ער האָט דערקענט דעם ריכטיגען גאָט און פון
זיידען נח, וואָס ער האָט געמאַכט די תּיבה, און פון
אַדמײַן; און ער האָט זיי אויך געלעהרנט שעפּער צו זיין.
אז עס האָבען זיך געענדיגט די נייע זיבען יאָהר,
וואָס יעקב האָט אָבגעדיענט לבניען פאַר רחלין, ואגט ער
צו לבניען:

— איך האָב דיר שוין גענוג אָבגעדיענט פאַר די—
נע צוויי טעכטער. יעצט לאָז מיך פריי, עס איז שוין צײַט,
אז איך זאל אנהויבען פאַר זיך עפּים צו זאָרגען. איך
האב קינדער, און מײַנע קינדער ווערען דערוואקסען.

זאָגט לבן: „איך וועל דיך נישט אוועקלאָזען, וויבײַ
גאט האט מיך געבענשט אום דײַנעטוועגען, צײַט דו
דא בײַ מיר, האט זיך מײַן פּערמעגען אויף פיער מאל
געמעהרט. זאָג, וואס דו ווילסט, אבי דו זאלסט ווייטער
בלייבען בײַ מיר.“

ואגט יעקב: „מיר וועלען אזוי אַבמאַכען. געה אין דער סטאָדע און נעהם אַרויס פון דאָרט אלע שאַף, וואָס האָבען פלעקען, רויטע אָדער שוואַרצע—און פיטער דיר בעזונדער. וואָרום פון היינט אָן, אַז עס וועלען געבוירען ווערען שעפּסען מיט רויטע אָדער שוואַרצע פלעקען, וועלען זיי געהערען צו מיר. בעשטעהסטו דערויף—איז גוט, אַרבייט איך ביי דיר ווייטער.“

ואָגט לבן: „גוט, אזוי זאָל בלייבען.“

האַט יעקב ווייטער געפיטערט לבנים שעפּסען. און אַז ער איז געזעסען אין פעלד, האָט ער גענומען צווייג= לעך און שטעקענס, נאָך מיט דער שאַלעכץ, און אויסגע= שניטען פון דער שאַלעכץ פּאַסען, און דערפון זענען גע= בלייבען אויף די שטעקענס רויטע און שוואַרצע פלעקען. דערנאָך האָט ער די שטעקענס אַריינגעשטעקט אין די קאָרעטעס, וואו די שאַף האָבען געטרונקען. אַז די שאַף האָבען זיך צעהיצט, האָט ער זיי געיאָגט צום פּרוניס, האָבען זיי זיך פּערוועהן אין די רויטע און זיי שוואַר= צע פלעקען, און אלע שאַף האָבען דערנאָך געהאַט רויטע און שוואַרצע געשטרייפטע שעפּעלעך. האָט לבן געזעהן, אַז עס איז שלעכט. ואָגט ער צו יעקב:

— זיין, איך האָב זיך בעקלערט, איך וויל דיר ליעבער אָפּגעבען די ווייסע שאַף, און מיר נעהמען די געפלעקטע.

איז גענאָנגען גאָט און האָט געמאַכט, אַז אלע שעפּסען האָבען געהאַט ווייסע שעפּעלעך. אזוי האָט יעקבים סטאָ= דע זיך געשווינד געמעהרט, און לבן האָט גאַרנישט גע= קענט און קעגען איהם. האָט יעקב זיין אייגענע סטאָדע

GENERAL AND SPECIAL INVESTIGATION

IN THE MATTER OF THE

ESTATE OF

DECEASED

BY

THE

EXECUTOR

OF SAID ESTATE

VS.

THE

HEIRS

AT

TEST

IN

THE

COURT

OF

THE

STATE

OF

NEW

JERSEY

IN

FILE

NO.

12345

AND

IN

THE

COURT

OF

זעצט. יעקב האָט אָבער דערפון נישט געוואוסט. פאַר-
 טאָג איז לבן אַהיים געקומען פו וועג. געטאן אַ קוק;
 יעקב מיט די ווייניגע זענען נישט, און האָבען נאָך אָפגע-
 גנב'עט זיינע געצען. האָט ער צוזאַמענגענומען זיינע מענשען
 און זיך געלאָזט נאָכזאָגען נאָך יעקב'ן. האָט ער איהם
 געיאָגט זיבען טעג, האָט זיך אָבער גאָט בעוווּזען צו
 לבניען און האָט איהם אזוי אָנגעזאָגט:

— היט דיר, לבן, אז דו וועסט קעגען יעקב'ן איין
 וואָרט אויסרעדען, נישט קיין חלוק, גוטס אָדער שלעכטס!
 ביינאכט האָט ער שוין דערזעהען אויפ'ן פאַרג פיי-
 ערלעך; האָט ער געוואוסט, אז יעקב איז אויבען. און צו
 מאַרגענס אין דערפריה האָט ער דערזעהן יעקב'ן, ווי ער
 האָט זיך אויפגעשלאָגען די געצעלטען אויפ'ן פאַרג. שרייט
 לבן צו יעקב'ן:

— הע, וואָס האָסט דו געטאָן? האָסט מיר אָפגע-
 נארט, האָסט מיר בעגנב'עט, מיינע טעכטער אַוועקגעפיהרט,
 ווי געפאַנגענע. פאַרוואָס האָסט דו מיר נישט געזאָגט, אז
 דו ווילסט אַוועק? איך וואָלט דיר נאָך מיט טענץ און
 געזאָגט בעגלייט. מיט מיינע טעכטער און מיט מיינע איד-
 ניקלעך האָסט דו מיר נישט געלאָזט אָבזעגענען און קושען
 פאַר'ן אַוועקגעהן! איך זאָלסט דו וויסען, ווען איינער גאָט
 וואָלט זיך צו מיר נישט בעוווּזען און אָנגעזאָגט מיר, אז
 איך זאָל דיר קיין שלעכט וואָרט נישט זאָגען, וואָלט איך
 דיר שוין געוווּזען, ווער איך בין! היינט, אז דו ביסט שוין
 יאָ אַוועק פאַרוואָס האָסט דו נאָך מיינע געטער מיט-
 געגנב'עט?

ענטפערט איהם יעקב: „איך בין אַוועק פון דיר
 בשתיקָה. וואָלסט מיר דען מיט'ן גוטען ווילען אַוועקגע-“

לאָזט? איך קען דאָך דיד, לבן. און דיינע טעכטער, וואָס דו זאָגסט, פּרעג זיי, אויב זיי ווילען ביי דיר זיין? און דיינע געטער דארף איך נישט, לבן. אז דו ווילסט, קום אַהער אין מיין געצעלט און זוך עס דורך—און עדות פאַר גאָט און פאַר מענשען, אויב דו וועסט עפּים געפּי-נען ביי מיר פון דיינע שטובּזאַכען צי דיינע געטער."

איז לבן אין יעקב'ס געצעלט אַרײַן, האָט דורכגע-זוכט דעם גאַנצען געצעלט און האָט די געצען נישט גע-פונען. רחל איז אָבער אויפֿן זאַטעל געוועסען—אונטער דעם זאַטעל האָט זי זיי געהאַט בעהאַלטען—האָט זי גע-זאָגט דעם פּאָטער:

— זיי מיר מוחל, טאַטע, וואָס איך הויב זיך נישט אויף—איך בין אַ שוואַכע פּרוי און קען זיך נישט אויפֿ-הויבען.

האָט לבן דורכגעזוכט דעם גאַנצען געצעלט און גאַרנישט געפונען. זאָגט צו איהם יעקב פאַר אלע זײַנע מענשען:

— נו, וואָס ביזט דו מיר נאָכגעלאָפּען, זיי נאָך אַגנב? האָסט דורכגעזוכט מיין גאַנצען געצעלט, — וואָס האָסט דו געפונען ביי מיר פון דיינע זאַכען? לאָזען דיינע אייגענע פּרידער זאָגען, שופּטים זאָלען זיי זיין צווישען אונז. צוואַנציג האַרטע יאָהר האָב איך ביי דיר אָבגע-אַרבייט; קיין ציקעלע האָב איך נישט פּערצוקט; קיין שע-פעלע האָב איך נישט אויפגעגעסען; אַ קראַנקע האָב איך דיר נישט געבראַכט אין סטאַדע, פון מיר האָסט דו זי געפּאָדערט, — אַ טאַג-גנבה אָדער אַ נאַכט-גנבה. ביי טאַג האָט מיך די היץ אויפגעגעסען, די קעלט ביי נאַכט; קיין שלאָף האָב איך מיר נישט פּערגונען. צוואַנציג יאָהר האָב

איך ביי דיר אָבגעארבייט: פּערצעהן יאָהר פאַר דייע
צוויי טעכטער, און זעקס יאָהר פאַר דעם ביסעל שאַף,
און צעהן מאָל האָסט דו געביטען מיין לויב. ווען
דער גאָט פון מיין זיידען אַברעם און פון מיין מאַמען
יצחק וואָלט מיר, חלילה, נישט בייגעשטאַנען, וואָלסט מיר
דאָך אַנאַקעטען אוועקגעשיקט פון דיין היים! גאָט האָט
געזעהן מיין פיין און שווערע אַרבייט, האָט ער זיך אָנגע-
גענומען פאַר מיר, און דערפאַר דיך געשטראַפט און אָנגע-
געוואָגט דיר נעכטען.

האַבען אַלע מענשען, וואָס זענען דאָרט געווען מיט
לבינען, געוואָגט: „יעקב האָט רעכט“.

וואָגט לבן: „אַבער דאָס אַלץ, וואָס דו האָסט, האָסט
דו מיר צו פּערדאַנקען. די טעכטער זענען מייע טעכ-
טער, די שאַף—מייע שעפּסען. אַבער איך וויל מיט דיר
שלום שליסען—און לאַמיר מאַכען אַ צייכען אויף שלום“.
האַבען זיך די מענשען אַריינגעלעגט און שלום גע-
מאַכט צווישען זיי. האָט יעקב גענומען אַ שטיין און אויפ-
געשטעלט איהם און געוואָגט:

— נעהמט יעדער אַ שטיין און וואַרפט אָן
אַ באַרג שטיינער.

האַבען זיי אָנגעוואַרפען אַ באַרג שטיינער און גע-
וואָגט, אַז דער באַרג איז אַניערות, אַז זיי האַבען צווישען
זיך שלום געמאַכט. האַבען זיי דאָרט אַמאָלצייט אָנגע-
געקאַכט, אוועקגעזעצט זיך אַלע אַבעסען. און לבן האָט
זיך האַרצליך געזעגענט מיט יעקב, געקושט זיינע טעכ-
טער און די אייניקלעך (ער איז דאָך אַ זיידע געווען)—און
יעדער איז זיך צעגאַנגען אין זיין וועג אַריין.

יעקב'ס בעגעגעניש מיט עשוי

וי נאָר יעקב איז אַוועק פון לבניען, האָט ער שוין אָנגעהויבען טראַכטען וועגען עשוי. ער האָט זיך דערמאָנט, אז דער ברודער טראַגט אַרום אויף איהם אַ ביזן האַרץ און וויל איהם הרגען. און יעצט קומט ער אַהיים, וועט ער זיך מיט עשוי בעגעגענען—האָט ער פאַר איהם מורא געהאַט.

האָט יעקב געשיקט שלוחים אָנזאָגען עשוי, אז ער קומט צוריק אַהיים. ווענען די שלוחים צוריקגעקומען און האָבען איהם פּערצעהלט, אז עשו האָט צוזאַמענגענומען פיער הונדערט מאַן און ציהט קעגען איהם מלחמה האַל-טען. האָט יעקב מורא געהאַט פאַר עשוי, האָט ער צע-טיילט די זייניגע אויף צוויי מחנות און ער האָט זיך גע-טראַכט: ווען עשו וועט קומען און צעשלאָגען איין מחנה, וועט די צווייטע דערווייל אַנטלויפען. און ער האָט אָנגעהויבען צו בעטען גאָט און האָט אַווי געאָגט:

— רבונו של עולם! איך בין נישט ווערט די חסדים, וואָס דו האָפט געטאָן מיט מיר. מיט איין איינציגען שמע-קען בין איך אַוועק פון דערהיים, יעצט קעהר איך זיך אום אַזש מיט צוויי מחנות. העלף מיר, רבונו של עולם, אויך פון עשויס הענד! צוואַנציג יאָהר האָב איך מיין ברו-דער נישט געזעהן—יעצט געהט ער מיר אַקעגען, איך

האָב מורא, ער זאָל נישט קומען און אויסהרגען די מיטערס מיט די קינדער.

דערנאָך האָט ער גענומען דריי סטאָדעס שאָף און רינדער און זיי אָבגעשיקט דורך שלוחים אַמתנה עשוין. ער האָט זיך געטראַכט: „טאָמער וועט מיין ברודער דאָך רחמנות האָבען אויף מיר“.

ווי ער איז אזוי געגאנגען מיט אַ בעמריבט וואָרן, האָט ער זיך דערווייל דורכגעשיפט דורך אַ טייך. האָט ער אָבער אויף יענער זייט טייך פּערגעסען טעפּלעך, איז איהם געווען אַ שאַד די טעפּלעך, וואָרום ער האָט אויף אַלץ שווער געאַרבייט, און זיין פּערמענען איז איהם מיט גרויס מיה אָנגעקומען. איז ער צוריק אַריבער אויף יענער זייט טייך נעהמען די טעפּלעך, איז פאַראַכט גע-וואָרען, און עס האָט אָנגעהויבען טונקעל צו ווערען. דער-ווייל איז פון דער טונקעלהייט אַרויס אַ פרעמדער און האָט זיך אָנגעהויבען צו ראַנגלען מיט איהם, האָט ער זיך אזוי אָבעראַנגעלט מיט איהם אַגאַנצע נאַכט, ביז יעקב איז איהם בייגעקומען. אז עס איז מאַרגענס געוואָ-רען, זאָגט דער פרעמדער:

— איך בעט דיר, לאָז מיך אָב.

זאָגט יעקב: „איך וועל דיר נישט פרייהער אָבלאָ-זען, ביז דו וועסט מיר נישט זאָגען, ווער דו ביסט“.

זאָגט דער פרעמדער: „צו וואָס דאַרפסט דו וויסען, ווער איך בין? איך קען דיר נישט זאָגען, ווער איך בין. — נאָר זיי וויסען, אז דו האָסט מלחמה געהאַלטען מיט אַ מענש און מיט אַ מלאַך, און דו ביזט זיי בייירען ביי-געקומען“.

און דער פרעמדער איז פּערשוואַנדען געוואָרען.

דאָס איז געווען עשוים מלאך, וואָס ער האָט אין הימעל.
האָט יעקב פּערשטאַנען, אָו ער וועט עשוין בייקומען.
איז ער אַריבער דעם טייך, האָט ער דערזעהן, אָו עשו
דערנעהנטערט זיך צו איהם מיט זיינע פיער הונדערט
מאַן. האָט יעקב גענומען זיינע ווייבער און קינדער און
האָט זיי צעטיילט—גאָר פון פאַרענט האָט ער געשטעלט
די דיענסמען מיט זייערע קינדער, דערנאָך לאָהן מיט
איהרע קינדער, און גאָר פון הינטען רחלין מיט יוספין,
בדי זיי זאָלען קענען אַנטלויפּען. אַליין האָט ער זיך גע-
שטעלט פון פאַרענט פון אַלעמען און האָט זיך אָנגע-
גרייט מלחמה צו האַלטען מיט עשוין.

ווי עשו האָט זיך דערנעהנטערט צו איהם, בוקט זיך
יעקב פאַר איהם און זאָגט צו איהם אַזוי:

— ברודער עשו! פאַר וואָס געהסט דו מיט מיר
מלחמה האַלטען? וואָס איז איך האָב אַנאַקס און אַרינד,
אַווייב און אַקינד?—נישט פון טאַטען האָב איך דאָס גע-
נומען, דעם טאַטענס פּערמעגען האָב איך דיר אינגאַנצען
איבערגעלאָזט. דאָס האָב איך אַליין מיט מיינע אייגענע
הענד מיר אויסגעאַרבייט—ביי לבניען האָב איך דערפאַר
צוואַנציג האַרטע יאָהר אָפּגעדיענט.

איז עשו געריהרט געוואָרען פון יעקב'ס רייד, זאָגט
ער צו איהם:

— ברודער יעקב! ווער האָט דיר געזאָגט, אָו איך
געה קעגען דיר מלחמה האַלטען? דאָס בין איך דיר גע-
קומען אַקעגען צו געהן, צוואַנציג יאָהר האָב איך דיך
נישט געזעהען, וואָס מאַכסט דו, ברודער יעקב?

און עשו האָט אַוואָרט נישט געקאָנט מעהר אויס-
רעדען, די טרערען זענען איהם געקומען אין די אויגען.

אריין. זענען די ברידער זיך געפאלען איינער דעם צוויי-
מען אויפ'ן האלד און האָבען אָנגעהויבען צו וויינען. פרעגט
יעקב:

— וואָס מאַכט דער טאַמע, וואָס מאַכט די מאַמע,
ברודער עשו?

— דער טאַמע איז שוין טויט, די מאַמע איז שוין
אויך געשטאַרבען, ביזט אפילו ביי זייער קבורה נישט
געווען.

האָבען זיי ווידער ביידע געוויינט. זאָגט עשו אין
טרערען:

— ווייז מיר דינע קינדער, ברודער יעקב.

האָט איהם יעקב געוויזען זיינע ווייבער מיט די קי-
דער, האָט זיך עשו זעהר געפרעהט מיט זיי. זאָגט ער
צו יעקב'ן אזוי:

— ברודער יעקב! דו מיינסט, איך בין אזא שלעכ-
טער מענש—איך וועל קעגען אַ ברודער מלחמה האַלטען?
צו וואָס האָסט דו מיר מתנות געשיקט? בעהאַלט דיר
דאָס, ברודער יעקב, איך האָב אליין גענוג, נעהם דיר
דאָס צוריק.

זאָגט יעקב: „ניין, ברודער עשו, אז דו ווילסט מיר
אַ געפעליגקייט טון, נעהם פון מיר די מתנות. איך פרעה
זיך זעהר, אז איך זעה דיר, מיין ברודער, וואָרום איך
האָב זעהר געבענקט נאָך דיר.“

האָט ער עשוין זעהר געבעטען, האָט ער פון איהם
די מתנות צוגענומען. האָט עשו געוואַלט אין איינעם מיט
איהם געהן. זאָגט יעקב:

— דו ווייסט דאָך, אז די קינדער זענען נאָך יונג,
און אויב איך וועל זיי אָנטרייבען איין-טאָג נאָך דינע

היילות, וועלען זיי שטארבען. געה'ט אריין פאראוים, מוין
ברודער.

האָט עשו נאָך געוואָלט איבערלאָזען איהם זעלנער
צו היטען, האָט יעקב נישט געוואָלט. האָבען זיי זיך ביידע
האַרצליך צעשיידט און איבערגעבעטען זיך. דאָך אין איי-
נעם וואוינען מיט איהם האָט יעקב נישט געוואָלט.
איז עשו צוריק צו זיך אהיים, און יעקב איז גע-
גאַנגען קיין שכם און האָט זיך דאָרט געקויפט אַ פעלד
פון די בני חמור. האָט ער דאָרט אַ מזבח אויפגעשטעלט
און גאָט געדאַנקט פאַר די אַלע חסדים, וואָס ער האָט
געטאָן מיט איהם, אַז ער איז בשלום צוריק אהיים גע-
קומען און ער האָט זיך רוהיג בעזעצט אויף אַניאָרט.

כ.ב. יעקב איז ממלא זיין נדר.

ו יעקב האָט זיך שוין רוהיג בעועצט אויף אַן אָרט, האָט ער זיך אָנגעהויבען אַרומקוקען, וואו די זייניגע זענען. דער פּאָטער איז שוין שוויט גע- געווען, און אויך די מוטער זיינע איז שוין געווען געשטאַרבען. קיינער איז איהר נעבן נאָך דער לוייה נישט נאָכגעגאַנגען. ער איז נישט געווען, און עשוין האָט זי נישט געוואָלט, אז ער זאָל נאָכגעהן נאָך איהר לוייה, מענשען זאָלען נישט מיט די פינגער נאָכטייטען און זאָגען: „זעה'ס, וואָס פאַר אַשענעס ווהנדיג! זי האָט נאָך זיך איבערגע- לאָזט.“ האָט זיך יעקב דערמאַנט, ווי אזוי ער האָט אַן- עלענדער און אַנאַרימער פערלאָזט זיין פּאָטערס הויז, גאַרנישט האָט ער געהאַט מיט זיך, גאָר זיין בלויען שטעקען, און יעצט האָט ער, ב"ה, אַגרױסען הויז-געזינד, אַנאַקס מיט אַשעפּס, אַשטיקעל ברויט צו עסען און אַ קלייד אַנצוטון, און זיהן האָט ער און פּעלדער האָט ער. האָט ער זיך דערמאַנט אָן די שטיינער, וואָס ער האָט גענעכטיגט אויף זיי, בשעת ער איז צו לבניען גע- גאַנגען, און אָן דער שבועה, וואָס ער האָט געשוואוּן- רען דאָרט ביי די שטיינער אויפ'ן וועג: „אז דער רבונג של עולם וועט איהם העלפען, און ער וועט צו עפּים קו- מען“—האָט ער זיך געזאָגט: „מען דאַרף טאַקע אַהין צו די שטיינער געהן און דעם נדר אויספיררען.“

האָט ער צוזאַמענגענומען אַלע די זייניגע און האָט זיי געהייליגט. און גערייניגט אַ פּאָר טעג צו פּריהער, דער-נאָך האָבען זיי זיך אין ריינע קליידער אָנגעטאָן און זענען אַהינגעריטען אויף דעם אָרט, וואָס ער האָט איהם גערופען בית-אל, דאָס איז טייטש: גאָטס הויז. אָנגעקומען דאָרט, האָט יעקב געגאָסען אייל אויף די שטיינער פאַר גאָט און גערופען גאָטס נאָמען און געדאַנקט איהם פאַר דעם חסד, וואָס גאָט האָט מיט איהם געטאָן.

האָט זיך גאָט צו איהם בעוויזען און ער האָט איהם אַ נאָמען געגעבען נישט יעקב, נור ישראל. און גאָט האָט איהם געוויזען דאָס גאַנצע לאַנד אַרום די שטיינער און האָט איהם צוגעזאָגט, אַז אָט דאָס לאַנד וועט געהערען צו די יודען, און דאָ וועלען אַלע יודען וואוינען.

דערפאַר רופט מען פון דענסטמאָל אָן אַלע יודען „ישראל“, ווייל מיר אַלע קומען אַרויס פון יעקבן, וואָס ער איז דאָס ישראל. און דאָס לאַנד, וואָס גאָט האָט איהם געוויזען אָנגעגרייט פאַר אונז, רופט מען אויך ארץ ישראל— „דאָס לאַנד פון די יודען“— ביזן היינטיגען טאָג.

כ.ג.

רחל'ס טויט

שעת יעקב איז אהיים געקומען, איז רחל שווער געגאנגען צו קינד מיט איהר צווייטען ווהן בנימין. האט יעקב אנגעהויבען צו בע-מען גאָט, אז ער זאל זיך אויף איהר מרחם זיין. אָבער רחל האָט זיך געהאט פערזינדיגט קעגען איהר פאָטער לבן, וואָס זי האָט איהם די געטער צוגעגנבעט און זי האָט איהם אָפגענאַרט; ווארום כאַטש לבן איז געווען אַגעצערדיענער, דאָך איז עס געווען איהר פאָ-טער, און זי האָט געדאַרפט פאַר איהם דרך-אַרץ האָבען. דערפאַר איז זי געשטאַרבען, נאָר דאָס קינד איז געבלי-בען לעבען און האט געקראָגען דעם נאָמען בנימין. איז יעקב זעהר טרויעריג געוואָרען, וואָרום, אזוי ווי מען ווייסט, האט ער זי זעהר ליעב געהאַט. האט ער זי געוואלט בעגראבען אין דער „מערת-המכפלה“, דאָרט, וואו עס ליגען בעגראבען אַברהם מיט שרה'ן, יצחק מיט רבקה'ן, און ער האָט אויך זיך גערעכענט, אז דאָרט זאל מען איהם בעגראָבען נאָך הונדערט און צוואַנציג יאהר מיט זיין ווייב רחל. האָט גאָט געוואָגט צו איהם:

— ניין, יעקב, בעגראָב זי נישט דאָרט אין דער מערת-המכפלה, נור בעגראָב זי אויפ'ן וועג קיין אפרת-דאס איז בית-לחם, אַתחום שבת ווייט פון דער שטאדט. וועסט דו מיך פרעגען: צוליעב וואס?— זאג איך דיר, אז

עס איז דאָ אַ מיין אין דער זאך. בשעת נבוורדן, דער
 שעכטמיסער פון נבוכדנאצר הרשע, וועט אַ מאָל די
 יודען פון ירושלים אַרויסטרייבען, וועט ער זיי אויף דעם
 וועג פאַר דער מוטער רחל'ס קבר פאַרבייטרייבען. וועט
 רחל אַרויסגעהן פון קבר און וועט געהן צו מיר און וועט
 זיינען און קלאָגען: „רבנו של עולם! דו ווייסט וואויל,
 זיי איך האָב מיך פאַר מיין שוועסטער לאה אַיינגע-
 שטעלט, און אַז מען האָט זי געפירט אונטער דער חופה
 מיט יעקב, האָב איך מיין צער געשלונגען און גאַרנישט
 גערעדט. — זאָל דאָס זיין דער לויז פאַר מייע קינדער?
 דערפאַר שטעהט אין פּסוק:

אַ שמים הערט זיך אין רמה, אַ קלאָג
 אַ ביטערער;

רחל וויינט אויף איהרע קינדער...

וועל איך זיך אויף זיי מרחם זיין.

האָט יעקב טאַקע אַזוי געטאָן: גענומען און האָט
 אויסגעגראָבען אַ גרוב ביי דער זייט פון וועג קיין בית
 לחם און דאָרט בעגראָבען רחל'ן. ווי איהר זוהן יוסף האָט
 דאָס דערוועהן, איז ער ביז געוואָרען אויפן פּאָטער. ער
 האָט געמיינט, אַז דער פּאָטער האָט זי נישט לייעב, און
 דערפאַר בעגראָבט ער זי אין מיטען פעלד. האָט יעקב
 צו איהם געזאָגט:

— זיי נישט זיין, מיין קינד, עס איז דאָ אַ מיין
 דערין.

און דאָרט ליגט די מוטער רחל בעגראָבען ביזן
 היינטיגען טאָג. איך בין דאָרט געווען אויף איהר קבר—
 אַ שולעכיל שטעהט איבער איהר מצבה, פיעל פרוכתער

הענגען דאָרט, און פיעל ליכטלעך ברענען זיך דאָרט
אין איהר שולעכיל. יעדער יוד, וואָס קומט קיין ארץ-
ישראל אַראָב, צינדט אויף איהר קבר אַ ליכטעל אָן.
און איך האָב אויך מיין ליכטעל דאָרט אויף איהר
קבר אָנגעצונדען, פאַר אײערע און פאַר מיין נשמהים
וועגען.

שמעון און לוי הרגען אויס שכם

א

אָט זיך יעקב בעועצט אונטער שכם, געקויפט זיך אסך פלדער, די שאף האָבען זיך איהם גוט געפיטערט, און די קינדער זענען איהם גוט אויפגעוואקסען, און וואו ער האָט זיך גע- קעהרט, איז איהם גאָט בייגעשטאַנען. איז ער באַלד זעהר רייך געוואָרען און אָנגעזעהן. און זיינע קינדער, אז זיי זע- נען גרויס געוואָרען, זענען זיי אזוי שטאַרק געווען, אז אלע האָבען געציטערט פאר זיי.

יעקב האָט אויך געהאַט אַטאָכטער פון לאַהין— דינה. איז זי געווען ביי איהם אַנאײַן-אַינציגע און זעהר אַשענע. איז זי אלע מאָל אין שטאָרט געפאָהרען קיין שכם שפאצירען און ווידען זיך באַר די טעכטער פון שטאָרט און זעהן די טעכטער פון שכם. האָט זי אַמאָל דערזעהן דער קרוין-פרייניץ פון שכם, דעם קעניג חמור'ס ווהן. האָט ער זיך אַיינגעליעבט אין איהר ביז גאָר: ער האָט נישט געקאָנט לעבען אָהן איהר, נישט עסען און נישט טרינקען. האָט ער צוגערעדט דינהין—איז זי מיט איהם אַהיים געגאַנגען אין זיין פאַלאַץ אַרײַן, און ער האָט זי דאָרט פערשעמט. זאָגט דער פרייניץ צום פאָטער:

— טאַמע, נעהם מיר די מיידעל פאר אַווייב, אַנישט וועל איך שטאַרבען.

אז יעקב האָט געהערט, אז מען האָט זיין טאָכטער

פערשעמט, האָט ער גאַרנישט געוואָגט, נור זיך געטראַכט:
„לאָזען נור מיינע קינדער אַהיים קומען פון פעלד“...

אַבער חמור, דער קעניג פון שכם, האָט מורא גע-
האַט פאַר יעקב'ס קינדער, וואָס זיין זוהן, דער פרינץ,
האַט פערשעמט זייער שוועסטער. איז ער אַוועק צו
יעקב'ן און וואָגט צו איהם, אַז ער זאָל אָפּגעבען די טאָכ-
טער פאַר אַווייב זיין זוהן דעם קרוין-פרינץ, וועט זי ווע-
רען די קעניגין פון שכם. וואָגט יעקב:

— מיר זענען יודען. אַז איהר וועט זיך מגייר זיין,
וועל איך מיין טאָכטער חתונה מאַכען מיט זיין זוהן;
אויב נישט, וויל איך נישט.

זענען געגאַנגען די לייט פון שכם און האָבען זיך
מגייר געווען. און דער פרינץ שכם איז אַחתן געוואָרען
מיט דינה'ן.

דערווייל זענען אַהיים געקומען יעקב'ס קינדער פון
דער וויד. האָבען זיי דערהערט, אַז שכם, דעם קעניגס
זוהן, האָט פערשעמט זייער שוועסטער. זענען געגאַנגען
צוויי ברידער, שמעון און לוי, און האָבען זיך אָנגעטאָן
די פייִדען און די בויגענס און זענען בעפאלען די שטאָרט
און אַלע מאַנספערשוניגען פון שטאָרט אויסגע'הרג'עט,
אַוועקגענומען ביי זיי די שעפסען מיט די רינדער און
אַהיים געבראַכט זיי דעם פאָטער. ווי דער פאָטער האָט
דאָס דערהערט, וואָס זיי האָבען געטאָן, האָט ער אָנגע-
הויבען צו שרייען:

— וואָס האָט איהר געטאָן? זיי האָבען זיך דאָך
מגייר געווען, און דער פרינץ האָט דאָך געוואָלט מיט
דינה'ן חתונה האָבען!

האָבען זיי אָפּגעטופּערט:

— וואָס, מיר וועלען לאָזען אונזער שוועסטער פער=

שעמען, ווי אַדיענסט?

האַט יעקב פערשטאַנען, אז זיי האָבען רעכט, האָט

ער געזאָגט:

— אין וואָס וועט איהר זון, אז די שכנים וועלען

זיך צוזאַמעננעהמען און קומען איבער אונז מלחמה האַל=

טען? מיר זענען דאָך וועניג, און זיי אַסך.

האַבען זיך די ברידער אויפגעשטעלט און אָבגע=

ענטפערט פעסט:

— לאָזען זיי קומען, וועלען מיר זעהן!

האַט יעקב געקוקט אויף זיינע קינדער, האָט ער

געזעהן, אז ער קען זיך אויף זיי פערלאָזען—האַט ער גע=

שייגטן. אין עס איז טאַקע קיינער נישט געקומען, ווארום

זען האָט מורא געהאַט פאַר די ברידער.

כ.ה.

די ברידער פערקויפען יוספן

לאך רחלים טויט איז דאך יוסף א יתום געבליבן בען, האָט איהם דער פאָטער ליעבער געהאַט, ווי אַלע אַנדערע זיינע קינדער. שענער איז ער אויך געווען פון זיי, און דער פאָטער האָט איהם גע- מאַכט שענערע קליידער פון אַלע זיינע קינדער. זיינע ברידער האָבען געטראָגען העמדלעך פון וואָלען-שטאָף, און יוסף האָט געטראָגען אַ העמדיל פון זיידען-שטאָף; זיינע ברידער האָבען געמוזט פיטערן די שאַף אין פעלד, און יוסף איז איבערגעבליבען אין דערהיים ביים פאָטער. האָט יוסף אָנגעהויבען זיך גרויס צו האַלטען, גרעסער פון אַלע זיינע ברידער, נישט געוואָלט זיך חבר'ן מיט זיי. נור ער איז אומגעגאַנגען מיט די קינדער פון זיין מוטערס די ענטטמויד בלהה, דערפאַר ווייל זיי האָבען איהם געהאַנפּעט און גוטע ריידעלעך גערעדט. אָבער פון זיין מוהמע לאהים קינדער האָט ער זיך געהאַלטען פון דער ווייטענס און העכער פון זיי, און אין דער שטיל געמסר'ט זיי פאַר'ן פאָטער יעקב. האָבען איהם זיינע ברידער זעהר פּיינט געהאַט.

איז ער אַמאָל אין אַ שענעם פריה-מאַרגען אויפ- געשטאַנען און פערצעהלט, אז עס האָט איהם געהלומיט ביי נאַכט, אז ער האָט געבונדען בינשלעך קאָרן מיט זיינע ברידער אין פעלד—האַבען זיך זיינע ברידער'ס בינט-

לעך געבוקט און גענויגט זיך פאר זיין בינטעל. ווידער
אמאל האָט ער פערצעהלט, אז עס האָט איהם גע'חלומט,
אז די זון, די לבנה און עלף שמערען (דאָס הייסט: זיין
פאָטער, זיין מוטער און זיינע עלף ברידער) זענען גע-
קומען און האָבען זיך געבוקט פאר איהם. האָט דער
פאָטער פאר די ברידער אין די אויגען אויף איהם אָן-
געשריגען, כדי זיי צו בערוהיגען:

— וואָס פאר אַ חלומות חלומט דיר דאָס? מילא,
איך און זיינע ברידער קענען נאָך קומען צו דיר זיך
בוקען. דאָס קען נאָך זיין—אָבער זיין מאַמע איז דאָך
שוין שויט!

אָבער אין האַרצען האָט דער פאָטער געוואונשען,
אז עס זאָל אַזעלכעס געשעהן, וואָרום אזוי האָט ער
איהם ליעב געהאַט. אָבער די ברידער האָבען איהם נאָך
מעהר פיינט געקראגען פאר זיינע חלומות: וואָס הייסט,
מיר וועלען דיענען צו איהם! און זיי האָבען איהם אַ
צונאַמען געגעבען— דער „חלום-מאן“.

געוואוינט האָבען זיי אין חברון=טאָל, און די שאָף
האָבען זיי געפייטערט אין שכם. זענען זיי אמאל אַלאַנגע
צייט אַהיים נישט געקומען. זאָגט דער פאָטער צו יוספין,
וואָס ער איז דאָך שטענדיג געבליבען אין דערהיים:

— געה, מירן זוהן, קיין שכם און זעה, וואָס זיינע
ברידער טוען, און וואָס די שאָף מאַכען.
זאָגט יוסף: „גוט“.

האָט איהם דער פאָטער מיטגעגעבען אַ פעקיל עסענ-
וואַרג, האָט ער זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן. אז ער איז
אַנגעקומען אין שכם, האָט ער די ברידער שוין נישט

געטראָפּען, האָט ער געבלאָנדזשעט און נישט געוואוסט,
וואו צו געהן. האָט ער אָנגעגעגענט אין וועג אַ מענש,
האָט ער איהם געפרעגט:

— ווייסט דו נישט, וואו מיינע ברידער זענען, יעקבים
קינדער? זיי האָבען דאָ געפּיטערט די שעפּסען.

זאָגט דער מענש: „אך, דייןע ברידער זענען אַוועק
פון דאַנען. איך האָב געהערט, ווי זיי האָבען געזאָגט
איינער צום אַנדערן: קומט, לאָמיר געהן קיין דותן. זי-
גען זיי אַודאַי דאָרט אַהין געגאַנגען.“

איז יוסף אַוועק קיין דותן זוכען זיינע ברידער. האָט
ער זיי טאַקע דאָרט געטראָפּען. ווי די ברידער האָבען
איהם דערזעהן פון דערווייטענס אָנקומען, האָבען זיי גע-
זאָגט: איינער צום צווייטען:

— נא, דער „חלום-מאַן“ געהט. ווייסט איהר וואָס?
מען דאַרף זיך גאָר מיט איהם אָברעכענען יעצט אַליין
אין פעלד, און מיר וועלען זעהן, וואָס פון זיינע חלומות
וועט ווערען.

ראובן האָט אָבער אויף איהם רחמנות געקראָגען:
ער האָט מורא געהאַט, אַז זיי זאָלען איהם נישט הרגענען.
זאָגט ער:

— ברידער, לאָמיר נישט פּערגיסען קיין בלוט. מען
וועט איהם נעהמען, מען וועט איהם אַריינזאַרפען אין אַ
גרוב—און גענוג, נור אונזערע הענד זאָלען מיר נישט בע-
פלעקען מיט זיין בלוט.

האָבען איהם די ברידער געפּאַלגט. ווי יוסף איז
אָנגעקומען צו זיי, האָבען זיי איהם קודם כל די זיידענע
העמדיל אויסגעטאַן, גענומען איהם און אַרומגעוואָרפען

אין א גרוב. די גרוב איז געווען א טיעפע, נאָר קיין וואַסער
איז אין איהר נישט געווען.

ראובן אָבער האָט עס מיט אַפליים אַזוי געטאָן,
וואָרום ער האָט געוואָלט דערנאָך איהם אַרויסגנביען פון
גרוב און איהם ברענגען צוריק צום פאָטער. דערווייל
האָט ראובן געמוזט אַוועקגעהן. וואָרום עס איז געווען
אַנגעמאַכט, אַז יעדען טאָג זאָל אַנאָדער ברודער אַהיים
געהן צום פאָטער און איהם בעדיינען. איז פונקט אויס,
געקומען אויף ראובן. אָבער באלד מיטנעהמען יוספין
האָט ער נישט געקענט, וואָרום די ברודער האָבען איהם
געהיט. איז יוסף געבליבען אין גרוב.

אַז ראובן איז אַוועק, איז געוואָרען איבער די ברי-
דער דער עלטסטער יהודה. וואָרום עס איז געווען אָב-
געמאַכט, אַז יעדען טאָג זאָל אַנאָדער ברודער זיין אַנ-
עלטסטער, און אַלץ, וואָס ער וועט הייסען, מוז מען איהם
פאָלגען. איז פונקט אויסגעקומען אויף יהודה. האָבען זיך
די ברודער אַוועקגעזעצט אַרום גרוב עסען. אין גרוב איז
געלעגען יוסף און ער האָט געווינט. האָבען זיי געהערט
זיין געוויין און האָבען זיך גאָרנישט געמאַכט דערפון
וויסענדיג און ווייטער געגעסען.

דערווייל איז אָנגעקומען צו ציהען אַקאראַוואַן אַראַ-
בישע סוחרים, ישמעאליים, וואָס האַנדלען מיט בשמים
און געווירצען. זייערע קעמלען זענען געווען בעלאָדען מיט
אַלערליי געווירצען, בשמים און געשמאַקליכקייטען, וואָס
זיי האָבען געפיהרט קיין מצרים צו פערקויפן. רופט זיך
אַן יהודה און זאָגט אַזוי:

— ברודער, וואָס וועלען מיר שוין דערפון האָבען,

אז מיר וועלען הרג'ען אונזער ברודער? ניין, לאָמיר איהם
פערקויפען די אַראַבישע בשמים=סוחרים, און אונזערע
הענד זאָלען ניט פערגיסען זיין בלוט,--וואָרום ער איז
דאָך אונזער ברודער.

האַבען די ברודער ציינגעזעהן, אז יהודה האָט
רעכט--זאָגען זיי: „גוט“.

האַבען זיי צוגערופען די סוחרים און אַרויסגענומען
יוספֿין פון גרוב, געוויזען איהם די סוחרים און געזאָגט:
„קויפט איהם אָב“.

— וויפיעל ווילט איהר פאַר איהם?

— צוואַנציג זילבער-גולדען.

האַבען די סוחרים בעצאָהלט די צוואַנציג זילבער-
גולדען און מיטגענומען יוספֿין מיט זיך. און די ברודער
האַבען זיך צעטיילט מיט די געלד.

דערווייל איז ראובן צוריקגעקומען פון פאָטער. איז
ער אַוועק צום גרוב, זעהן, וואָס יוסף מאַכט. ווי ער
האַט דערזעהן, אז יוסף איז ניטאָ--איז ער אַרויס מיט
אַשרעקליכען געוויין און האָט געשריען:

— ברודער, וואָס האָט איהר געטאָן? דאָס קינד

איז נישטאָ! איך קום דאָך ערשט פון טאָטען צו געהן--
ווי האָט ער זיך נאָכגעפרעגט נאָך איהם! איך האָב איהם
צוגעזאָגט, אז עס וועט איהם קיין שלעכטס נישט גע-
שעהן,--וואָס וועל איך יעצט טון?

— די ברודער זענען אָבער געגאנגען און האָבען געזע-
הן מען אַקליינע ציגעלע און האָבען זי געשאַכטען און ציי-
געטונקט יוספֿים זיידענע העמדיל אין די בלוט פון דער
ציגעלע,--וואָרום ציגען-בלוט איז גלייך צו מענשען-בלוט.

און מיט די צייהן צעביסען די העמדיל און צעריסען עס,
בריי עם זאל אזוי אויסזעהן, ווי א חיה וואָלט עם צערי-
סען, און גענומען די העמדיל און עם געבראכט דעם
פאָטער.

דער פאָטער איז געשמאָנען ביים פענסטער און
שוין אויסגעוואָרט אויף יוספין מיט זיינע ברידער, וואָרום
דאָס האַרץ האָט איהם נישט גוטס אָנגעזאָגט. ווי די ברי-
דער זענען אָנגעקומען מיט די שאַף צום פאָטער, האָט
דער פאָטער יוספין געזוכט. האָבען זיי גענומען די העמ-
דיל און אויסגעשפּרייט עם פאַר דעם פאָטערס אויגען
און געזאָגט אזוי:

— דאָס האָבען מיר געפונען. דערקען, אייב עם
איז דוין ווהנס העמדיל, אָדער נישט.

האָט עם יעקב דערקענט און האָט אויסגעשריען:
— אוי! עם איז מוין קינדס העמדיל. אַ ביזע חיה
האָט איהם אויפגעגעסען, פערצוקט, פערצוקט איז יוסף
געוואָרען!

האָט יעקב באַלד צעריסען די קליידער אויף זיך,
ארויפגעוואָרפען אַגראַבען זאָק אויף זיין לייב און אַוועק-
געזעצט זיך אויף דר'ערד און געוויינט, ווי אַ קליין קינד.
האָבען די ברידער נישט געקענט איבערטראָגען
דעם פאָטערס טרערען, האָבען זיי זיך געוואָרפען פאַר
איהם אויף די קניו און געקוישט זיינע הענד און געבע-
טען זיך ביי איהם, אַז ער זאל זיך טרײַסטען. וואָרום זיי
האָבען דאָך געוואוסט, אַז יוסף לעבט, נאָר זאָגען דאָס
דעם פאָטער האָבען זיי נישט געקאָנט, וואָרום זיי האָבען
זיך געמאַכט אײַן האַנד, קיין וואָרט נישט צו זאָגען, און
האָבען געשוויגען.

אָבער דער פאָטער האָט זיך בשום אופן נישט גע-
וואַלט לאָזען טרייסטען און איז אָבגעזעסען גאַנצענע מעג
אויף דר'ערד מיט'ן זאָק אויף די פלייצעס און האָט בע-
וויינט זיין קינד און געזאָגט:
— צוליעב איהם וועל איך אַטרויעריגער אין דער
ערד אַרײן.

הנהלת המפעל והעובדים

יוסף אין מצרים.

יש יוספין האָט דערווייל פאַסירט אָט וואָס.
 די ישמעאלים האָבען איהם גענומען
 און געבראַכט איהם אינאיינעם מיט זייער
 סחורה קיין מצרים. דאָרט האָבען זיי זיך גע-
 שטעלט אויפן מאַרק צו פערקויפֿען. און עס האָט איהם
 געקויפט פאַר אַ קנעכט פּוטיפּר, פּרעה'ס דעם קעניג
 פון מצרים'ס שטאַלמייסטער. דאָרט ביי דעם קעניגליכען
 שטאַלמייסטער האָט יוסף באַלד נושאַ חן געווען. אַ שעה-
 נער איז ער געווען און אַ געשיקטער און אַ קלאַגער אויך—
 האָט ער באַלד דאָס גאַנצע הויז געפיהרט. איהם האָט
 מען אָנגעטרויט אַלע שליסלען, און ער האָט אויפגעעפענט
 און צוגעשלאָסען אַלע שענק, און אַלע קנעכט זענען איהם
 געווען אונטערטעניג. אין ער האָט אזוי גוט געפיהרט דאָס
 הויז, אז זיין האַר פּוטיפּר האָט פון גאַרנישט געוואוסט,
 וואָס עס טוט זיך ביי איהם אין שלאָס, נור פון דעם
 מיטאַן, וואָס מען האָט געגעבען צו עסען, און פון דעם
 קלייד, וואָס ער האָט זיך אָנגעטאַן, ווארום ער האָט זיך
 אינגאַנצען געהאַט פערלאָזען אויף יוספין.

יוסף איז אָבער אזוי שען געווען, ווי די זון. אז ער
 איז אַריינגעקומען אין דער סאַלע אַרין, איז די סאַלע
 ליכטיג געוואָרען, אזוי ווי מען וואָלט אַ טייערן פּערל-
 שטיין אַריינגעטראָגען. האָבען זיך אין איהם פּערליעבט די

גאנצע הויזגעזינד. צום מיינסט האָט זיך פערליעבט אין
איהם זיין בעל-הבית'טע, פוסיפרים פרוי. אַז זי האָט
איהם דערזעהן, איז זי אויסגעגאנגען פון מתיקות, אַזוי
שען און געשיקט איז ער געווען.

אַמאָל האָט זי פערצעהלט איהרע חבר'טאַרינס, די
גרויסע שררות'טעס פון מצרים, וואָס פאַר אַ שזגעס קנעכט
זי האָט. האָבען זיי איהר נישט געוואָלט גלויבען, האָט
זי זיי געבעטען צו זיך, אַוועקגעזעצט אויף פאַטער-שמו-
לען און יעדער שררה'טע געגעבען אַנאָתרוג אין האַנד
אַרײַן מיט אַ מעסער, אַז זיי זאָלען דעם אַתרוג שײלען.
ווי זיי האָבען אַזוי געשײלט די אַתרוגים מיט די מעסערס,
האָט זי אַרײַנגערופען יוספּין. אַז די שררות'טעס האָבען
דערזעהן יוספּים שענקייט, האָבען זיי שוין נישט געקענט
אַברײסען די אויגען פון איהם און האָבען, אַנשטאַט די
אַתרוגים צו שניידען, די הויט פון די פינגער זיך געשײלט.
האָבען זיי ערשט געזעהן, זיי שען יוסף איז.

וואָס קומט אָבער אַרויס? אַז יוסף האָט געזעהן,
אַז עס געהט איהם אַזוי גוט, און אַלע האָבען איהם אַזוי
ליעב, האָט ער באַלד פערגעסען זיין פאַטער, וואָס מרוי-
ערט נאָך איהם, און אַנגעהויבען זיך צו פּוצען און צו
צירען אין שען זיך אַנצוטון, און די האָר זיך צו לאַקען.
האָט עס גאָט פערדראָסען, האָט ער איהם געוואָלט
עגמת-נפש אַנטון.

איז געגאנגען גאָט און האָט געמאַכט, אַז זיין בעל-
הבית'טע, פוסיפרים ווייב, האָט איהם אַנגעהויבען אַנצו-
רעדען, אַז ער זאָל פּעלשען אין זיין האַר, אַז ער זאָל
זיין האַר הרגיש און חתונה האָבען מיט איהר. יוסף אָבער
איז דאָך געווען אַ צדיק—האָט ער איהר געוואָנט:

— געוואלד געשריען! ווי אזוי קען איך דאָס טון?
דער האָר האָט מיך געמאַכט פאַר דעם גאַנצען
אויפּזעהער פּון זיין חויו און אַלע שליסלען מיר אָנגע-
טרויט. און אַלץ, וואָס ער האָט, מיר איבערגעגעבען, —
זאָל איך איהם אזא שלעכטס טון? איך וועל זיך דאָך
פּערזינדיגען פאַר גאָט!

אז זי האָט געזעהן, אז יוסף וועט איהר נישט פאַל-
גען. האָט זי דאָך מורא געהאַט, אז יוסף זאָל נישט פּער-
צעהלען איהר מאַן, צו וואָס זי האָט איהם אָנגערעדט.
האָט זי געמאַכט אַניאַנשמעל און אויסגעטראַכט אַ פאַל-
שען בלבנל אויף איהם, אז דאָס האָט ער איהר אָנגע-
רעדט צו די שענדליכע זאַכען, און נישט זי איהם. איז זי
ארויס אין גאַס אין איין נאַכטהעמד און אַלעמען פּער-
צעהלט, וואָס יוסף האָט געוואַלט מיט איהר מאַכען. אז
פּוטיפר איז אַהיים געקומען און ער האָט דאָס דערהערט,
האָט ער געהייסען, מען זאָל יוספּין אַרייַנוואַרפען אין
תּפּיסה. האָט מען גענימען יוספּין און געוואַרפען אין
תּפּיסה אַריין. און דאָס איז געווען אַ שטראַף פּון גאָט
דערפאַר, וואָס ער האָט זיין פאַטער פּערגעסען.

יוסף אין תפיסה.

או יוסף איז געוועסען אין דער תפיסה, האָט איהם ווידער גאָט געשאַנקען דעם חן אין מענשענס אויגען, — האָבען איהם ווידער באַלד אַלע ליעב געקראָגען אין דער תפיסה, און דער שומר פון דער וואַך האָט איהם געמאַכט פאַר אַנאָיפֿ-זעהער. זענען מיט איהם אין דער תפיסה געוועסען צוויי בעדיענטע פרעה'ס: איינער פרעה'ס בעקער, דער אנדערער דער פרעה'ס שענקער, וואָס גיסט אן פרעה'ן דעם ברום. זיי האָבען זיך ביידע פּערזאָניגט פאַר דעם קעניג. דעם בעקערס זינד איז געווען, וואָס מען האָט געפונען אין דעם ברויט, וואָס ער האָט דערלאַנגט אויפֿן קעניגס טיש, דריי טויטע פליגען; און דעם שענקערס זינד איז געווען, אז ער האָט דערלאַנגט דעם בעכער וויין פאַר'ן קעניג, זענען אַרײַנגעפאַלען אין בעכער אַרײַן אויך דריי פליגען.

איינמאָל זענען ביידע אויפגעשטאַנען אין דער פריה און זיי זענען זעהר טרויעריג געווען. פרעגט זיי יוסף:

— וואָס זענט איהר טרויעריג?

זאָגען זיי, אז זיי האָבען שלעכטע חלומות געהאַט.

זאָגט יוסף צו זיי:

— פּערצעהלט מיר אײַערע חלומות, ווארום איך קען

פּוטר חלום זיין.

האָט איהם פּערצעהלט דער שענקער אזא חלום:

— עם האָט מיר גע'חלומ'ט, איך בין געשטאַנען פאַר
א וויינשטאַק, און פון וויינשטאַק זענען אַראָבגעהאַנגען
דריי שמענגלעך. די שמענגלעך האָבען באַלד געבליהט,
עס זענען אַרויס די בלימלעך, און באַלד זענען פאַרטיג גע-
וואָרען פעטע וויינטרויבען. האָב איך געהאַלטען פּרעהיס פּוס
אין האַנד און אויפגעשניטען די וויינטרויבען און אַריינגעגאַסען
די וויין אין בעכער אַריין און דערלאַנגט פּרעהין צו טרינקען.
זאָגט יוסף אזוי: „די דריי שמענגלעך פון וויינשטאַק
זענען דריי טעג. אין דריי טעג אַרום וועט דורך פּרעה פון
תּפּיסה אַרויסנעהמען, דורך צוריקזעצן פאַר זיין שענקער
און דיר צוריקגעבען זיין בעכער אין האַנד אַריין, אז דו
זאָלסט איהם בעדיענען, ווי פּריהער. בעט איך דורך, אז
ווען דו וועסט שוין זיין פּריי און שטעהן פאַר פּרעהיס טיש,
זאָלסט דו מיך געדענקען און העלפען מיך אַרויסנעהמען פון
דאַנען. וואָרום גע'אָנב'עט האָט מען מיך גע'אָנב'עט פון יודי-
שען לאַנד, און דאָ האָב איך אויך קיינעם קיין שלעכטס נישט
געטאָן, און מען האָט מיך פּחנם אַריינגעזעצט אין תּפּיסה.

אז דער בעקער האָט געזעהן, ווי גוט יוסף האָט
דעם שענקער פּוּתּר הלום געווען, זאָגט ער צו יוספּין:

— מיר האָט אויך גע'חלומ'ט, אז איך טראָג דריי
קערב מוט געבעק אויפ'ן קאַפּ, און אין אויבערשטען
קאַרב זענען די שענסטע און די בעסטע געבעקס פון
פּרעהיס טיש אַראָב. קומען צו פליהען פּויגלען און עסען
די געבעקס פון מיין קאַפּ אַראָב.

זאָגט יוסף אזוי: „די דריי קערב זענען אויך דריי
טעג. אין דריי טעג אַרום וועט דורך נעהמען פּרעה אין
אויפהענגען דורך, און די פּויגלען וועלען אויספיקען שטיקער
פון דיין פּלייט“.

איז געקומען אין דר"י מעג ארום, איז געווען פרעה'ס
 געבורטס-טאג. האָט מען געוואָלט מאַכען אַ גרויסען יום-
 טוב, האָט מען דעם בעקער מיט דעם שענקער פון תּפּיסה
 אַרויסגענומען און געמאַכט איבער זיי אַ משפּט. האָבען די
 שופּטים אַזוי גע'משפּט: דער שענקער איז נישט שולדיג
 דערפּאַר, ווייל בשעת ער גיסט אָן די וויין אין בעכער
 אַרײַן, און עס פּליהען די פּליגען אין בעכער אַרײַן, קען
 ער זיך קיין עצה נישט געבען, ווייל בידע הענד זענען
 איהם פּערנומען: אין איינער האַלט ער די פּלאַש, אין
 דער צווייטער דעם בעכער. אָבער דער בעקער, בשעת
 ער קנעט די ברויט, און עס פּליהען פּליגען אַרײַן, קאָן
 ער זיי יאָ אַרויסנעהמען, און אז ער נעהמט זיי נישט
 אַרויס, איז ער שולדיג. האָבען זיי דעם בעקער אויסגע-
 האַנגען, און דעם שענקער האָבען זיי צוריק אויף זיין אָרט
 געזעצט, — אַזוי ווי יוסף האָט זיי פּאַראַויסגעזאָגט. אָבער
 דער שענקער האָט יוספּין פּערגעסען אין גאָר נישט גע-
 הענקט אָן דאָס, וואָס ער האָט איהם געבעטען.

כה.

יוסף ווערט שני למלך.

ין א צוויי יאָהר אַרום חלומים ויך פּרעהין, דעם קעניג פון מצרים, אזא חלום:
ער שטעהט ביים טייך, און פון טייך, זעהט ער, געהען אַרויס זיבען פעטע קיח, שענע און שטאַרקע, און פּיטערן ויך אויף דער לאַנקע. קומען אָבער פון טייך אַרויס אַנדערע זיבען קיח, אויסגעטאָגערטע און אָבגעפּאַלענע. עסען די מאַגערע קיח די פעטע קיח אויף, און מען זעהט אין זיי גאָר נישט אָן, אז זיי האָבען די פעטע קיח אויפגעגעסען. האָט ויך פּרעה פון שלאָף אויפגעכאַפט.

איז ער נאָך אַמאָל אַיינגעשלאָפּען, חלומים איהם ווייטער:

זיבען זאַנגען וואַקסען אַרויס פון איין שטענגעל, פולע און קערנערדיגע, און זיבען אַנדערע זאַנגען וואַקסען נאָך זיי אַרויס, אויסגעשלאָגענע און ליידדיגע. שלינגען איין די אויסגעשלאָגענע זאַנגען די פעטע. כאַפט ויך פּרעה אויף, זעהט ער, אז עס איז אַ חלום.

שיקט ער נאָך זיינע בשוף-מאַכערס, די אַלטע און די קלוגע לייט פון מצרים, און פּערצעהלט זיי דעם חלום און הייסט זיי וואַגען איהם בעשייד.

הויבען זיי אָן צו פּערצעהלען, אז די זיבען פעטע קיח קיינט מען, אז זיבען טעכטער וועלען איהם געבוירען

זוערען, און די זיבען מאַגערע קיה איז דער טייטש, אז
זיבען טעכטער וועלען איהם שטארבען.

זאָגען אַנדערע בשוף-מאַכערס: „ניין די זיבען פעמע
קיה מיינט מען, אז זיבען מלחמות וועט ער געווינען, און
די זיבען מאַגערע קיה—הייסט עס, אז זיבען מלחמות וועט
ער פערלירען.

פרעגען דאָך די אַנדערע בשוף-מאַכערס: „און וואָס
מיינט מען דערמיט, אז די זיבען מאַגערע קיה וועלען
אויפגעסען די זיבען פעמע קיה?“

האַבען זיי דערויף קיין תירוץ נישט געקענט געפינען.
האַבען זיך זייערע רייד-נישט געלעגט אויף פרעה'ס
שכל, האָט ער זיי נישט געגלויבט, איז ער ביז געוואָרען
אויף זיינע בשוף-מאַכערס און איז אַרומגעגאַנגען טרויערונג
איבער זיינע חלומות.

קומט צו געהן דער שענקער פאַר פרע-ין, וואָרפט
זיך פאַר איהם אויף די קניע און זאָגט אזוי:

— אַדוני מלך! מיינע זינד זון איך מיך דערמאַנען
היינט, געדענקסט, אז דו ביסט ביז געווען אויף דייע
קנעכט, אויף דעם בעקער און אויף מיר—און האָסט אונז
געוואָרפען אין תפיסה אַריין? האָט אונז ביידען געחלומט
אַשרעקליכער חלום, און קיינער האָט אונז נישט געקאַנט
בעשירד זאָגען, איז דאָרט געוועסען מיט אונז אין תפיסה
אַיודישער יונגערל, אַ קנעכט—האַבען מיר איהם פערצעהלט
אונזערע חלומות, האָט ער אונז בעשירד געזאָגט, און אזוי, זיי
ער האָט געזאָגט, אזוי איז טאַקע געווען: מיך האָט מען
צוריק געשטעלט צו פרעה'ס טיש, און איהם האָט מען
אויפגעהאַנגען.

האָט פרעה געגעבען אַ בעפעהל יוספין פון תפיסה

ארויסצוגעהמען. האָט מען יוספֿין פון תפֿיסה אַרויסגענומען, אויסגעבאָדען איהם און אָנגעמאַן אין גאָלדענע קליידער, ווי עס פֿאַסט צו קומען פֿאַר אַקעניג. האָט פרעה ווידער צוזאַמענגערופֿען אַלע זיינע חכמים, פֿשוף-מאַכערס און אַלטע לייט און האָט זיך אַרויפגעזעצט אויף זיין טרוין. פרעה'ס טרוין האָט געהאַט זיבעציג שמאַפלען. אויף דעם ערשטען שמאַפעל זענען געשטאַנען אַזעלכע פֿשוף-מאַכערס, זיאָס קענען נור איין שפּראַך, אויפֿן צווייטען אַזעלכע, וואָס קענען צוויי שפּראַכען, און אַזוי ביז אויבען. אויף דעם זיבעציגסטען שמאַפעל איז געזעסען פרעה אַליין—וואָרום נאָר ער אַליין האָט געקענט די זיבעציג שפּראַכען.

האָט מען יוספֿין געגעבען אַ פֿיהר אַרײַן און געגעבען איהם אַ שמעל אַוועק פֿאַר פרעה'ן און פֿאַר די פֿשוף-מאַכערס. פרעגט מען איהם:

— וויפֿיעל שפּראַכען קענט דו, כּדי צו וויסען אויף וואָסער שמאַפעל זאָלסט דו שמעהן?

ענטפֿערט יוסף: „אויף דער זיבעציגסטער, ווייל איך קען זיבעציג שפּראַכען.“—וואָרום עס איז געקומען צו איהם אַמלאַך בײַ-נאַכט און האָט איהם אויסגעלעהרנט אַלע זיבע-ציג שפּראַכען.

האַבען זיך אַלע פֿשוף-מאַכערס געוואונדערט. אַז ער איז אַרויפגעקומען אויפֿן זיבעציגסטען שמאַפעל, זאָגט ער צו פרעה'ן אין דער שטיל:

— איך קען נאָך אַ שפּראַך—לשון קודש.

זאָגט פרעה צו איהם אויך אין דער שטיל, אַז די פֿשוף-מאַכערס זאָלען נישט הערען:

— איך בעשווער דיך—זאָג עס נישט אויס פֿאַר די פֿשוף-מאַכערס, אַז דו קענסט נאָך אַ שפּראַך! וואָרום זײַ

וועלען מיך פון טרוין ארָאָבזעצן און דיך אַרױפּזעצן
ווייל דו קענסט נאָך אַ שפּראַך.

האַט ער פרעהין צוגעשוואָרען. וואָס פרעה צו איהם
הויך פאַר אַלעמען אַזוי:

— אַזוי און אַזוי האָט עס מיר געױלומט—קענסט
דו מיר דעם חלום דערקלערען און בעשייד זאָגען, וואָס
ער בעטייט?

רופט זיך אָן יוסף: „איך נישט, נור גאָט, וואָס רעדט
דורך מיר, ער וועט פרעהין בעשייד זאָגען“.

זענען זיינע רייד שוין געפּעלען געוואָרען פרעהין. האָט
יוסף אַ קלער געגעבען אַ מינוט, דערנאָך מאַכט ער אַזוי:

— האָרד מיך אויס, דו קעניג פרעה! האָרכט מיך
אויס, איהר קלוגע לייט פון מצרים, וואָס איך וועל אַיך
זאָגען! פרעהים ביידע חלומות זענען נור איין חלום—דאָס,
וואָס גאָט וויל טון, וויל איך זאָגען יעצט פאַר פרעהין.
די זיבען פעטע קיה און די זיבען פעטע זאָנגען—זענען
זיבען יאָהר פעטע; די זיבען מאָגערע קיה און די זיבען
מאָגערע זאָנגען—זענען ווידער אַנדערע זיבען יאָהר מאָגע-
רע. ביידע חלומות זענען נאָר איין חלום.

— האָרכט מיך אויס! דאָס וואָס גאָט האָט בדעה
צו טון—האַט ער געוויזען פרעהין אין חלום, זאָלט איהר
וויסען זיין: עס וועלען קומען זיבען פעטע יאָהר אין
מצרים, וואָס אַלע תבואות, פירות און געוויקסען וועלען
זיין דעמאָלט פיעל און פעט, און אַ גרויסע זעטיגקייט
וועט קומען. אָבער נאָך זיי וועלען ווידער אַנקומען אַנ-
דערע זיבען יאָהר, אַזעלכע שלעכטע, אַז די ערד וועט
זיין וויכט און גאַרנישט אַרויסברענגען פון זיך. און די
זיבען מאָגערע יאָהרען וועלען אויפּעסען די זיבען פעטע

און מען וועט גארנישט אַנוועהן, אז עס זענען אמאָל גע-
ווען זיבען גוטע יאָהרען. דאָס איז פרעה'ס חלום, און
וואָס האָט דיר געחלומ'ט צוויי-מאָל? איז עס דערפאַר,
ווייל די זאך איז אויף געוויס בעשטימט ביי גאָט.

— דערפאַר איז מײן עצה צוויי—זאָגט יוסף ווייטער:
זאָל זיך פרעה אַרומזעהן און אויסגעפינען זעהר אַ קלו-
גען און געראַטענעם מענשען, און זאָל איהם זעצען איבער
גאַנץ מצרים. און דער מענש זאָל אַרויסגעבען בעפע-
לען, אז אין די זיבען פעטע יאָהרען זאָל מען צוזאַמען-
נעהמען אַלע איבערגעבליבענע תבואות און געוויקסען; און
אויפמויערן זאָל מען גרויסע, גרויסע שפייכלערס און בע-
האַלטען די אַלע תבואות פון די זיבען גוטע יאָהרען, כדי
אז עס זאָל אין די זיבען מאָגערע יאָהרען זיין וואָס צו
עסען אין לאַנד.

— אָט דאָס איז דער חלום, און דאָס איז דער בע-
שייד—ענדיגט יוסף.

רופט זיך אָן פרעה צו זיינע קנעכט צוויי:

— נו, הייזט מיר נאָך אין מײן גאַנצער מדינה צוזא-
קלוגען און פערשטאַנדיגען מענשען, ווי ער איז, וואָס גאָט
רעדט פון זיין מויל! ניין, די בויט דאָס דער פאַסיגער
מענש, וואָס וועגען איהם רעדסטו, און זיך וויל איך
מאַכען פאַר אַשני למלך. דו זאָלסט זיין דער גרעסטער
האַר אין מײן לאַנד. אַלע זאָלען ציטערן פאַר דיר, און
דו זאָלסט אַרויסגעבען בעפעהלען. אַלע זאָלען דיר פאַל-
גען, און קיינער זאָל נישט זיין קיין גרעסערער פון דיר,
אַחוץ מיר און מײן טרוין, וואָס אויף איהם זיין איך.

האָט פרעה באַלד אַראָפגענומען די רינג, וואָס מיט
איהר חתומעט מען אונטער געזעצען, און האָט זי אָפגע-

געבען יוספין און אָנגעטאָן איהם אַגאַלדענע קייט אויפֿין
האַלז און בעפויהלען, אז מען זאָל אַרויספיהרען דעם
קעניגס פּערד און יוספֿין אַרויפּזעצן אויף איהם, אז ער
זאָל אַרומרייטען איבער אַלע גאַסען פון מצרים, מען
זאָל לויפען פאַר איהם און מאַכען פאַרזאָרד און שרייען:
דער יונגער מלך! דער יונגער מלך!

און יוסף איז אינגאַנצען אַלט געווען דרייסיג יאָהר,
בשעת ער איז געשטאַנען פאַר פרעה'ן און איז געוואָרען
שני למלך איבער גאַנץ מצרים.

כ.ב.

די ברידער אין מצרים.

ס זענען אָנגעקומען די זיבען פעטע יאָהרען, וואָס יוסף האָט געוואָגט. אַלע פעלדער זענען בערעקט געווען מיט גרינס, די שטענגלעך האָבען מאַפעלט זאָנגען געטראַגען, און די זאַנגען זענען געווען בע- לעגט מיט פיעל פיעל קערנדלעך. און עס איז געווען אזוי פיעל עסען, אז מען האָט נישט געוואוסט, וואָס דערמיט צו טון. האָט יוסף געהייסען אויפשטעלען גרויסע שפייכלערס און טיעפע קעלערס גראָבען, און דאָרט אהין האָט מען געבראַכט אַלע תבואות: גערשטען און קאָרן, ווייץ און האָבער פון אַלע פעלדער פון מצרים. אין די גרויסע שפייכלערס האָט מען עס בעהאַלטען און אָנגעקליבען אזוי פיעל תבואות, וואָס האָט גאָר קיין עק נישט. און אָט דאָס אַלץ האָט דער שני-למלך, יוסף, גע- פיהרט, און אַלע האָבען איהם געפאַלגט. און ער האָט חתונה געהאַט, גענומען אַ בת-מלכה פאַר אַזוייב, און ער האָט געהאַט צוויי זיהן פון איהר. האָט ער דעם ערשטען אַנאַמען געגעבען מנשה—דאָס איז טייטש: „גאָט האָט מיר גוטס געטאָן פאַר אַלץ דאָס שלעכטס, וואָס איך האָב געליטען.“ און דעם צווייטען האָט ער אַנאַמען געגעבען אפרים—דאָס טייטש: „אין דעם לאַנד, וואו מיר איז שלעכט געווען, בין איך גרויס געוואָרען.“

יאָהרען און אָנגעהויבען די זיבען הונגעריגע יאָהרען. די ערד איז וויסט געווען. אז מען האָט געזייהט, איז געקומען מען דער ווינט און אוועקגעיאָגט די זאָמען, און די ערד האָט גאָרנישט אַרויסגעבראַכט. די בוימער זענען געווען בעלעגט מיט טויטע בלעטער, אָבער בחנם האָט מען געזוכט פֿרוכטען צווישען די בלעטער, קיין פֿרוכטען זענען נישט געווען. האָבען די מענשען אָנגעהויבען שרייען צו פרעהן:

— גיב אונז עסען, אז נישט וועלען מיר מיט די קינדער שטארבען פֿאַר הונגער!

זאָגט פרעה: „וואָס שרייט איהר צו מיר? געהט צו יוספֿין, און וואָס ער וועט אַיך הייסען, דאָס טוט“.

זענען זיי געגאנגען צו יוספֿין. זאָגט יוסף:

— דער וואָס האָט פֿאַר זיך בעהאַלטען שפּיז אין די גוטע יאָהרען, דער קריגט היינט עסען, און דער וואָס האָט פֿאַר זיך נישט בעהאַלטען, מוז היינט קויפען.

האָט ער אויפגעפֿענט זיינע שפּיכלערס און אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען תבואות פֿאַר די מענשען.

דערווייל האָט דער הונגער אַרומגעכאַפט די גאַנצע וועלט. אין ערגיץ זענען די תבואות נישט געראָטען. האָט מען געהערט, אז אין מצרים איז פֿאַרהאַן אַקלונגער מענש, וואָס האָט בעהאַלטען די תבואות פֿון די גוטע יאָהרען אין די שפּיכלערס און פֿערקויפט זיי יעצט, אין מען אָנגעקומען פֿון דער גאַנצער וועלט קיין מצרים צו יוספֿין קויפען עסען, וואָרום דער הונגער איז געווען אומעטום.

איז ער אָנגעקומען אויך קיין חברון, וואו יעקב האָט געוואוינט מיט זיינע קינדער. אויך זיי האָבען נישט גע-

האָט וואָס צו עסען. און אויך זיי האָבען דערהערט, אז
אין מצרים איז אויפגעשטאַנען אַ קלוגער מענש, אַ שני-
למלך, וועלכער האָט אויפגעקויפט תבואות אין די גוטע
יאָהרען, און יעצט איז דאָרט דאָ עסענוואַרג.
זאָגט יעקב צו די קינדער:

— וואָס זיצט איהר אין דערהיים? מיר וועלען דאָך,
חלילה, אויסגעהן פאַר הונגער, מיר מיט די בהמות.
נעהמט געד, לאָדט אָן די קעמלען מיט די אייזלען מיט
זעק און נידערט אַראָב קיין מצרים און קויפט אויף עסענ-
וואַרג, ווי די גאַנצע וועלט טוט.

האָט יעקב אָפגעשיקט זיינע צעהן זיהן קיין מצרים,
אַבער בנימינען, דעם יונגסטען, יוספ'ס ברודער, האָט
ער נישט געוואָלט מיטשיקען, ער האָט מורא געהאַט,
עס זאָל איהם קיין שלעכטס נישט געשעהן. און איהם
האָט ער דאָך, נאָך יוספ'ן, צום לייעבסטען געהאַט, ווי
אַלעמען.— ער איז דאָך אויך געווען רחלים זוהן.

און דער פאָטער האָט אָנגעזאָגט זיינע זיהן, זיי זאָ-
לען נישט אַריינגעהן אין דער שטאָדט אַריין אלע צעהן
מיט אַ מאָל, כדי די שטאָדט זאָל זיך נישט דערשרעקען
פאַר זיי, און מען זאָל זיי, חלילה, קיין עין-הרע נישט
געבען—אוי שטאַרק האָבען זיי אויסגעזעהן—נור יעדער
אינער זאָל דורך אַבעוונדער טויער אין דער שטאָדט
אַריינטרעטען.

יוסף האָט זיך אָבער געריכט יעדען טאָג, אז אויך
זיינע ברידער פון חברון וועלען קומען קיין מצרים צו
איהם נאָך תבואה, ווי די גאַנצע וועלט טוט. האָט ער
אַינגעפיהרט, אז יעדער פרעמדער, וואָס קומט אַריין דורך
אַ טויער אין שטאָדט, זאָל אָפגעבען אַ צעטיל מיט זיין

נאָמען אויפגעשריבען. און אויף דער נאכט האָט מען צו
יוספֿין געבראַכט אלע צעמלען, האָט ער געזעהן, ווער עס
איז געקומען אין שטאָרט אַרײַן.

דערזעהט ער אַמאָל אַצעטיל: ראובן בן יעקב איז
געקומען דורך דעם טויער אַרײַן; ווייטער זעהט ער
אַצעטיל: שמעון בן יעקב איז אַרײַנגעקומען דורך יענעם
טויער, און אזוי אלע זײַנע צעהן פרידער. האָט ער גע-
וואוסט, אז זיי זענען שוין דאָ. האָט ער געגעבען אַ בע-
פעהל, אז מען זאָל אלע שפייכלערס צומאַכען, נור אײַן
שפייכלער עפענען, און בײַ דעם שפייכלער האָט ער זיך
אַלײַן אַוועקגעשטעלט אַרויסגעבען תבואות.

גיט ער אַ קוק, דערזעהט ער: די צעהן פרידער אויף
די קעמלען קומען אָן צו רײטען, שלאָגט איהם דאָס האַרץ,
נור ער מאַכט זיך שטאַרק. גיבען זיי אַ קום אָן, גיט ער
אַ פרעג:

— ווער זענט איהר ?

זאָגען זיי: „מיר זענען יודען פון חברון און קומען
נאָך תבואה.“

זאָגט ער: „ניין, איהר זענט אויסשפירער, מרגלים
זענט איהר—דאָס לאַנד זענט איהר געקומען אויסקוקען!“
זאָגען זיי: „ניין, האַר פרויך, מיר זענען נישט קיין
מרגלים, מיר זענען עהרליכע, רוהיגע מענשען.“

זאָגט ער: „וועלען מיר באַלד זעהן. ברענגט מיר
מײַן צויבער-בעכער!“

האָבען זײַנע קנעכט איהם געבראַכט אַ בעכער. קיין
צויבער-בעכער איז דאָס נישט געווען, נור ער האָט דאָך
סײַ ווי סײַ פון אַלץ געוואוסט. גיט ער אַנעהם דעם בעכער

אין האַנד צרײַן און גיט אַ קלאַפּ אין איהם—און האַרעכט
זיך אײַן אין זײַן קלאַנג. זאָגט ער :

— מיין בעכער זאָגט מיר, אַז צוויי פון אײַך האָבען
אַ שטאַרט אויסגעװאָרעט.

ווערען זײ בלײַך און פּרעגען : „וועלכע צוויי ?“
גיט ער ווידער אַ קלונג מיט'ן בעכער און אַ ווייז
אויף שמועז און לוי. זענען זײ שוין דערשראָקען געוואָרן=
רען. ענטפּערען זײ אַזוי :

— טאַקע מיר האָבען אַ שטאַרט אויסגעװאָרעט.
ווייל זײ האָבען אונזער שוועסטער פּערשעמט, אָבער דאָ
זענען מיר געקומען תּבואות קויפּען, און מיר זענען אַרענט=
ליכע מענשען. צוועלף ויהן פון אײַן אַלטען טאַמען זענען
מיר : אײנעם האָבען מיר ביים טאַמען איבערגעלאָזט, און
אײנער איז נישטאָ.

גיט יוסף אַ פּרעג : „וואו איז דער, וואָס איז נישט דאָ ?“
זאָגען זײ : „ער איז געשטאַרבען.“

נעהמט יוסף דעם בעכער צו זײַן אויער :
— ניין, זאָגט ער : איהר זאָגט ליגען. ער איז נישט
געשטאַרבען. ער לעבט, איהר האָט איהם פּערקויפּט פאַר
אַ קנעכט.—איז עס וואָהר ?

האָבען זײ די קעפּ אַראָפּגעבויגען צו דר'ערד און
געשוויגען. זאָגט יוסף אַזוי :

— אויב עס איז וואָהר, וואָס איהר זאָגט, אַז איהר
זײט נישט קיין מרגלים, נעהמט אײַך תּבואות, וויבײַל
איהר דאַרפט, און געהט אַהיים צו אײער פּאַטער און
ברענגט מיר דעם קלײנעם ברודער אײערן. און ביז וואַנען
איהר וועט נישט צוריקקומען, וועל איך האַלטען אײנעם
דאָ פון אײַך אין דער תּפּיסה. און אַז איהר וועט מיר

ברענגען דעם קליינעם ברודער, וועל איך וויסען, אז איהר
האָט יואָהר געוואָגט, און וועל אייך פריי לאָזען.

און געוואָגט האָט ער דאָס דערפאַר, ווייל ער האָט
געוואָלט זעהן ויין קליינעם ברודער בנימין. זאָגט איין
ברודער צום אנדערן אויף לשון קודש, אז יוסף זאָל
נישט פערשטעהן:

— דאָס האָבען מיר זיך פֿערוינדיגט איבער אונזער
ברודער יוסף. ער האָט זיך געבעטען ביי אונז: ברענגט
מיך צום טאטען צוריק! מיר האָבען געזעהן זיינע טרע-
רען און מיר האָבען נישט אויף איהם קיין רחמנות גע-
האַט. דערפאַר שטראַפּט אונז גאָט.

רופט זיך אָן צו זיי ראובן אויך אויף לשון קודש:
— איך האָב דאָך אייך פֿאַלד געוואָגט: פֿערוינדיגט
אייך נישט אָן דעם קינד, איהר האָט מיר נישט געוואָלט
פֿאַלגען—אַט האָט איהר אַינער שטראַף.

און זיי האָבען נישט געוואוסט, אז יוסף פֿערשטעהט
זייערע ווערטער. האָט זיך יוסף אויך נישט געקענט אַינ-
האַלטען, די טרערען זענען איהם געקומען אין די אויגען.
האָט ער זיך אָבגעקעהרט אין אַווינקעל און האָט זיך גוט
אויסגעוויינט, אז די ברידער זאָלען נישט זעהן. דערנאָך
האָט ער זיך געמאַכט האַרץ און געגעבען אַבעפֿעהל צו
בינדען שמעוניען, דערפאַר ווייל ער האָט מורא געהאַט,
אז שמעון און לוי זאָלען זיך ווידער נישט מאַכען אַבונד
און אויסהרגיען די שטאָרט, ווי זיי האָבען אויסגעהרגיעט
די שטאָרט שכם. רופט זיך אָן שמעון:

— ברידער, איהר ווילט מיר נישט העלפען, וועל
איך מיר אַליין אַניעצה געבען: איך וועל זעהן, ווער עס
וועט מיך נעהמען!

האָט יוסף געגעבען אַ בעפעהל, האָבען זיך פופציג
מצרישע העלדען אַלאָ געטאָן אויף שמעוניען. האָט אָבער
שמעון געגעבען אַ ברום, זענען זיי באלד צוריק אָפגע-
שפרונגען, און די צייהן זענען ביי זיי אַרויסגעפאלען פאַר
שרעק. האָט יוסף געזעהן, אַז עס איז נישט גוט: מיט די
מצרישע העלדען וועט ער איהם נישט קענען נעהמען,
האָט ער געגעבען אַ שיק נאָך זיינע צוויי זיהן: נאָך מנשה'ן
און אפרים. האָבען זיי זיך בירע געגעבען אַוואָרף אויף
איהם, און מנשה האָט איהם געגעבען אַ קלאַפּ, האָט ער זיך
באלד אונטערגעגעבען, רופט זיך אָן שמעון צו זיינע ברודער:
ברידער, דאָס איז נישט קיין מצרישע קלעפּ!—
דאָס זענען פון אונזערע קלעפּ. די לייט מווען זיין פון
אונזער משפּחה.

האָבען זיי שמעוניען געבונדען און געוואָרפען אין
תפיסה אַרײַן. און יוסף האָט בעפויהלען אָנצופילען זיי
ערע זעק מיט תבואות און מיט די שענסטע פרוכטען,
און די געלד, וואָס זיי האָבען אַיינגעצאָהלט פאַר די
תבואות, האָט ער געהייסען זיי צוריק אַרײַנלעגען אין די
זעק אַרײַן. שמעוניען האָט ער נור געבונדען פאַר די ברי-
דערם אייגען, נור קוים זענען די ברודער אוועק, האָט
ער איהם געהייסען אויפבונדען און געבען איהם צו עסען
פון זיין טיש אַראָפּ.

אויפן וועג, אַז די ברודער זענען אין אַ גאַסטהױז
אַרײַנגעקעהרט, האָט איינער פון זיי געעפענט אַ זאַק תבואה
צו געבען עסען די קעמלען, האָט ער אינטווייניג געפונען
זיין געלד, וואָס איז געלעגען אויבען אויף אין זאַק. איז
ער געקומען צו לויפען צו די ברודער און זיי פערצעהלט.
האָבען זיי נאָך מזהר מורא געקראָגען.

ל.

יוסף עסט מיט זיינע ברידער.

ענען זיי צוהיים געקומען צום פאָטער און האָבען
 איהם פערצעהלט די גאנצע מעשה: ווי שלעכט
 דער שני למלך איז זיך מיט זיי בענאָנגען און
 ווי ער האָט אויף זיי אויסגעטראַכט צו בלבוז, אז
 זיי זענען שפּיאָנעס, און שמוציגען האָט ער ציינגעטלאָ-
 סען און וועט איהם נישט פרידער פריילאָזען, ביז זיי
 וועלען איהם נישט ברענגען בנימונים, כדי ער זאל זעהן,
 אז זיי האָבען וואָהר געזאָגט, אז זיי זענען נישט קיין
 מרגלים, נור ברידער פון אײן מאַמען. „און מיר האָבען
 נאָך געפונען צוריק אונזער געלד אין די זעק. ווער ווײס, צו
 וועט ער נישט אויף אונז צווייעם בלבוז אויסטראַכטען?“
 זאָגט יעקב: „מעג געשעהן, וואָס זאל געשעהן, נור
 מיין קינד בנימונים שיק איך נישט מיט מיט אײך. איהר
 ווייסט וואויל: צוויי קינדער האָט מיר זײן מוטער געבוי-
 רען, איז איינער אַוועקגעגאַנגען און איז נישט מעהר צו-
 ריקגעקומען, יעצט ווילט איהר מיר נאָך דעם אַוועקנעה-
 מען נײן, זאל געשעהן, וואָס עס וויל איך וועל אײך
 בנימונים נישט מיטגעבען!“

רופט זיך אָן ראובן צום פאָטער: „פאָטער, איך
 האָב צוויי קינדער, דו זאלסט מינע קינדער פּוּטען, אויב
 איך וועל דיר נישט בנימונים צוריק ברענגען. גיב איהם
 אין מיין האַנד: איך בין טרוב פאַר איהם!“

זאָגט יעקב: „די בכור-נאַר! זענען דען דינע קינדער
נישט מיינע? ווי הייסט, איך וועל זיי טויטען? ניין, איך
וועל אײך מיין קינד נישט מיטגעבען.“

איז אָבער געקומען אַגרויסער הונגער. די ביסעל
תבואה, וואָס זײ האָבען געבראַכט פון מצרים, האָט זיך
שוין אויסגעלאָזט, און מען האָט געדאַרפט ברענגען נייע
תבואות. זאָגט דער פאָטער:

— צו וואָס האָט איהר איהם געזאָגט, אז איהר האָט

נאָך אַ ברודער?

ענטפערען זײ: „מיר וואָלטען איהם נישט געזאָגט,
וואָלט ער אַלײן געוואוסט: ער האָט אַבער, וואָס פון
איהם ווײס ער אַלץ, און מיר האָבען איהם געמוזט זאָ-
גען, בדי אפּווייזען אונער גערעכטיגקײט. טאַטע, אז די
וועסט נישט מיטשיקען בנימינען, וועלען מיר נישט געהן
אהין, ווײל עס וועט הייסען, אז מיר האָבען ליגען געזאָגט.“

געהט יהודה צו צום פאָטער, זאָגט ער:

טאַטע, גיב איהם אין מיין האַנד איבער. איך בין
ערב פאַר איהם, אז איך וועל איהם צוריקברענגען
אַגאַנצען פאַר דינע אויגען. פון מיין האַנד וואָלט די
איהם פאָדערן, אויב איך וועל דיר איהם נישט ברענגען
צוריק, וואָל איך פאַר דינע אויגען נישט קומען, וואָל איך
זיך פערזינדיגען פאַר דיר אויף מיין גאַנצען לעבען!

האָט דער פאָטער פערשמאַנען, אז אויף יהודה
קען ער זיך פערלאָזען — ער איז געווען דער קליגסטער.
און דער שמאַרקסטער פון אַלע ברידער — האָט ער אײ-
בערגעגעבען בנימינען אין יהודה'ס האַנד, זײ טאַפעלט
גערד מיטגעגעבען — צו קויפען נייע תבואות און אַבצוגע-
בען צוריק די גערד, וואָס זײ האָבען געפונען אין די זעק.

אויך האָט דער פּאָטער זיי מיטגעגעבן אַ ביסעל גע-
שמואַקע אייל און אַ ביסעל שמעקעדיגע בשמים—אמתנה
פאַר דעם שני-למלך, און ער האָט זיי געבענשט, אז זיי
זאָלען מצליח זיין, און האָט זיי געשיקט אין וועג אַרדן.

זענען זיי געקומען און האָבען זיך געשטעלט פאַר
יוסף. האָט יוסף אַרויסגעגעבן אַ בעפעהל, אז מען זאָל
שעכטען עופות און מאַכען אַ סעודה, און בעטען די ברי-
דער צו איהם צום טיש, ווי די ברידער האָבען דער-
זעהן, אז מען פיהרט זיי אין יוספ'ס הויז, האָבען זיי גע-
מינט, אז דאָס פיהרט מען זיי וועגען די געלד, וואָס זיי
האָבען געפונען אין די זעק, געהען זיי צו יוספ'ס מענשען
און פערצעהלען פון די געלד, וואָס זיי האָבען געפונען,
און גיבען עס צוריק אַב, זאָגען די מענשען:

— איינער געלד האָבען מיר ריכטיג בעקומען פאַר
די פריהערדיגע תבואות, דאָס האָט אונדזי גאָט אַנאָרער
איין צוגעשיקט; נעהמט עס צו, עס איז איינער געלד, מען
האָט איין געבראַכט צו יוספ'ן דערפאַר, וואָס דער האַר
ווייל מיט איין צוזאַמען עסען.

האָט מען זיי די הענד אין די פיס געוואַשען, אַג-
געטאָן זיי ריינע קליידער און אַרויסגעלאָזט צו זיי שמועזען.
האָבען זיי אַרויסגענומען די מתנה, וואָס דער פּאָטער האָט
געשיקט פאַר יוספ'ן, און זיי האָבען געוואַרט, ביז ער
וועט קומען.

איז יוסף געקומען צום טיש, האָט ער זיך מיט זיי
געגריסט און געפרעגט:

— וואָס מאַכט איינער אַלטער פּאָטער?— לעבט ער

נאָך?

— יא, און ער לאָזט דײך גריסען און שיקט דיר מיט די מתנה. זאָגען ווי איהם און גיבען איבער די מתנה יוספין.

האָט זיך יוסף זעהר געפרעהט מיט דעם פאָטערס מתנה. גיט ער זיך צוקוק אום, דערזעהט ער בנימינען. פרעגט ער:

— איז דאָס אײער יונגסטער ברודער?

איז יוסף צו צו איהם און האָט איהם געהאלט, וואָרום ער האָט זיך נישט געקענט אײנהאלטען— צו רחמנות האָט איהם צורומגענומען אויף זיין ברודער, זענען איהם די טרערען געקומען אין די אויגען אריין. איז ער צווייט פון סאלע, אז מען זאָל נישט זעהן, ווי ער וויינט, און איז אריין צו זיך אין שטוב און גוט זיך אויסגעוויינט. דער נאָך האָט ער זיך דעם פנים געוואָשען, אז מען זאָל נישט אָנועהן זיינע טרערען, און איז צוריק אריין אין סאלע און גענומען דעם בעכער אין האַנד אריין און געקלונגען אין איהם, צוגעלעגט צום אויער און געזאָגט:

— מיין בעכער זאָגט מיר, אז ראובן איז דער בכור...

זאָל ער זיך זעצען פון אויבען אָן; שמען איז דער צווייטער... אזוי האָט ער אויסגערעכענט אלע און זיי אוועקגע- זעצט ביים טיש לויט דער עלטער נאָך, און פאַר זיי האָט מען גערעקט בעוונדער, נישט מיט די מצרים אינאיינעם, בדי אז די פרעמדע זאָלען נישט שמערען די ברודער. האָט יוסף געהייסען ברענגען מתנות און האָט יעדען גע- געבען אַמתנה, נור בנימינען האָט ער געגעבען מעהר מתנות פון אלע ברודער, פינף מאָל אזוי פיעל, און ער האָט געגעסען, געטרונקען און געפרעהט זיך מיט זיי, און זיי האָבען נאָך אלץ נישט געוואוסט, אז ער איז זייער ברודער.

ל'א. יוסף גיט זיך צו דערקענען זיינע ברידער.

R ו עס איז געקומען די צייט, ווען זיי האָבען בע-
דארפט פֿאַהרען צוריק אַהיים מיט די נייע תבואות,
האָט יוסף געגעבען אַ בעפעהל צו זיינע לייב, אַז
זיי זאָלען ווידער צוריק אַרײַנלעגען זייערע געלד אין די
זעק אַרײַן, און אויך דעם זילבערנעם בעכער, וואָס ער
האָט געהאַלטען אין האַנד און וואָס דורך איהם האָט ער
פֿאַר זיי כּשוף געמאַכט, זאָלען זיי אַרײַנלעגען אין דעם
יונגסטען ברודערס זאַק.

אַז עס איז פֿאַרטאָג געוואָרען, האָבען די ברידער
גענומען די זעק אויף די קעמלען און האָבען זיך געלאָזט
אין וועג אַרײַן, צו געהן צוריק צום פֿאָטער, מיט שמעוניען
און בנימיניען—און שוין מיט אַ רוהיג האַרץ. ווי זיי זענען
גור געווען אָב אַ שטיקעל וועג, האָט יוסף נאָכגעשיקט נאָך
זיי זיינע מענשען, אַז מען זאָל זיי כאַפּען.

זענען זיי די מענשען נאָכגעלאָפּען און געכאַפט די
ברידער און געוואָגט:

— דאָס האָט איהר בעצאָהלט אונזער האַר שלעכטס
פֿאַר גוטס! ער האָט אַיך אַרײַנגעבעטען צו זיך אין שטוב,
און געגעסען מיט אַיך בײַ אײַן טיש, און אַיך פֿריי גע-
לאָזט, און מתנות מיטגעגעבען. יעצט האָט איהר איהם
דעם זילבערנעם בעכער צוגעגאַנגעט, וואָס דורך איהם מאַכט

אונזער האַר כּשוף!

זאָגען די ברידער צו די מענשען:

— וואָס רעדט איהר? מיר זענען אַרענטליכע לייט,
די געלד, וואָס מיר האָבען געפונען אין די זעק, האָבען
מיר אײך צוריק אָפגעבראַכט — וועלען מיר בײ אײך
אַבעכער גנביען? זוכט בײ אונז! בײ וועמען איהר וועט
געפונען דעם בעכער, יענער זאָל געטויט ווערען, און מיר
אַלע זאָלען זײן בײ אײך קנעכט.

זאָגען די מענשען: „גוט, עס זאָל זײן, ווי איהר זאָגט“.
זענען זײ פֿרייניק אַראָפּ פון די קעמלען, האָבען אויפֿ-
געעפענט די זעק און געוווּזען די לייט. האָבען זײ אָנגע-
הויבען צו זוכען, בײ ראובניען נישט געפונען, דערנאָך בײ
שמעוניען — אויך אַזוי, ביז זײ זענען דערגאַנגען צו בנימיניען.
האָבען זײ געפונען דעם בעכער אין בנימינים זאַק. זענען
די ברידער נשתומם געבליבען, צעריסען אויף זיך די
קליידער און צוריק געוועצט זיך אויף די אייזלען און
אַריינגעריטען אין שטאָרט אַרײן און געשטעלט זיך פאַר
יוסף. זאָגט יוסף צו זײ:

— דאָס האָט איהר מיר אָפגעטאָן! איהר האָט דאָך
געוואוסט, אז איך בין אַבשוף-מאַכער, און אז איך וועל
וויסען, אז איהר האָט מיך בעגנביעט.

זאָגט יהודה: „וואָס זאָלען מיר רעדען, וואָס זאָלען
מיר זאָגען? דו ביסט גערעכט, מײן האַר. גאָט האָט אונז
זינדיגען געמאַכט, מיר אַלע וועלען דיר זײן קנעכט.“

זאָגט יוסף: „זײן, דער, וואָס בײ איהם האָט מען
געפונען דעם בעכער, דער וועט מיר זײן אַקנעכט, און
איהר קענט זיך געזונטערהײד אהיים געהן צו אײער
מאַטען“.

האָט זיך געגעבען יהודה אַ שטעל אַוועק טענען
פאַר יוספֿין און זאָגט:

— לאָז מיך דיר זאָגען. דו האָסט אונז געפרעגט,
אויב מיר האָבען אַטאַטען אָדער אַ ברודער, און מיר
האָבען דיר געזאָגט, אז מיר האָבען אַנאַלטען טאַטען און
אַיונגסטען ברודער—ער אליין איז געבליבען פון זיין מוטער,
און דער פאָטער האָט איהם לייעב, דעם פאָטערס
נשמה איז צונויפגעבונדען מיט דעם קינדס נשמה. און דו
האָסט פערלאָנגט, אז ער זאָל קומען, און דער פאָטער
האָט איהם נישט געוואָלט מיטגעבען. בין איך ערב גע-
ווען פאַר איהם, אז איך וועל איהם אַהיים ברענגען—
און יעצט, אז מיר וועלען אַהיים קומען אַהן איהם, וועט
דער פאָטער שטאַרבען. ער האָט געיאָנבעט, — לאָז מיך
אָוועקשטעלען זיך דיענען פאַר איהם, און איהם לאָז אַב צום
טאַטען.

זאָגט יוסף: „ניין, דער, וואָס ביי איהם האָט מען
געפונען דעם בעכער, דער זאָל דיענען.“

איז יהודה ביז געוואָרען, די האָר פון האַרץ ו
בען זיך איהם געגעבען אַ שטעל אויף, ווי נאָדלען, און
דורכגעשטאַכען זיין העמד, און פון די אויגען האָט ביי
איהם אָנגעהויבען רינען בלוט. און ער האָט געגעבען
אַ ברום, האָט מען געהערט פיער הונדערט מיל אויף
פיער הונדערט מיל.

ווי יוסף האָט געזעהן, אז יהודה ווערט ביז, האָט
ער געגעבען אַ קלאַפּ אויפֿין שטיין, וואָס אויף איהם איז
ער געזעסען, איז ער באַלד צעשמעטערט געוואָרען.

האָט יהודה געגעבען אַ זאָג צו זיין ברודער נפתלי:

— ברודער נפתלי! דו ביסט גרינג, ווי אַ הירש,

לויף און זעה, וויפיעל מערק עם זענען דא אין שטאָדט.
אין אַ מינוט אַרום איז נפתלי שוין צוריקגעקומען:
— צוועלף מערק, ברודער יהודה.

זאָגט יהודה צו די ברידער:

— ברידער! נעהמט יעדער פון אײך אײן מאַרק,
בנימין איז נאָך קלײן—וועל איך נעהמען די דריי איבער—
געבליבענע מערק אויף זיך, און לאָזען מיר מאַכען אַתל
פון דער שטאָדט.

זאָגען די ברידער: „גוט“.

זעהט יוסף, אז עם איז שלעכט, גיט ער אַגעשרײ:

— געהט אַרויס פון מיר, מצרים, און לאָזט מײך

אַלײן!

איז ער געבליבען מיט די ברידער אַלײן, גיט יהודה

אַזאָג:

— דו האָסט געשוואוירען בײַ פרעה הרשע, און איך
שווער בײַ יעקב הצדיק. ציה איך אַרויס מײן שווערד,
מאָך איך אַתל פון מצרים!

זאָגט יוסף: „וועסט אַרויסנעהמען די שווערד, וועל
איך זי דיר אַרום האַלז וויקלען“.

איז יהודה ווידער אין בעס געוואָרען — כאַפט ער
אַיזערנע קוילען אין מויל אַרײן, צעקײט זיי אויף שטויב
און זאָגט:

— אַזוי ווי איך צעקײ די קוילען, אַזוי וועל איך
די גאַסען פון מצרים בעפאַרבען מיט בלוט!

זאָגט יוסף:

— גוטע פאַרבער זײט איהר פון שטענדיג אָן גע-
ווען. איך ווײס עם, איהר האָט אײער ברודערס הצמדיל
אויך אין בלוט געפאַרעמט.

זענען זיי בלייב געוואָרען און אָנגעקוקט איינער דעם צווייטען.

ווי יוסף האָט געזעהן, אז די ברודער ווערען בלייב, זענען איהם די טרערען געקומען אין די אויגען, און ער האָט זיך שוין נישט געקענט איינהאלטען—האָט ער געזאָגט: — איהר האָט געזאָגט, אז אייער ברודער איז טויט, וועט איהר איהם באלד זעהן, ער לעבט!

און ער רופט אין טיר: „יוסף, יוסף, קום אריין!“ זענען די ברודער אויפגעשפרונגען, ווי די לייבען, האָבען זיך אָנגעהויבען אַרומצוקוקען, וואו יוסף איז, און איהם אָנגעהויבען זוכען מיט די אויגען. רופט זיך יוסף אָן:

— איהר זוכט איהם מיט די אויגען—דערקענט איהר מיך נישט? איך בין דאָך אייער ברודער יוסף, וואָס איהר האָט מיך פערקויפט! זעהט, איך רעד מיט אייך לשון קודש.—

זענען זיי נשתומם געבליבען און געפאלען זיך אלע אינאיינעם אויפן האַרץ און אַרומגענומען זיך אינאיינעם און הויך, הויך געוויינט.

לב.

יעקב זעהט זיך מיט יוספין.

אָט יוסף צו יהודה'ן אזוי געזאָגט:

— ברודער יהודה! איך ווײס, אזו די
האָסט די עצה געגעבען, מען זאָל מיך פֿער-
קויפֿען. לאָז דיר נישט באַנג זײן, וואָס די
האָסט מיך פֿערקויפֿט קיין מצרים—זעהסט דאָך, עס איז
דאָך געווען אַ גאָטס-זאָך, בדי איך זאָל די וועלט ראַטע-
ווען פֿון הונגער. יעצט פֿאָהר אַהיים צום טאַטען—און
ברענגט מיר דעם טאַטען דאָ אַהער. איהר אַלע וועט
דאָ וואוינען ביי מיר אין מצרים אין פֿאַלאַצען און אין
גערטענער, דען אַז בײן דער גרעסטער האַר פֿון מצרים,
שני למלך, אין קיינער איז נישט קיין גרעסערער פֿאַר
מיר, אַחוץ פֿרעה.

האָט זיך יוסף איבערגעבעטען מיט די ברידער, און
זיי האָבען זיך איינער דעם צווייטען מוחל געווען פֿאַר די
אונרעכט, און יוסף האָט זיי שענע מתנות געשאַנקען, און
דערפֿאַר וואָס ער האָט בנימינען פֿערשעמט און בהנם
פֿאַר אַ גנב איהם געמאַכט, האָט ער איהם מעהר מתנות
געגעבען פֿון אַלעמען. און ער האָט געשיקט זאָגען אין
קעניגס הויף, אז זיינע ברידער זענען געקומען. האָט זיך
דער קעניג זעהר געפרעהט און האָט זיי געוואָלט זעהן.
האָט יוסף פֿאַרגעשטעלט די ברידער פֿאַר'ן קעניג, זענען
זיי איהם זעהר געפעלען געוואָרען. האָט ער געהייסען
יוספֿין, אז ער זאָל שיקען וועגען נאָך זיין פֿאַטער, אז זיי

זאלען אלע קומען דא אהער צו איהם אין לאנד אריין. —
וועט ער זיי גליקליך מאכען. זאלען זיי דארטען נישט
קוקען אויף דעם ביסער פעלד, וואָס זיי האָבען, זיי זאלען
דאָס איבערלאָזען, וואָרום ער האָט דאָ פעלד גענוג און
וועט זיי אַ גאַנצע שטאָרט אָפגעבען.

האָבען די ברידער מאַקע אזוי געטאָן: אָנגעלאָדען
די אייזלען מיט די קעמלען מיט אלערליי תבואות און
פרוכטען, און מתנות האָט יוסף מיטגעשיקט פארין פאָטער,
די שענסטע פרוכטען און געוויקסען, צו דערקוויקען זיין
האַרץ אויפֿין וועג. און ער האָט זיי אָנגעוואָגט, אז זיי זאלען
זיך נישט קריגען אויפֿין וועג און נישט פאַרוואַרפען איינער
דעם צווייטען, אז דער, אָדער דער האָט געהייסען איהם
פערקויפען, וואָרום ער האָט שוין סײַ ווי סײַ אלעמען
מוחל געווען, און עס איז נור דערפון אַרויסגעקומען אַ טובה.
דערנאָך אז די ברידער זענען אַהיים געקומען און
פערצעהלט דעם אלטען טאטען, אז זיין ווהן יוסף לעבט,
און ער איז גאָר אַ געוועלטיגער איבערין גאַנצען לאַנד מצרים,
האָט ער זיי נישט געוואָלט גלויבען. נור אז זיי האָבען
איהם געוויזען די וועגען און די מתנות, וואָס זיין ווהן האָט
מיטגעשיקט, איהם צו ברענגען קיין מצרים—האָט ער זיך
ערשט אין די הענד געפאַטשט און געשריגען פאַר ברידער:
— אַ, מיין ווהן לעבט נאָך!—איך וויל איהם זעהן,
איידער איך וועל שטאַרבען.

האָט ער פאַלד געהייסען שפּאַנען די וועגען און צו
זאַמענגענומען אלע די זייניגע, די ווייבער מיט די קינדער
און די אייניקלעך, און אלע זענען זיי אַוועק קיין מצרים
זעהן יוספֿין. אויפֿן וועג קיין פאַר-שבע האָט יעקב גע-
הייסען האַלטען און דאָרט האָט ער גאָט קרבנות געבראַכט

און געדאנקט איהם דערפאר, וואָס ער האָט די זוכה גע-
האַט, ער זאָל נאָך דערלעבען זעהן זיין זוהן יוסף.

און אז יוסף האָט זיך דערוואוסט, אז דער פאָטער קומט,
האַט ער פלינק געשפאָנט זיין רייט-וואָגען און איז איהם
מיט זיינע העלדען און זעלנער אַנמקעגען געריטען. ווי יוסף
האַט דערוזעהן, אז זיין פאָטער מיט דער גאַנצער משפּחה
קומען אָן, איז ער אַראָפּ פון רייט-וואָגען און איז געפאלען
אויפֿן פאָטערס האַלז—און זיי האָבען לאַנג-לאַנג געוויינט.
און יעקב האָט געזאָגט:

— אַ יעצט קען איך שוין רוהיג שטאַרבן—אז איך
ווייס נור, אז די לעבסט!

און יוסף האָט אַריינגעבראַכט זיין פאָטער מיט זיין
הויגעזינד-קײן מצרים און גענומען פופציג מאָן פון זיי
מיט דעם אַלבען-טאַטען און האָט זיי פאַרגעשטעלט פאַר
פרעהן. פרענט פרעה יעקבן:

— ווי אַלט ביזט דו שוין, אַלטער?

זאָגט יעקב: „הונדערט און דרייסיג יאָהר, האָר,
שלעכטע און וועניג יאָהרען דערלעבט.“

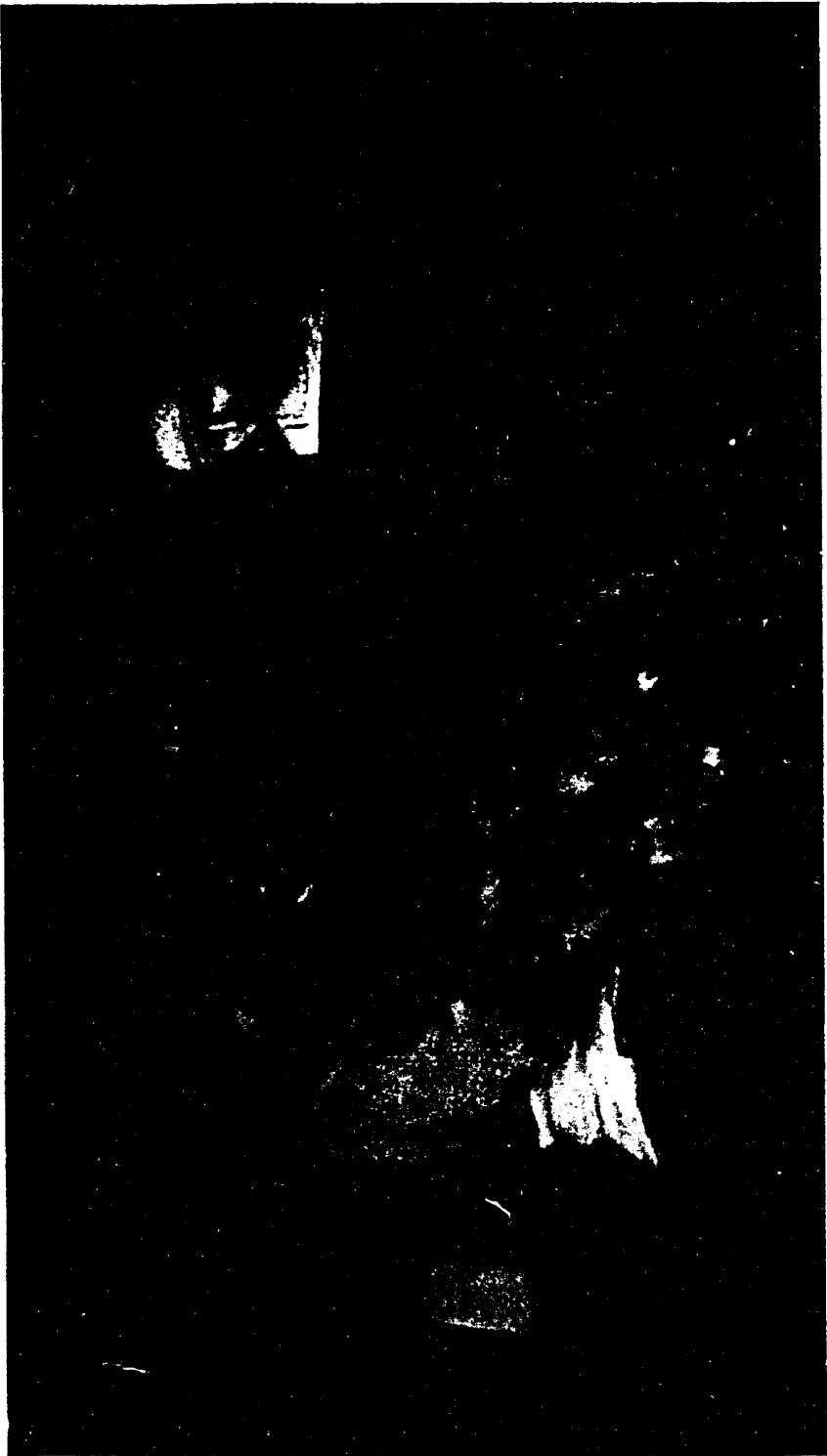
זענען זיי אַלע פרעהן זעהר גוט געפעלען. האָט ער
געזאָגט צו יוספֿין:

— דאָס גאַנצע לאַנד איז פאַר זיי. גיב זיי אַב די
בעסטע שטיק ערד, וואָסערע דו ווילסט.

זאָגט יוסף: „מינע ברודער זענען שעפער, און דאָר-
פען גוטע פאַשע די שעפסען צו פאַשען.“

האַבען זיי נישט געוואָלט צוזאַמען וואוינען מיט די
מצרים, כדי זיי זאָלען זיך נישט זייערע שלעכטע מדות
אַבלערנען, האָט זיי יוסף אַ בעזונדער שטיק לאַנד אָפּ-

בעצמן דאס לאנד ניין, האבען זי זיך אליג בעוועזן
אין גיטן און זיך הארט געטענדט אין געפרונגעניס. אין
פון זי זענען אנטוועקענען אליג יודען, און האבען זיך
אין יודען געטענדט זי פרייע היטע, און האבן אונז
זי מיט דאס זי אונטערזיט פון מערסט, זי מיט זענען
דאס ערענען, מיט אונטערזיט פון זענען פון זענען
אונט.

THE
HAWK
EYE
EYE

ל.ג. יעקב'ס בוויט.

אין א צייט ארום איז יעקב קראנק געוואָרען
און האָט געהאַלטען פֿינס שטאַרבֿען. האָט
יוסף געהערט דערפֿון, האָט ער גענומען זיינע
צוויי זיהן, מנשה און אפרים, און איז געגאַנגען
גען דעם פֿאַטער מבקר חולה זיין. אז דער פֿאַטער האָט
געהערט, אז יוסף איז געקומען, האָט ער זיך געשטאַרקט
מיט אַלע מעגליכקייטען און אויפגעזעצט זיך אויפֿן בעט.
האָט ער געבענשט יוספים צוויי זיהן און האָט געזאָגט:
— דינע צוויי זיהן מנשה און אפרים זאָלען זיין
געגליבען, ווי מיינע צוויי זיהן, ווי ראובן און שמעון, און
זיי ביידע זאָלען אויך האָבען אַ טייל אין ישראל און ווע-
רען גערעכענט פֿאַר אַ בעוונדער שבת.
און עס איז אַזוי געבליבען ביזן היינטיגען טאָג.
האָט יעקב געבעטען זיין זיהן יוסף, אז ער זאָל
איהם צושווערען, אז מען וועט איהם נישט בעגראָבען
אין מצרים, נור מען וועט איהם צוריק פֿיהרען קיין ארץ-
ישראל און דאָרט איהם בעגראָבען. זאָגט יעקב אַזוי צו
איהם:

— אָבער איך האָב נישט אַזוי געמאָן. אז דיין מאַ-
מע רחל איז געשטאַרבֿען, האָב איך זי נישט בעגראָבען
אין דער מערת-המכפֿלה, כאָטש עס איז נאָך געווען
אַתחום-שבת אין גאַנצען צו אפרת, קיין בית-לחם. דאָך

האָב איך זי נישט אַרײַנגעבראַכט קיין בית-לחם, אז איך זאָל זי בעגראָבען אין אַרץ-ישׂראל, נור איך האָב זי בע-גראָבען אויפֿ'ן נועג קיין בית-לחם. ביזט דו דאָך ביזו אויף מיר, — זאָג איך דיר, אז עס איז געווען, ווייל גאָט האָט מיר אַזוי געהייסען. דאָס איז דערפאַר, ווייל ווען נבֿוֹרדן וועט אַמאָל די יודען פֿון אַרץ-ישׂראל אַרויסטרייבען, וועט ער זיי איבער דעם וועג פֿאַרבייטרייבען. וועט די מאַמע רחל אַרויסגעהן פֿון קבר און וויינען פֿאַר גאָט, ווי עס שטעהט אין פֿסוק: קול ברמה נשמע — אַשמים הערט זיך אין רמה, אַ ביטער געוויין, רחל קלאָגט אויף די קינדער. וועט זיך גאָט איבער זיי מרחם זיין. דערפֿאַר האָב איך זי בעגראָבען אויפֿ'ן וועג.

האָט יוסף פֿערשטאַנען, אז דער פֿאָטער האָט רעכט געטאָן. דערנאָך האָט יעקב געבענשט זיינע צוויי אייניק-לעך און געזאָגט צו יוסף:

— דיר גיב איך נאָך איבער, אַחוץ דער ירושה, וואָס דו וועסט האָבען מיט אַלע זיינע ברודער, דאָס, וואָס איך האָב נאָך אַוועקגענומען פֿונעם אמורי מיט מיין שווערד און בויגען. און זאָל אייך גאָט העלפען, אז איהר זאָלט נאָך מיין טויט בשלום צוריקקומען אין אַייער לאַנד אַרײַן.

דערנאָך האָט יעקב געהייסען צונויפֿרופֿען אַלע זיינע קינדער. זענען געקומען די קינדער און האָבען זיך אַרױם-געשטעלט אַרום זיין בעט. האָט ער יעדען בעזונדער גע-בענשט און גערעדט צו יעדען בעזונדער און געזאָגט אַזוי: — הערט מיך אויס, יעקב'ס קינדער, האָרכט אַייער פֿאָטער ישׂראל!

ראובן, דו ביסט מיין בכור, דיר אייגענטליך האָט

געזאלט געהערען די בכורה, נור דו ביזט געווען אזוי
אדלענדיג, ווי א שטרוים וואסער, און דו האסט דין פא-
טער פערשעמט.

שמעון און לוי זענען ברידער; זיי לעבען אויף זיי-
ער שווער, זענען שטענדיג אין איין עצה-א, איך וויל
נישט זיין אין זייער חברותא! אז זיי ווערען ביז, הרגען
זיי א מענטש, צעטרעטען זיי א נאָקס. איך פערשילט זייער
צאָרן, וואָרום ער איז שטארק. זאלען זיי פערשפרייט
זיין צווישען אלע יודען, נור נישט זיין צוזאמען.

יהודה, דורך וועלען לויבען די ברידער. דין האַנד
וועט שטענדיג האַלטען דעם פיינדס נאָקען. דינע ברידער
וועלען זיך צו דיר בוקען, וואָרום פון דיר וועלען די
יודישע מלכים אַרויסקומען, און ירושלים וועט געהערען
צו דיר. אזוי ווי אלייב וועסט דו זיין, אז דו וועסט זיך
אונטערלעגען—ווער וועט זיך דערוועגען דורך פון אַרט צו
דיהרען? דאָס געזען און רעכט וועט שטענדיג אַרויסקו-
מען פון דיר, און די פעלקער וועלען קומען צו דיר
תורה לערנען. און אזוי פעט וועט זיין דין לאַנד (דאָס
מיינט מען—ירושלים), אז צו אַהענגיל ווינטרויבען וועסט
דו מוזען איינשפאָנען אינג פערד, ער זאָל עס שלעפען.
דיין קלייד וועסט דו וואַשען אַנשטאָט וואַסער—אין זיין,
און דינע צייהן וועלען שטענדיג ווייס זיין פון מילך
טרינקען.

יששכר און זבולון האָט ער געהייסען שותפות מאַ-
כען; אז יששכר זאָל זיצען און לערנען, און זבולון זאָל
האַנדלען; האָט ער איהם איבערגעגעבען די שיפען אויפן
ים, און ער זאָל פרנסה געבען זיין ברודער יששכר.

אזוי האָט ער זיך אָפגעגענט מיט אלע זיינע קינ-
דער.

דער און יעדען בעזונדער געבענשט. האָט ער נאָך גע-
וואָלט אויסזאָגען זיי די צייט, ווען משיח וועט קומען,
האָט זיך באַלד פון איהם די שכינה אָפגעטאָן. האָט ער
פערשטאַנען, אז ער מוז עס פערשווייגען. האָט ער זיי גור
געזאָגט:

— בעגראַפטי'ס מיך אין דער מערת-המכפלה, דאָרט,
וואו מיין זיידע אברהם און באַבע שרה, מיין פאָטער
יצחק און מאַמע רבקה ליגען בעגראַפען. די פעלד האָט
מיין זיידע אברהם אָפגעקויפט פון די בני-חת—זאָלט איהר
מיך דאָרט בעגראַפען מיט מיין ווייב לאהין.
ווי ער האָט דאָס געענדיגט, האָט ער באַלד אָנגע-
הויבען צו זאָגען:

— שמע ישראל ה' אלהנו ה' אחד.

האָבען איהם די קינדער אָפגעענטפערט:

— ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

האָט ער די פיס אויסגעצויגען און איז געשטאַרבען.
פון דענסטמאָל אָן, ווען די יודען רופען אין שול
צוויי מאל אין טאָג „שמע ישראל“, הערען עס די אבות
אין מערת-המכפלה און זיי ווייסען, אז מיר לעבען נאָך
און מיר האַלטען זייער צוואה.

לד. יעקבס קבורה.

אלד נאך יעקבס טויט, איז יוסף אוועק צו פרעה'ן און האָט איהם פּערצעהלט, אז דער פּאָטער איז געשטאַרבען, און ער האָט איהם בעשוואוירטן פאַר'ן טויט, אז ער זאָל איהם פיהרען אַהיים קיין ארץ-ישראל בעגראָבען. האָט פרעה ערלויבט יוסף'ן, ער זאָל מיטגעהן נאָך דעם פּאָטערס לוייה און דערווייל געוועזט אַנאַנדער'ן אויף זיין אָרט.

ווי די ברידער האָבען געטראָגען יעקב'ן קיין ארץ-ישראל, זענען אויפ'ן וועג אַרום ישמעאל און עשו מלחמה האַלטען. אז ווי האָבען דערוועהן, אז מען פיהרט יעקב'ן, האָבען זיי אַראָפּגענומען די קרוינען פון זייערע קעפּ און האָבען אַרויפגעלעגט אויף יעקבס אָרון. זענען געלעגען אויף יעקבס אָרון זעקס און דרייסיג קרוינען, וואָרום זעקס און דרייסיג פירשטען זענען נאָכגעאַנגען נאָך דער לוייה. קומט מען אָן צו דער מערת-המכפלה. שמעלט זיך אוועק עשו ביי דער טיר און לאָזט נישט דעם מת אַרײַנשראָגען.

— וואָס איז?

— איך בין דער בכור — דערמאָנט ער זיך יעצט — קומט מיר דער קבר. און איבעריגענס, האָט יעקב שוין אָפּגענומען זיין חלק מערת-המכפלה: לאָהן האָט ער דאָרט בעגראָבען.

ואגט מען צו עשוין:

— דו האָסט דאָך פּערקויפּט דעם חלק קרקע יעקבין, און דו האָסט דאָך אונטערגעשריבען אַ צעטיל!
ואַגט ער: „עס איז נישט וואָהר, ווייזט מיר דעם צעטיל“.

און דעם פּאַפּיר האָבען זיי געהאַט אין דערהיים געלאָזט אין מצרים. האָט מען געשיקט נפתליין, וואָס ער איז דאָך געווען גרינג אויף די פּיס, אַז ער זאָל אַהיים לויפּען ברענגען דעם צעטיל. דערווייל איז דאָרט גע- שטאַנען יעקב'ס אַנאייניקעל, דניס זוהן, חושים. ער איז געווען טויב, האָט ער נישט געוואוסט, וואָס דאָ געהט פּאַר. האָט ער געפּרעגט:

— וואָס וואָרט מען מיט דער קבורה?

האָט מען איהם געוואָגט, אַז עשו לאָזט נישט. זיי דער טויבער האָט דאָס דערהערט, האָט ער געכאַפּט אַ פּלאַקען און צעוועצט עשוין דעם קאַפּ. איז ער באַלד געשטאַרבּען.

דאָס האָט זייער מוטער רבקה נביאות געוואָגט: „איך וועל זיי ביידען אין איין טאָג בעגראָבען!“
האָט מען יעקבין בעגראָבען אין מערת-המכפּלה, און עשוין פון דרויסען—אויפֿן הויף פון דער מערה. און עשוים קבר זעהט מען נאָך אויפֿן הויף פון דער מערת-המכפּלה ביזן היינטיגען טאָג. יעקב'ס קבר זעהט מען נישט, ווייל עס איז אין אַ טיעפען קעלער, און די מער-קען שמעהען דאָרט און לאָזען נישט אַרײַן.

אַז די ברידער זענען צוריק געגאַנגען פון דער לוייה, זענען זיי פּאַרביגעגאַנגען פּאַרביי דער גרוב, וואָס אַהין

האָבען זיי יוספין אַרײַנגעוואָרפען. האָט זיך יוסף אָפגע=
שמעלט אַרײַנקוקען און ער האָט געזאָגט:
— פון דער גרוב בין איך אַרויס און געוואָרען אַ
שני-למלך.

האָבען די ברידער געמײנט: יעצט, נאָך דעם פאָ=
טערם טױט, וועט ער זיי שלעכטם טון. האָבען זיי נישט
געוואָלט מיט איהם מיטגעהן קיין מצרים. זאָגט ער צו זיי:
— האָט נישט קיין מורא. צעהן ליכט האָבען איין
ליכט נישט געקענט אויסלעשען, — ווי אזוי וועל איך—איין
ליכט—צעהן ליכט אויסלעשען?

זענען זיי מיטגעגאַנגען מיט איהם קיין מצרים און
זענען דאָרט געבליבען, ביז משה רבינו האָט זיי אויס=
געלייזט.

אנהאלט:

1	א	אדם
2	ב	חיה
3	ג	דער נין-ערן
14	ד	דער ערשטער טויט
18	ה	נח מיט דער תיבה
24	ו	דער טורם פון בבל
26	ז	אונזער פאטער אברהם
29	ח	ווי אברהם האט דערקענט נאט
31	ט	נאט בעווויזן זיך צו אברהם
33	י	די מלאכים ביי אברהם
39	יא	דער פעטער ישמעאל
41	יב	אברהם ביי ישמעאל אין אדבר
43	יג	עקבה יצחק
45	יד	אליעזר און רבקה
47	טו	מירן יעקב און עשו
49	טז	יצחק לענישט יעקבן
51	יז	יעקב אנמלאסט פאר עשוין
53	יח	יעקב מיט רחילין
55	יט	רבן געטארט יעקבן
57	כ	יעקב אנמלאסט פון לבן
59	כא	יעקב'ס ברענגעניש מיט עשוין
61	כב	יעקב און סמלא ווין גור
63	כג	רחל'ס טויט
65	כד	שמעון און דו היינען אויס שכם
67	כה	די ברויטער פארקויפטן יוספין
69	כו	יוסף און מצרים
71	כז	יוסף און תפילה
73	כח	יוסף'ס דערשטע שוין למלך
75	כט	די ברויטער און מצרים
77	ל	יוסף'ס טויט מיט זיינע ברויטער
79	לא	יוסף'ס טויט זיך צו געלעבן זיינע ברויטער
81	לב	יעקב'ס דערשטע זיך מיט יוספין
83	לד	יעקב'ס טויט
85	לה	יעקב'ס מנהג